

Den thraciske Konge
Lysimachus's Mynter.

Af

Dr. L. Müller.

Med IX kobberstukne Tavler.

Forelagt i det kongl. danske Videnskabernes Selskabs Møde
den 17de April 1857.

Af de Konger, der i Oldtiden herskede over græske Folk, er der, naar Alexander den Store undtages, neppe Nogen, hvis Mynter ere blevne prægede i saadan Mængde som Lysimachus's. I Samlingerne er et stort Antal af denne Konges Mynter opbevaret, især i Myntkabinetterne i Paris, London, Haag og Wien; men det er kun en ringe Deel af dem, der er udgivet; i Mionnets Værk findes ikke flere end omtrent 150 forskellige anførte, og det er faa, som senere ere bekendtgiorte. De have ikke været Gienstand for nogen nærmere eller omfattende Undersøgelse. Af de Mærker, der angive Prægestederne, er det, naar de undtages, hvis Betydning er iöinefaldende, kun enkelte, som tör ansees for fyldestgiørende forklarede. Der er ikke giort Forsög paa at give en Classification, grundet paa Myntstæderne.

Nærværende Afhandling slutter sig til det Værk, jeg i Aaret 1855 udgav om Alexander den Stores Mynter, *Numismatique d'Alexandre le Grand*, som i et Anhang tillige indeholder Philip II's og III's Mynter. Hvad der i dette Værk er nærmere udviklet og begrundet, har jeg ikke troet her at burde gientage, hvorfor man i Anmærkningerne hyppigt vil finde Henviisning til det; det er betegnet ved *Num. d'Alex.*

De Mynter, som her ere udgivne og omhandlede, ere hovedsagelig de, som forefindes i de betydeligste offentlige og private Samlinger i Danmark, Sverrig, Tydskland, Frankrig, Belgien, Holland og England. Jeg har selv i Samlingerne undersøgt og optegnet Mynterne. Hertil komme endnu den keiserlige og Akademiets Samling i Petersborg, Universitetets Samling i Christiania og flere i Italien, fra hvilke Aftryk ere blevne mig tilsendte. I Indledningen til Alexanders Mynter ere alle de Samlinger anførte, der have afgivet Stof for mine Undersøgelser af de macedoniske Kongers, Lysimachus's og de første Seleuciders Mynter, hvilke giensides oplyse hverandre. Hvad de i numismatiske Værker eller Fortegnelser afbildede eller beskrevne Mynter angaaer, har jeg været meget vaersom med at

afbenytte samme; især gjælder dette de ældre Værker, fra hvilke man kun undtagelsesviis vil finde Mynter optagne.

I Anmærkningerne er anført, i hvilke Samlinger Mynterne befinde sig, eller i hvilke Skrifter de ere udgivne; dog har jeg ikke anseet dette for nödvendigt ved de oftere forekommende Mynter; hvor altsaa ingen saadan Angivelse findes, kan deraf sluttes, at Mynten hörer til de almindeligere. De offentlige Samlinger ere betegnede ved Stæderne, hvor de findes. Eierne af de private Samlinger, der anføres, ere (eller have været) følgende: Conferentsraad Thomsen i Kiöbenhavn; A. Kestner (död), hannoveransk Legations-Secretair i Rom; Kobberstikker Steinla og H. Ph. Cappe i Dresden; Hr. Timoni, Hr. Reutze og Mechitaristernes Kloster i Wien; Friherre Prokesch von Osten, fortiden i Constantinopel; Hertugen af Luynes, W. H. Waddington og Mynthandler Rollin i Paris; J. P. Meynaerts (död) og G. van Bockhel i Löwen; G. J. van Deys (död) i Brügge; den engelske Bank, General Fox, Oberst W. M. Leake og John Huxtable i London.

I. Om Lysimachus's Mynter i Almindelighed.

§ 1.

Lysimachus's Mynter efter Typer og Sorter.

Mynter prægede før Kongeværdighedens Antagelse.

1. *Æ.* Diobol. Et ungdommeligt Hoved med Baand om Haaret. *Æ.* ΛΥ En ube-klædt Rytter, galoperende. Nedenunder, Fordelen af en løbende Löve og en Landsespids. (Tavle I, 1.) ¹⁾
2. *Æ.* 3. Apollos Hoved med Laurbærkrands. *Æ.* ΛΥ Samme Rytter. Nedenunder, Fordelen af en løbende Löve. (Tavle I, 2.) ²⁾
3. *Æ.* 3½. Et uskiægget Hoved med rund Hielm. *Æ.* ΛΥ En løbende Löve. Nedenunder, en Landsespids. (Tavle I, 3.) ³⁾

Mynter med Alexander den Stores Typer.

4. *Æ.* Stater. Athenas Hoved. *Æ.* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ Nike, staaende, med en Trophæstang i den v. Arm og en Krands oprakt i den h. Haand. Med forskellige Mærker. (Tavle I, 4.)
5. *Æ.* Tetradrachme. Herakles's Hoved med Lövehuden. *Æ.* Samme Indskrift. Zeus Aëtophoros thronende. Med forskellige Mærker. (Tavle I, 5.)
6. *Æ.* Drachme. Samme Typer og Indskrift. Med forskellige Mærker. (Tavle I, 6.)

¹⁾ I Paris, brit. Museum, Gotha etc. Pellerin Rois pl. II p. 26. Sestini Lett. num. di cont. VII p. 11. Mienn. I p. 446 n° 121. Mus. num. Lavy n° 1097 (hvor Fordelen af Löven urigtigt er angivet som Fordelen af en Hest). Ch. Lenormant Numism. des rois gr. pl. V, 13, p. 8. Mus. Payne Knight p. 98, Lysimachia A 1. Fr. Lenormant Descr. du cab. du baron de Behr (Paris 1857) n° 74. (Her er Mynten anført som inedit og Landsespidsen ikke bemærket; at denne forefindes, har jeg ved et Aftryk overbevist mig om.)

²⁾ I Prokesch v. Ostens Samling. Denne Mynt er ikke godt conserveret; der ere kun svage Spor tilbage af Löven.

³⁾ I Thorvaldsens Museum; med Mærket ΛΥ retrogradt paa Bagstykket af Hielen.

Mynter med Lysimachus's egne Typer.

7. *A.* Stater. Alexander den Stores Hoved med Vædderhorn og Diadem. *R.* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ ⁴⁾ Athena, siddende med den v. Arm støttet paa Skioldet og et Nikebillede paa den udstrakte h. Haand; ved Siden, Landsen. Med mange forskellige Mærker eller forkortede Navne. (Tavle I, 7-15.)
8. *A.* Tetradrachme. Samme Typer og Indskrift. Med mange forskellige Mærker eller Navne. (Tavle I, 16-17, og II, 1-8.)
9. *A.* Drachme. Samme Typer og Indskrift. Med forskellige Mærker. (Tavle II, 9.)
10. *Æ.* 5-4. Et uskiægget Hoved med rund Hielm. *R.* Samme Indskrift. En løbende Löve. Med en Landsespids og andre Mærker. (Tavle II, 10.)
11. *Æ.* 3-2. Samme Hoved. *R.* Samme Indskrift. Fordelen af en løbende Löve. Med en Landsespids og forskellige Bogstav-Mærker. (Tavle II, 11.)
12. *Æ.* 1½. Samme Hoved. *R.* Samme Indskrift. Et Lövehoved, seet forfra. (Tavle II, 12.) ⁵⁾
13. *Æ.* 6-4. Et uskiægget Hoved med en Hielm af særegen Form. *R.* Samme Indskrift. En Trophæ paa en Træstamme. Med forskellige Mærker. (Tavle II, 13.)
14. *Æ.* 3½. Herakles's Hoved med Lövehuden. *R.* Samme Indskrift. En vinget qvindelig Figur forfra. Med to Monogrammer. ⁶⁾
15. *Æ.* 3-2. Samme Hoved. *R.* ΒΑΣΙ ΛΥΣΙ i en Axekrands. (Tavle II, 14.) ⁷⁾

Guld-Mynterne, der alle ere Statere (Didrachmer)⁸⁾, ere prægede efter samme Myntfod som Philip IIs, Alexander den Stores og Philip IIIs Statere, hvilke under Lysimachus vare de gængse i de Lande, der havde hørt til Alexanders Rige; de svarede i Vægt omtrent til den persiske Darik og passede tillige til den attiske Myntfod.⁹⁾ De variere i Henseende til Vægten, som i Giennemsnit er 8,5 franske Grammer; see nærmere § 3.

Sølv-Mynterne ere, med Undtagelse af den første, Tetradrachmer og Drachmer af den attiske Myntfod, som af Alexander var indført i det macedoniske Rige. Ogsaa her er Vægten temmelig forskiellig; som Giennemsnits-Vægt for Tetradrachmerne kan sættes

⁴⁾ Ikkun paa een er Kongetitlen udeladt og i dens Sted anbragt et heelt skrevet Navn, nemlig paa Nr 451.

⁵⁾ I det danske Myntkabinet. En Deel af Indskriften fattes, som det sees af den paa Tavlen givne Afbildning.

⁶⁾ Leake Num. Hellen. p. 12.

⁷⁾ Der findes Exemplarer af denne Mynt anførte med Indskr. ΒΑΣ ΑΥΣ og ΒΑ ΑΥΣΙ, see Rasche Lex. p. 1931 n° 92-93 og Mus. num. Lavy. n° 1102; men de have muligt ikke været heelt udprægede.

⁸⁾ De større Guldmynter ere ikke ægte, see nedenf. S. 337.

⁹⁾ See nærmere Boeckhs Metrolog. Untersuch. S. 129 f.

17 fr. Gr., jvfr § 3.¹⁰⁾ Nr 1 er en Diobol af den æginæiske Myntfod, som under Philip II havde været den herskende i det nordlige Grækenland og endnu under Lysimachus var den giældende i mange græske Stater¹¹⁾; den veier 2,4—2,2 fr. Gr.¹²⁾, jvfr nedenfor § 7.

Kobber-Mynterne ere angivne med Hensyn til deres Størrelse efter Mionnets Maal; det er ved disse, som ved de græske Kobbermynter overhovedet, uvist, med hvilke græske Navne de skulle betegnes, og i hvilket Forhold de staae til Sølvmynterne. Det er ogsaa vanskeligt, paa Grund af Uovereensstemmelsen i Vægten, at afgjøre, hvorledes de forholde sig indbyrdes, og hvormange Sorter der gives; Stykker, der have samme Typer, afvige i Vægt meget fra hverandre, uden at de derfor tør ansees som forskellige Myntsorter. Med Sikkerhed kan det dog antages, at Nr 10, 11 og 12 ere tre forskellige Sorter, der forholde sig til hverandre som 4, 2 og 1; Nr 10 veier nemlig fra 5,9 til 4,3 Gr.¹³⁾, Nr 11 fra 2,5 til 2,1 Gr., og Vægten af Nr 12 er 1,2 Gr.; dette Forhold bekræftes ved de tilsvarende Typer paa R., en heel Löve, en halv Löve og et Lövehoved, medens Adversen er den samme, jvfr den fölg. §. Nr 3, der er af samme Typer som Nr 10, veier kun 4,1 Gr., men har oprindeligt havt større Vægt, da Myntens Overflade har lidt, og har altsaa rimelig været af samme Værdi. Nr 3 og 10 ere formodentlig prægede til at giælde lige med Nr 2, som veier 4,7 Gr., men ogsaa har en slidt og angreben Overflade. De forskellige Stykker af Nr 13 ere meest uovereensstemmende, idet de veie fra 8,3 til 5,4 Gr.; men det er dog sandsynligt, at de kun udgjøre een Myntsort, og at denne ikke har været større end Nr 10. Der er nemlig adskillige Stykker, som veie imellem de anførte Tal, saaledes 7, 6,8 og 5,7 Gr., og det letteste er af ringere Vægt end det sværeste Exemplar af Nr 10. Der herskede megen Vilkaarlighed og Skiödeslöshed med Hensyn til Vægten ved Udprägningen af de græske Kobbermynter¹⁴⁾; de med Navnene Philip og Alexander, der bleve slagne för Lysimachus's

¹⁰⁾ Ved denne Angivelse af den gennemsnitlige Vægt for Guld- og Sölv-Mynterne er der kun taget Hensyn til dem, der maae antages at være fra Lysimachus's egen Regering; jvfr § 3 og 5. Det er den nuværende franske Gram-Vægt, der er benyttet.

¹¹⁾ See Boeckhs Metrolog. Untersuch. VII og IX.

¹²⁾ To Exemplarer i Gotha veie 2,44 fr. Gr., det i det franske Kabinet 2,24 fr. Gr. (ifölge Mionn. Poids n° 121: 42½ grains).

¹³⁾ Stykker i forskellige Samlinger have givet fölgende Vægt: 5,9; 5,4; 5,3; 5,1; 5 (to Stykker); 4,9; 4,8; 4,7 (tre Stykker); 4,5; 4,4 (to Stykker); 4,3 (to Stykker). Ifölge velvillig Meddelelse fra Dr. Pinder, hvem flere af de her benyttede Vægt-Angivelser skyldes, findes i det berlinske Kabinet et Exemplar, som ikkun veier 3,35; men muligt er det ikke vel conserveret.

¹⁴⁾ Dette lader sig forklare deraf, at de græske Kobbermynter gialdt langt mere, end de ifölge Kobberets Værdi i Handelen i Forhold til Sölvet skulde giælde, saa at de mere vare et Slags Tegn eller Repræsentativer end virkelige Penge. Jvfr overhovedet ang. de græske Kobberpenge Boeckhs Metrolog. Untersuch. XXIV-XXVI.

Thronbestigelse, frembyde den samme Uoverensstemmelse i Vægten, som de til Nr 10 og 13 af Lysimachus's Mynter hørende Stykker, uden at der er Grund til at henføre dem til forskellige Sorter.¹⁵⁾ Nr 15 veier fra 2,7 til 1,9 Gr. og har vel altsaa skullet giælde det samme som Nr 11.¹⁶⁾ Lysimachus's Kobbermynter synes da at kunne henføres til tre Sorter¹⁷⁾, af hvilke den største har været af samme Værdi som de gængse kongelige macedoniske Kobbermynter af det almindelige Slags.

Af de anførte Mynter ere der tre, angaaende hvilke det Spørgsmaal kan opkastes, om de høre herhen; disse ere Nr 1-3, som have den forkortede Indskrift ΛΥ. Da nemlig Lysimachus's Mynter ellers indeholde hans Navn fuldstændigere skrevet med tilføiet Kongetitel, og der iblandt de autonome Mynter fra Staden Lysimachia ere nogle, der have Navnet forkortet paa samme Maade, andre, der have de samme Typer, som træffes paa Mynterne med Lysimachus's fulde Navn, kunde det antages, at de tre første Mynter henhørte til Staden. Sestini har saaledes været af den Mening, at Diobolen Nr 1 var præget af Lysimachia eller i denne Stad af Lysimachus's Søn Agathokles, hvis Hoved han antog at være fremstillet paa Adv.¹⁸⁾ Hertil maa bemærkes, at Typerne paa Nr 1 og 2 ere de af Philip II indførte¹⁹⁾, saa at altsaa Hovedet paa Nr 1 ikke kan være Agathokles's, og at disse Typer kun forekomme paa de macedoniske Kongers, men ikke paa Lysimachias eller paa andre Stæders Mynter; det vil i § 7 nærmere blive viist, at ΛΥ paa disse Mynter er Begyndelsen af Lysimachus's, ikke af Lysimachias Navn. Nr 3 har mere tilfælles med Stadens Mynter, af hvilke nogle have et Hoved med Hielm paa Adv., andre den samme løbende Löve paa R.; men den maa dog tillægges Lysimachus, fordi Hovedet er det samme mandlige Hoved med attisk Hielm, der findes paa Adv. af Kobbermynterne med Kong Lysimachus's Navn Nr 10-12, men er forskielligt fra det paa Stadens Mynter, som er qvindeligt og bærer en korinthisk Hielm (see følgende § angaaende disse forskellige Hoveder), og fordi Landespidsen, der er anbragt paa R. under Löven, findes paa alle Kobbermynterne af samme Typer, som bære Kong Lysimachus's Navn, men aldrig paa Mynterne med Stadens Navn.²⁰⁾

15) Nemlig Kobbermynterne med det ungdommelige Hoved med Baand om Haaret paa Adv. og den galoperende Rytter paa R., der sædvanligt tillægges Philip III, og de med Herakles's Hoved paa Adv. og hans Vaaben paa R., som henføres til Alexander den Store. Et betydeligt Antal af disse, som jeg har veiet, har givet Vægten af næsten alle Tallene imellem 8,2 og 4,5.

16) Vægten af Nr 14 er mig ligesom Mynten selv ubekendt; den er ovenfor anført efter Leakes Værk.

17) De ere muligt at benævne *δὲ χαλκόν*, *χαλκοῦς* og *τριλεπίον*.

18) Lett. num. di contin. VII, p. 11; Classes gener. p. 34. Senere er denne Mynt ogsaa i Mus. Payne Knight p. 98 n° 1 henført til Lysimachia. Ellers er den udgivet blandt Lysimachus's Mynter, see Anm. 1.

19) See Num. d'Alex. p. 353 f.

20) I Fr. Lenormants Beskrivelse af Baron Behrs Samling findes under Lysimachia Nr 85 og 86 to Mynter anførte med en Löve og Landespids paa R. Disse Mynter (som ved Salget af Samlingen ere erhver-

Iblandt Lysimachus's Mynter er der af Mionnet anført en Kobbermynt, som paa Adv. har et Hoved med Hielm, paa R. en gaående Löve med den ufuldstændige Indskrift $\Lambda Y \Sigma I \dots$; denne maa henføres til Staden Lysimachia.²¹⁾

Der kunde paa den anden Side spørges, om ikke nogen af de Lysimachia sædvanligt tillagte Mynter, der have Navnet forkortet til ΛY , $\Lambda Y \Sigma I$ eller $\Lambda Y \Sigma I M A$, er præget af Lysimachus ligesom de 3 første med Indskriften ΛY . Disse Mynter have følgende Typer: paa Adv. Hovederne af Athena (med korinthisk Hielm), af Apollo, af Solguden, af Hermes, et ubestemt qvindeligt Hoved med Haarsmykke, et Lövehoved fra Siden; paa R. en Löve tilbageende eller siddende, et Lövehoved fra Siden eller forfra, en Rytter med Landse, en Axekrands, et Ax.²²⁾ Det vil sees, at af disse Typer de paa Adv. alle ere forskellige fra dem, der træffes paa Adv. af Mynterne med Lysimachus's Navn, og at det samme gælder om dem paa R. med Undtagelse af tvende, det forfra fremstillede Lövehoved og Axekrandsen; men disse ere forbundne med Hoveder, som ere fremmede for Lysimachus's Mynter, og endeel af Mynterne, paa hvilke de findes, ere af en Fabrik, som henviser til en sildigere Periode. Det er derfor med Grund, at disse Mynter ikke tillægges Lysimachus.

Falsknerne have i ualmindelig Grad været virksomme for at forøge Antallet af Lysimachus's Mynter, baade ved Støbning efter de ægte og ved Graving af nye Stempler. Det er ikke alene i ældre Værker, man forefinder saadanne falske Mynter, men ogsaa i nyere Fortegnelser og i Samlinger, hvorfor de vigtigste af dem her skulle omtales; medens nogle ved det første Öiekast vise sig som uægte, gives der andre, som ere fabrikerte med megen Kunst og vel kunne lade Tvivl opstaae. Der forekommer saaledes ofte Guld-Stykker, der have samme Typer og Mærker som Staterne Nr 7, men ere af den dobbelte eller fiirdobbelte Vægt, saa at de kunne passe til Distatere eller Tetrastatere.²³⁾ De findes beskrevne og afbildede i endeel ældre Værker.²⁴⁾ Fire Stykker i

vede til det danske Myntkabinet) ere urigtigt beskrevne; paa Nr 85 findes ikke nogen Landsespids, og Nr 86 er een af Kong Lysimachus's Mynter.

- ²¹⁾ Mionn. I p. 446 n° 132; det er rimeligt den samme Mynt, som i Suppl. II p. 535 n° 69 er givet under Lysimachus med den hele Indskrift $\Lambda Y \Sigma I M A X E \Omega N$.
- ²²⁾ Disse Mynter findes anførte i: Sestini Lett. di cont. VII p. 11; Mionn. I p. 428-29 n° 21-24, S. II p. 534-35 n° 63-68; Revue num. fr. 1849 p. 179 pl. V, 9-11; Koehnes Zeitschr. IV Forts. (1850) p. 343 f. Nr 4 Taf. I, 7; Gerhards Archäol. Zeit. 1843 p. 147 Nr 6; fl. St.
- ²³⁾ Der maa have været graveret idetmindste 6 forskellige Stempler til disse; thi man finder følgende vextende Mærker: foran en Landsespids og P , i Exergen enten Maanens Tegn eller HP i Monogram; foran et Krigstegn (en Efterligning af det paa Nr 286 fölg., kaldt snart en Trophæ, snart den ephesiske Diana), paa nogle endnu P eller III , og i Exergen Maanen; et Epheublad.
- ²⁴⁾ See Citaterne i Rasches Lexicon Vol. II P. II p. 1924-25 under Nr 2-4. Til disse kunne endnu föies: Haverkamp Allg. Hist. II, tab. XXXVI, 11, og Cat. du cab. d'Ennery p. 4 n° 42-44.

det wienske Kabinet bleve af Eckhel optagne og beskrevne som ægte²⁵⁾, og nogle have endnu Plads i de offentlige Samlinger i forskellige Lande. I den senere Tid have de dog oftere været anførte som uægte, saaledes af Sestini, Mionnet, Streber og Rathgeber.²⁶⁾ De af disse Mynter, jeg har seet, ere prægede med Stempler; Hovedet og Figuren ere godt udførte; men Charakteren og Stilen røbe den nyere Tid. Andre store Guldstykker, som aabenbart ere falske, træffes kun i ældre Værker, saaledes nogle, der paa Adv. have et Zeus-Hoved med Krands, paa R. den siddende Zeus Aëtophoros²⁷⁾, andre, der paa Adv. have Alexanders Hoved med Vædderhorn og Diadem, paa R. en siddende Demeter.²⁸⁾ Af Sølv-Mynter er i flere ældre Værker²⁹⁾ en Tetradrachme beskrevet, med den sædvanlige Athena Nikephoros paa R., men med et bekrandset Zeus-Hoved paa Adv. samt Indskriften ΓΗΝΑΙΟΣ ΚΟΙΩΝ; denne Mynts Ægthed blev stærkt betvivlet af Eckhel³⁰⁾ og med Rette; men den findes dog uden nogen Bemærkning optaget i Mionnets Værk.³¹⁾ Man finder fremdeles oftere Tetradrachmer anførte³²⁾, med Lysimachus's sædvanlige Typer, der have faaet Tilsætningen ΑΥΣΙΜΑΧΕΩΝ i Exergem for at betegnes som prægede i Lysimachia; de ere upaatvivlelig uægte. Der er fabrikeret falske Kobber-Mynter med samme Typer som Guld- og Sølv-Mynterne.³³⁾ En lille Kobbermynt, hvis Advers har det samme Athena-Hoved, som findes paa Lysimachias Mynter, med 2 Kugler over, medens Reversen har den samme Trophæ som Nr 13³⁴⁾, synes heller ikke at være antik. Endelig er der i Brummers Fortegnelse over de græske Mynter i Antiquarium Creuzerianum i Heidelberg³⁵⁾ beskrevet en Kobbermynt, som paa Adv. har et Hoved med Hielm, paa Reversen en staaende Athena, som med den h. Haand holder en Landse paa Skulderen, i den v. Haand Skioldet; da der er tilføiet den Bemærkning, at den er af elegant Fabrik, og der ifølge Forfatterens egen Angivelse findes mange falske Mynter i Samlingen, maa ogsaa Ægtheden af denne ellers ikke bekendte Mynt drages i Tvivl.

²⁵⁾ Catal. Mus. Cæsar. Vind. I p. 80 n° 1-2; Doctr. num. vet. II p. 56.

²⁶⁾ Sestini Mus. Hederv. p. 86 n° 1. Mionn. I p. 437-38 n° 2-4. Streber i Bayer. Acad. der Wiss. Denkschr. V S. 53. Rathgeber i Leitzm. Num. Zeit. V (1839) S. 37. Jvfr Cat. over Welzl v. Wellenheims Samling Nr 1673.

²⁷⁾ Rasches Lexicon Vol. II P. II p. 1926 n° 33.

²⁸⁾ Haverkamp Allgem. Hist. II tab. XXXVI, 12.

²⁹⁾ Disse findes citerte i Rasches Lexicon p. 1930 n° 77.

³⁰⁾ N. vet. anecd. p. 63, Doctr. n. vet. II p. 57 og p. 600.

³¹⁾ Suppl. II p. 555 n° 6.

³²⁾ Spanheim de usu num. I p. 498. Haverkamp Allgem. Hist. II tab. XXXIV, 10-11. Rasches Lexicon p. 1928 n° 59-60.

³³⁾ Rasches Lexicon p. 1930 n° 78-80.

³⁴⁾ Haverkamp Allgem. Hist. II tab. XXXVI, 10. Rasches Lexicon p. 1931 n° 91.

³⁵⁾ Under Nr 41. See Grotes Bl. für Münzkunde III (1837) S. 106.

§ 2.

Typerne.

Typerne paa Nr 1 og 2, som ikkun bleve benyttede af Lysimachus, forinden han antog Kongeværdigheden (jvfr § 7), ere de, som vare indførte i Macedonien af Philip II. Hovedet paa Diobolen har været anseet for Lysimachus's¹⁾ eller for hans Søn Agathokles's²⁾; men det er en simpel Gientagelse af Hovedet paa Philip IIs Dioboler, som forestiller Apollo eller en Heros³⁾. Apollo var een af de Guder, der fortrinsviis dyrkedes i de macedoniske Stæder, og fra disses autonome Mynter var hans Hoved blevet optaget paa de kongelige.⁴⁾ Den ridende Ephebe har ligesom de andre Typer paa R. af Philip IIs Sølv- og Kobber-Mynter Hensyn til det macedoniske Rytteri og Veddeløbene i de offentlige Lege.⁵⁾ Typerne paa Nr 3 ville blive omtalte nedenfor.

Typerne paa Nr 4-6 ere Alexander den Stores. De fire Guddomme, som ere fremstillede paa disse Mynter, ere de, hvilke Alexander ansaae for sine Skytsguder og i Særdeleshed ydede sin Dyrkelse. Billederne af Nike og Athena bleve først af Alexander satte paa de macedoniske Mynter, ligesom deres Dyrkelse ikke før hans Regering synes at have havt Betydning i Macedonien; derimod havde Zeus ligesom Herakles været een af Macedonerne Hovedguddomme, og den paa Sølvmynterne afbildede Zeus Aëtophoros er formodentlig den bottiæiske, der havde et gammelt og anseet Tempel i Pella, Regeringens Sæde fra Philip IIs Tid.⁶⁾ Muligt er det den forgudede Alexander, hvis Hoved er fremstilt med Herakles's Lövehud.⁷⁾

Typerne paa Nr 7-15, saavel som paa Nr 3, ere indførte af Lysimachus selv. Det har været meget omtvistet, om Hovedet med Vædderhorn og Diadem, som findes paa Adv. af alle Guld- og Sølv-Mynterne, fremstiller Lysimachus eller Alexander den Store. Af de ældre Numismatikere antog de fleste det for Lysimachus's Hoved.⁸⁾

¹⁾ Mus. Payne Knight p. 98 Lysimachia n° 1 og Mus. num. Lavy n° 1097.

²⁾ Sestini Lett. num. di cont. VII p. 11, Class. gen. p. 34; jvfr Pellerin Rois p. 26.

³⁾ Num. d'Alex. p. 342. Jvfr Num. des rois gr. p. 8 ad pl. V, 13.

⁴⁾ Num. d'Alex. p. 340-41.

⁵⁾ Num. d'Alex. p. 345-46.

⁶⁾ See nærmere Num. d'Alex. p. 9-12.

⁷⁾ Num. d'Alex. p. 12-15.

⁸⁾ Det findes anført som Lysimachus's Hoved i følg. Værker. Augustini Dialogi p. 91 C. Thes. Palat. p. 125. Beger Thes. Brandenb. I p. 244. Spanheim de usu num. I p. 397. Haym Thes. brit. p. 141. Liebe Gotha num. p. 6. Muselli Num. ant. III p. 3. Rasche Lexic. Vol. II P. II p. 1924 f. Cab. d'Ennery p. 4 n° 42 f. Sielndere blev det anseet for Alexanders Hoved, see Hanthaler Dial. II § 2 p. 19 og Wachter Archæol. num. p. 67.

I den nyere Tid have Eckhel⁹⁾, Visconti¹⁰⁾ og Rathgeber¹¹⁾ været af samme Mening og søgt at begrunde den; Hovedet er ogsaa oftest benævnt som Lysimachus's, hvor denne Konges Mynter ere beskrevne eller omhandlede.¹²⁾ Man antog, at Lysimachus var afbildet med Vædderhorn enten som Efterkommer af Dionysos, fra hvem han udledte sin Slægts Oprindelse¹³⁾, eller som den, der var Rigets retmæssige Arvtager efter Alexander, Ammons Søn. At Ansigtstrækkene vise en yngre eller midaldrende Mand, skiøndt Lysimachus var 70—80 Aar gammel, da han døde, forklaredes deraf, at han ved et Slags anticiperet Apotheose, som det efter Alexanders Tid blev Vedtægt, var fremstillet som en Gud, og med Hensyn til Liigheden med Alexander blev det bemærket, at en saadan meget vel kan have fundet Sted og muligt endnu være bleven fremhævet af Kunstnerne.¹⁴⁾ Den anden Mening, at det er Alexanders Hoved, som er afbildet paa disse Mynter, er i den nyere Tid bleven fremsat af Cousinery¹⁵⁾, Stieglitz¹⁶⁾, O. Müller¹⁷⁾, Lenormant¹⁸⁾ og Duchalais¹⁹⁾, af hvilke de to første udførligt have drøftet Spørgsmaalet. Denne Anskuelse maa foretrakkes. Alexander, der var bleven erklæret for Ammons Søn af den libyske Guds Ypperstepræst, gav sig i Breve og Decreter Tittlen af Zeus Ammons Søn og lod sig af Billedhuggerne fremstille med denne Guds Attribut.²⁰⁾ Hans Hoved findes ogsaa paa

⁹⁾ N. vet. anecd. p. 63-64; Doctr. n. vet. II p. 56-57.

¹⁰⁾ Icon. gr. II p. 101-7.

¹¹⁾ Leitzmanns Num. Zeit. VI (1839) S. 28-29 og 33. Ogsaa Lenormant har været af denne Anskuelse (Num. des rois gr. p. 6 ad pl. IV, 8 og p. 8 ad pl. V, 13), men siden forandret den, see Anm. 18.

¹²⁾ Combe Mus. brit. p. 106. Mionn. I p. 437 f., S. II p. 549 f. Sestini Mus. Hederv. p. 86 og fl. St. Cadalvene Recueil p. 31. Mus. num. Lavy I p. 102. Borrell i Num. Chron. V p. 190. Pinder Ant. M. des kön. Mus. in Berlin S. 37.

¹³⁾ Ifølge den adulitanske Indskrift, see Eckhel a. St. Anm. 9.

¹⁴⁾ Af Visconti a. St. anføres endnu adskillige Grunde. Den lærde Iconograph henviser til Hovedet med den phrygiske Hue paa Lysimachus's Gemalindes, Dronning Amastris's Mynter, og til Hovedet med Diadem paa de autonome Mynter fra Lysimachia, idet han finder, at de have samme Ansigtstræk som Hovedet paa Lysimachus's Mynter, og derfor antager, at de begge forestille Lysimachus. Men det første af disse Hoveder fremstiller Lunus eller Perseus (jvfr Lenormant i Num. des rois gr. p. 7-8 ad pl. V, 12), og dets Liighed med Hovedet paa Lysimachus's Mynter er kun ringe. Det andet er der vel Grund til at ansee for Lysimachus's Hoved, og det maa indrømmes, at den i Viscontis Iconographie pl. XLI, 8 stukne Mynt fra Lysimachia frembyder et Hoved, som ligner endeel af dem med Vædderhornet paa Lysimachus's Mynter; men jeg kan ikke andet end betvivle, at Tegneren med Troskab har giengivet dette Hoved, fordi alle de Exemplarer af samme Mynt, som jeg har seet, have et Hoved af en ganske anden Charakter. Den Beviisgrund, som Visconti henter fra to sammenstillede Steder hos Ælian og Plinius, kan heller ikke tillægges nogen Vægt.

¹⁵⁾ Voyage dans la Maced. I p. 239-260.

¹⁶⁾ Archäol. Unterhalt. II S. 122-132.

¹⁷⁾ Handb. der Archäol. (1835) § 158, 2 S. 156.

¹⁸⁾ Num. des rois gr. p. 48 ad pl. XXIII, 11.

¹⁹⁾ Descr. des méd. gaul. p. 361-363 note 1. I nogle af de nyere Myntfortegnelser er ogsaa Hovedet kaldt Alexanders, saaledes i Mus. Payne Knight p. 85 og Leakes Num. Hellen. p. 11.

²⁰⁾ Citater af de gamle Forfattere findes hos Cousinery a. St. p. 240 not. 3-6.

Mynter afbildet med Ammonshorn, nemlig med en overkastet Elephanthud paa de Sölv-Mynter med Navnet Alexander, der formodentlig efter hans Död bleve prægede af Ptolemæus Lagi i Ægypten²¹⁾, med ombundet Diadem, som her, paa en Kobbermynt med Ptolemæus's Navn²²⁾, fremdeles paa Sölv- og Kobber-Mynter fra det romerske Keiserdømmes Periode med Navnet Alexander tilføiet.²³⁾ Hovedet har paa en stor Deel af Lysimachus's Mynter en iöinefaldende Liighed saavel med de os opbevarede Buster og Statuer af Alexander som med de Giengivelser af hans Hoved, der findes baade paa de omtalte Mynter og paa andre med tilføiet Navn, og tillige med mange af de Herakles-Hoveder, som ere anbragte paa Adv. af Alexanders almindelige Sölvmynter, af hvilke et stort Antal med Grund antages at indeholde Portraitet af Alexander som apotheoseret.²⁴⁾ At Hovederne paa endeel af Lysimachus's Mynter ikke frembyde synderlig Liighed med Alexander, lader sig forklare af, at de ere udförte af Stempelskiærere, som vare mindre dygtige eller mindre heldige i at træffe Liigheden; naar Præget er barbariserende (som paa Tavle I, 13-15, II, 6-8), kan der naturligviis ikke være Spöragsmaal om Portrait-Liighed. Det eneste Hoved, som der er Grund til at antage for et Portrait af Lysimachus, det med Diadem paa Lysimachias autonome Kobbermynter, er af en forskiellig Charakter.²⁵⁾ Hvad det angaaer, at Lysimachus skulde være afbildet ungdommelig og med Vædderhorn som en anden Dionysos, eller at man skulde have givet ham Vædderhornet som Alexanders Attribut for at vise ham som dennes retmæssige Efterfølger, kan der fra den anden Side med mere Föie bemærkes, at Lysimachus, naar han var bleven fremstillet som Dionysos, havde kunnet beholde sit ældre Udseende, ligesom Seleukus og Ptolemæus, hvis Hoveder ere anbragte paa deres Mynter med guddommelige Symboler (den Førstes med Tyrehorn, den Andens med Ægide), have beholdt deres ældre Træk, og at der var god

²¹⁾ See Num. d'Alex. p. 29-31.

²²⁾ Cousinery a. St. pl. IV, n° 7.

²³⁾ Cousinery a. St. pl. V, n° 9 og den sidst stukne Mynt uden Nr.

²⁴⁾ Num. d'Alex. p. 12-15.

²⁵⁾ Eckhel (Doctr. n. vet. II p. 57) antog, at dette Hoved, fordi det ikke har et ældre Udseende, forestilte Lysimachus's Sön Agathokles; men denne Prinds kan ikke være afbildet med Diadem, Symbolet paa Kongeværdigheden (jvfr Visconti Iconogr. gr. II p. 117 note). Det kan vanskeligt opfattes om nogen Anden end Lysimachus; han er rimelig her bleven fremstillet som Stadens Anlægger, længe efter at han var död, idet disse Mynter ved deres Störrelse afvige fra Lysimachus's og slutte sig til andre af Stadens Mynter, der synes at tilhøre en sildigere Periode. Hos Eckhel a. St. findes endnu en Kobbermynt fra Lysimachia anført, med samme Revers (den löbende Löve), men med et Hoved, som har Vædderhorn tilligemed Diadem og af Eckhel ansees for Lysimachus's. Denne Mynt er optaget fra Cary (Hist. des rois de Thrace, pl. I, 6), hvis Mynt-Afbildninger ere lidet paalidelige; alle de Exemplarer, som ere udgivne, eller hvilke jeg har seet, have Hovedet med Diadem uden Vædderhorn. Jvfr ovenf. Anm. 14.

Grund til at vælge et andet guddommeligt Attribut end det, hvormed den apotheoserede Alexander, Rigets store Stifter, blev afbildet.²⁶⁾

Den Typ, som Lysimachus valgte til Reversen af sine Guld- og Sølv-Mynter, forenede de tvende Typer, der fandtes paa Alexanders Statere, Athena og Nike, i een: Athena Nikephoros. Seirsgudinden bekrandser Lysimachus's Navn. Skioldet er i Almindelighed prydet med et Lövehoved, enten fordi Löven var Lysimachus's Emblem, eller fordi den var Symbol for Hovedstaden Lysimachia, hvor Prægningen af disse Mynter formodentlig begyndte (see fölg. Side); paa Mynter, der ifölge Märkerne ere prægede i andre Stæder, sees undertiden paa Skioldet et Gorgonehoved eller en Krands, paa de barbariserende en Stjerne eller Rifler. Sædet har ofte en spiraldannet²⁷⁾ eller en anden let Ziraf, undertiden Lövebeen. Men afseet fra saadanne mindre Afvigelser, som Stempelskiærere paa forskellige Steder kunde tillade sig, er det stedse den samme Athena-Figur, der gientager sig; den er formodentlig taget efter et Tempelbillede i Lysimachia, thi det var vel her, i Residentsstaden, Lysimachus först lod præge Mynter med nye Typer, og Athena bærer den samme korinthiske Hielm med nedhængende Busk, som Gudindens Hoved er fremstillet med paa de af Staden Lysimachia slagne autonome Mynter, navnlig paa de Sølvmynter, der synes at være fra Lysimachus's Tid.²⁸⁾

Det Hoved med Hielm, som er anbragt paa Adv. af den almindelige Kobbermynt Nr. 10, har været forskielligt opfattet. Af de ældre Numismatikere antog Wilde²⁹⁾,

²⁶⁾ Det Ovenanførte er i det Væsentlige hvad der allerede er gjort gjældende af de nævnte Forfattere. Men der findes tillige hos disse andre Grunde anførte, som ikke kunne komme i Betragtning. Saaledes mener Stieglitz (a. St. S. 127), at Hovedet ikke kan være Lysimachus's paa Grund af Diademet, da Kongerne först senere skulde have ladet sig fremstille med dette; men paa de samtidsige Mynter fra Demetrius Poliorcetes, Seleukus og Ptolemæus sees disse Kongers Hoveder omgivne med Diademet. Cousinery (a. St. p. 249 sub 4) anfører som en Grund imod at antage Hovedet for Lysimachus's, at denne vilde have været den eneste af Alexanders umiddelbare Efterfølgere, der havde sat sit Portrait paa Mynterne; men dette gjorde, som allerede er bemærket, baade Seleukus og Ptolemæus. Samme Forf. gaaer ogsaa meget for vidt, naar han antager de uskiæggede Ammonshoveder paa forskellige andre græske Staters Mynter for Alexanders (a. St. p. 249-250, pl. IV, 9, 10, 11 og 14); disse forestille den libyske Dionysos (Ammons Søn ifölge Diodor III, 72), hvis Dyrkelse fra Cyrenæerne var gaaet over til andre græske Lande. Duchalais (a. St. p. 363) lægger Vægt paa, at i Orienten, hvor Mindet om Alexander den Store endnu er levende, Araberne kalde ham *Dul karnain* = Manden med de to Horn, idet han mener, at dette Navn har sin Oprindelse fra Lysimachus's Mynter, der ere fundne i betydeligt Antal, medens de andre Mynter, der indeholde Alexanders Hoved-med Ammonshorn, ere sieldne; denne Slutning er dog vel noget for dristig.

²⁷⁾ Denne Ziraf har foranlediget den engelske Archæolog Birch til det besynderlige Antagende, at de Tetradrachmer, paa hvilke den er anbragt, ere fra Lilleasien, idet han henviste til galliske Mynter, der ikke vedkomme Lilleasien, og ansaae den asklepiske Slange paa de pergamenske Kongers smaa Kobbermynter for en Spiral; see Num. Chron. II p. 166 n° 15.

²⁸⁾ Mienn. S. II pl. VII, 6-7.

²⁹⁾ Num. selecta p. 28.

at det var Lysimachus's Hoved, Neumann³⁰⁾, at det snarere forestillede Krigsguden; Eckhel³¹⁾ ansaae det for Athenas, og siden er det ofte blevet benævnt saaledes³²⁾; endelig har Leake³³⁾ meent, at det kunde være Alexander den Stores Hoved. Det har ikke Liighed med Alexander, og heller ikke med Lysimachus, saafremt det er dennes Hoved, der er fremstillet med Diadem paa Stadens Mynter (jvfr Anm. 25). At det skulde være Athena, her er afbildet, kan ligesaa lidt antages. Hovedet har vel hyppigt en idealsk Charakteer, som kunde passe til en Guddom; men det er ikke sielden aabenbart mandligt. Hertil kommer, at det stedse har en attisk (rund) Hielm, medens den Hielm, Athenafiguren bærer paa Lysimachus's Guld- og Sölv-Mynter, stedse er korinthisk, og at det i Charakteren er forskielligt fra det ligeledes med en korinthisk Hielm bedækkede Hoved, som findes paa Lysimachias autonome Mynter og upaatvivleligt er Athenas³⁴⁾; Lysimachus's Kobbermynter med disse Typer ere rimeligt begyndte at præges i Lysimachia og ere næsten udelukkende prægede her (som i § 10 ad Nr 61 f. vil blive viist), og de vilde da vel have indeholdt et tilsvarende Hoved, dersom Athena havde skullet fremstilles. Hovedet forestiller enten Ares eller en os ubekjendt Heros, der er bleven dyrket paa Chersonnes eller af Lysimachus. Löven, der er anbragt som Typ paa R., forklares i Almindelighed af Lysimachus's Historie, idet den ansees for et Emblem, Lysimachus havde antaget til Erindring om, at han engang under Livsfare havde fældet en Löve, en Begivenhed, som er forskielligt meddeelt af de gamle Forfattere.³⁵⁾ Det maa imidlertid bemærkes, at en Löve, der oftest er fremstillet løbende, er Hovedtypen paa de autonome Mynter fra Lysimachia, hvor Lysimachus's Kobbermynter næsten alle ere prægede, og at den paa disse snarere maa antages at have sin Oprindelse fra Staden Kardia, hvis Mynt-

³⁰⁾ Num. vet. ined. I p. 132.

³¹⁾ Doctr. n. vet. II p. 57.

³²⁾ Combe Mus. brit. p. 107 n° 18. Sestini Mus. Hederv. p. 89 n° 48 f. Rathgeber Leitzm. Num. Zeit. 1839 S. 51.

³³⁾ Num. Hellen. p. 12 (med tilföiet Spörksmaalstegn).

³⁴⁾ Dette Hoved paa Lysimachias autonome Mynter er formodentlig taget af det samme Tempelbillede, som er givet i heel Figur paa Lysimachus's Mynter. Paa Sölvmynterne, der ere fra Lysimachus's Tid, er Hovedet, som ovenfor bemærket, ganske det samme som Hovedet af Athenafiguren paa Lysimachus's Guld- og Sölv-Mynter; paa Kobbermynterne er Hovedet noget afvigende, da det har en Hielm med større Overdeel og mindre Underdeel (jvfr Revue num. fr. 1849 pl. V, 10-11), men Hielman er dog af den samme korinthiske Grundform. Forskiellen hidrører formodentlig derfra, at Kobbermynterne, hvilket Fabriken tyder paa, ere fra den senere Periode, da Staden, som var bleven ödelagt af Thracerne, paany var opbyggt af Antiochus den Store og ved denne Leilighed vel havde faaet et nyt Athenabillede.

³⁵⁾ Eckhel Doctr. n. vet. II p. 57. Rathgeber a. St. S. 51. Lenormant i Num. des rois gr. p. 7 ad n° 7. Stederne hos de gamle Forf. findes fuldstændigst meddeelte i Paulys Real-Encyclop. der class. Alterthums-Wiss. IV S. 1304 Anm.

typ var en Löve, end fra Lysimachus.³⁶⁾ Disse to Typer vare de første nye, Lysimachus anbragte paa sine Mynter; thi de forefindes paa Nr 3, som endnu ikke har Kongetitlen föiet til Lysimachus's Navn (jvfr § 7). At Nr 11 og 12, der have det samme Hoved paa Adv., ikkun have Fordelen og Hovedet af Löven paa R., hidrører fra, at de ere ringere Myntsorter, der kun udgiöre Halvdelen og Fierdedelen af Nr 10, see foreg. §.³⁷⁾

Hovedet med Hielm paa Nr. 13 maa forestille en anden Person end det paa Nr. 10-12, fordi Ansigtstrækkene, skiöndt ikke stedse ganske eens, give en Grund-Charakter, der er væsentlig forskiellig fra den i de foreg. Hoveder, og Hielmen, skiöndt den ogsaa vexler noget i Henseende til Form og Udzing, dog overalt er af en eienommeligt grundliggende Form, der er meget afvigende fra den runde paa de foreg. Mynter. Haym³⁸⁾ antog, at det var Lysimachus's Sön Agathokles, her var fremstillet; men man tör ikke söge Portraithovedet af en Prinds paa græske Mynter fra denne Tid. Visconti³⁹⁾ og Sestini⁴⁰⁾ ansaae dette Hoved, ligesom det foregaaende, for Athenas; men det er afgiort mandligt. Lenormant⁴¹⁾ har antaget, at det er Perseus's Hoved, da han fandt, at Hielmen havde en paafaldende Liighed med denne Heros's Hielm paa Mynterne fra Pontus og Paphlagonien, og har meent, at Lysimachus anbragte dette Hoved paa sine Mynter, efter at han ved sit Ægteskab med Herakleas Dronning Amastris var kommen ind i Achæmenidernes Familie, der ifölge Traditionen nedstammede fra Perseus. Hielmen har vistnok et fremmedt Udseende, der viser over til Asien⁴²⁾, og leder til at formode, at en asiatisk Heros her er fremstillet; at denne er Perseus, Achæmenidernes Stamheros, som fortrinsviis dyrkedes i de pontiske Stæder, bestyrkes ved den paa R. afbildede Trophæ. Det er nemlig den samme Trophæ, som man seer Herakles reise paa de bekiendte Sölvmynter, der ere prægede af Herakleas Tyranner Timotheus og Dionysius, Amastris's Gemal, og som kan ansees som betegnende for denne Stad, idet der ikke findes nogen tilsvarende Trophæ paa andre af Grækenlands eller Lilleasiens Mynter. Det er da ikke usandsynligt, at disse Typer ere antagne af Lysimachus, da han 302-1 ved sit Giftermaal

³⁶⁾ See nedenfor §§ 7, 8 og 10. Jvfr Num. d'Alex. p. 161. Eckhel (Doctr. n. vet. II p. 50-51) antog omvendt, at Löven fra Lysimachus's Mynter var optaget paa Stadens.

³⁷⁾ At antyde en Mynts lavere Værdi ved en Halvering eller Afkortning af Typen, var ikke ualmindeligt; Exempler herpaa ere anförte i Num. d'Alex. p. 347 note 60.

³⁸⁾ Thes. brit. I p. 139.

³⁹⁾ Iconogr. gr. II p. 117 note.

⁴⁰⁾ Mus. Hederv. p. 89 n° 47.

⁴¹⁾ Num. des rois gr. p. 7 ad n° 6.

⁴²⁾ Paa de pontiske Mynter er dog Perseus enten afbildet med en Hielm, der ligner den med det oventil fremspringende Fuglehoved paa de macedoniske og andre Mynter fra Grækenland (saaledes paa Mynterne fra Amisus og Chabacte), eller med den saakaldte phrygiske Hue (f. Ex. hvor han er fremstillet ved Siden af den dræbte Gorgo eller paa Amastris's Mynter).

med Dronning Amastris i Heraklea var bleven deelagtig i Formynderskabet over hendes Sønner og Regentskabet over denne Stat (jvfr nedenf. § 12 Nr 365 f). Haym⁴³⁾ antog, at denne Trophæ havde Hensyn til de Seire, Agathokles vandt i Lilleasien, idet han ansaa Hovedet paa Adv. for denne Prinds's, Cary⁴⁴⁾, at den muligt sigtede til Lysimachus's Seire over den thraciske Konge Seuthes; men Hovedet tør, som ovenfor bemærket, ikke ansees for Agathokles's, og Seuthes var allerede undertvunget af Lysimachus i Aaret 313, altsaa længe før disse Mynter, der bære Lysimachus's Navn med Kongetitlen, kunne være slagne.

Det uskiæggede Herakles-Hoved, som findes paa Nr 14 og 15, havde siden Perdikkas I's Tid havt Plads paa de macedoniske Kongers Mynter. Da Lysimachus allerede, før han antog Kongeværdigheden, begyndte at sætte sine egne Typer paa Kobbermynterne istedetfor de macedoniske, er det vel muligt, at det er Kongeriget Macedoniens Erobring i 286, der har givet ham Anledning til igjen at anbringe Hovedet af Herakles, de macedoniske Kongers Stamfader. Den bevingede qvindelige Figur paa R. af Nr. 14 er formodentlig Nike, som kan sigte til de Seire over Pyrrhus og Demetrius's Søn Antigonus, der bragte Macedonien i hans Magt. Axekrandsen paa R. af Nr. 15 er en chersonnesisk Typ⁴⁵⁾, som findes paa Lysimachias autonome Mynter og fra disse formodentlig er gaaet over paa Lysimachus's Mynter, der vel ere prægede i denne Stad.

Den chronologiske Orden for Typerne paa Lysimachus's Kobbermynter synes altsaa at være den, at Typerne paa Nr 10-12 ere tagne i Brug kort før og efter hans Thronbestigelse 306, de paa Nr 13 efter Feltoget i Lilleasien 302-1 og de paa Nr 14-15 efter Macedoniens Erobring 286.

§ 3.

Mærkerne, Fabriken, Vægten.

Lysimachus's Mynter indeholde forskiellige Mærker, der dels bestaae i smaa Billeder eller Symboler, de saakaldte accessoriske Typer, dels i Bogstaver, Monogrammer eller forkortede (undtagelsesviis ogsaa hele) Navne. De første, der overhovedet ere de samme, som udgiøre Typerne paa Stædernes autonome Mynter, maae ansees for formindskede Stadtyper, der betegne Prægestederne. Dette lader sig slutte dels deraf, at nogle iblandt dem ere aldeles særegne Fremstillinger, der ikkun forekomme som Emblemer for

⁴³⁾ Thes. brit. I, p. 139-140.

⁴⁴⁾ Hist. des rois de Thrace p. 40, pl. I, 2.

⁴⁵⁾ Den forekommer ogsaa paa Staden Krithotes Mynter; Demeters Hoved, Ax og Korn vare de fremherskende Typer paa Mynterne fra det kornrige thraciske Chersonnes.

visse Byer paa disses Mynter, f. Ex. de to halve sammensatte Heste, Perinths Symbol, og den paa en Thronstol stillede Herme, en Mynttyp for Ænus, deels deraf, at oftere Begyndelsen af Stadens Navn eller et Monogram, som udtrykker dette, er föiet til den accessoriske Typ, saaledes BY til Treforken for Byzants, KAΛXA til Axet for Kalcedon, EΦ til Bien for Ephesus, HP til Köllen for Heraklea, MYTI til Lyren for Mytilene. Det finder sin Stadfæstelse ved Alexander den Stores Mynter, hvis Mærker frembyde talrige Exempler paa en tilsvarende Forbindelse af en Stads Typ og Navn, og derved, at endeel af de smaa Typer lade sig forfølge igiennem de macedoniske Kongers Mynter fra Philip IIs Forgængere indtil de sidste.¹⁾ Der er dog eet af disse Mærker, Fordelen af Löven, som muligt er Lysimachus's personlige Emblem, see Side 343. At ogsaa af det andet Slags Mærker, dem, der bestaae i Bogstaver eller Monogrammer, endeel betegne Byer, sees allerede af de anførte Tilfælde, i hvilke de tilsvarende Stadtyper staae ved Siden. Der findes ogsaa uden disse Begyndelsesbogstaver af Navne, om hvilke det ikke kan betvivles, at de ere Stæders, saaledes OΔH, KAΛ, TO og ΙΣ, som ere at opfatte om Odessus, Kallatia, Tomi og Istria; en Sammenligning med Alexander den Stores Mynter tiener til at bekræfte dette.²⁾ Men de fleste af disse Mærker betegne dog Personer, hvis Navne ogsaa enkelte Gange findes heelt eller halvt skrevne, see Nr 95, 239, 378-380, 451, 468 og 564. Disse kunne være Övrighedspersoner, deels overordnede, deels underordnede, det være sig kongelige, indsatte af Lysimachus selv, eller hørende til Stædernes communale Bestyrelse, efter de Byers forskiellige Forfatning, hvor Mynterne ere prægede, eller Personer, der alene vare beskæftigede med Myntningen.³⁾ I et enkelt Tilfælde kan det paa Grund af Pladsen, hvor Bogstaverne findes, nemlig paa Hovedets Hielm, antages at være Stempelskiæreren, som har anbragt sit eget Navn, see Tavle I, 2 og II, 10, § 10 Nr 84, Anm. De fleste Mynter have baade Stad- og Person-Mærker; sielden findes Stadmærket alene anbragt. Men der er ogsaa endeel, som indeholde Personmærker uden Stadmærke; disse kunne være prægede i Leirene til Sold for Hæren, see Nr 31-32, 301-326 og 465-565. Undertiden findes et Monogram eller Bogstav indesluttet i en Krands (see Nr 2-3, 8, 301-6), eller i en Cirkel (see Nr 6, 16, 83, 238, 307, 310, 315,

1) Dette er nærmere udviklet i Num. d'Alex. p. 38-39.

2) Num. d'Alex. p. 35.

3) I Num. d'Alex. § 14 ere nogle Bemærkninger fremsatte med Hensyn til Spørgsmaalene om, hvilke Personer der ere betegnede, og hvorvidt Mynterne selv indeholde nogen Veiledning til at afgjøre, hvor det er Personer i en overordnet, hvor Personer i en underordnet Stilling, der maae antages. Disse Bemærkninger finde ogsaa tildeels deres Anvendelse paa Lysimachus's Mynter. — De ældre Numismatikere forklarede nogle af de paa R. anbragte Bogstaver og Monogrammer om forkortede Tilnavne for Athena, see Beger Thes. Brandenb. I p. 245, Liebe Gotha num. p. 6-7, Gessner Num. reg. Maced. p. 33-34.

407, 442 og 475-77), eller omslynget af et Baand (see Nr 437). Dette er muligt kun at ansee for en Indfatning; Cirkelen findes ogsaa anbragt paa en horizontal Streg som et Slags Basis (see Nr 443). Men Krandsen kan ogsaa opfattes som en Æreskrands, tilkiendt den ved Mærket betegnede Person⁴⁾, og Cirkelen kan ogsaa være Bogstavet O, see f. Ex. Nr 238 og 315. Mærkerne ere i Almindelighed anbragte paa Reversen, foran Figuren, under Zeus's Stol eller paa Athenas Sæde, i Exergen, sieldnere bag Figuren; kun undtagelsesviis findes Bogstaver paa Adversen, see Nr 84, 287-89 og 520. Deres forskellige Plads kan ikke begrunde en forskiellig Opfattelse, hvilket kan sluttes deraf, at det samme Mærke ofte findes anbragt paa forskellige Steder paa Mynter, der maae henføres til den samme By (see Nr 44-45, 57-58, 96-97, 116-17, 120-21, 289-94, 401-2 o. s. v.), og bekræftes ved Sammenligningen med Alexanders Mynter⁵⁾.

Der forekommer ofte to Stadmærker sammen (undertiden muligt tre, see Nr 18-20 og 24-27), ligesom paa Alexander den Stores Mynter⁶⁾ og paa andre Kongers Mynter fra den macedoniske Periode, og ligesom der paa de græske Keisermynter hyppigt findes to (ogsaa tre) Stæders Navne forenede. Saadanne Mynter maae vel i Almindelighed antages at være udgaaede, ikke umiddelbart fra Landsherrens Regering, men fra den communale Övrighed, der har forestaaet Myntningen. Det andet Stadmærke kan være anbragt af forskiellige Grunde og i forskiellig Hensigt. Det kan betegne, at Mynten er slaaet for den anden Stad, eller at denne har taget Deel i Mynt-Omkostningerne, eller det kan være tilföiet for at give den anden Stad, ifölge en med samme truffet Overeenskomst, en Betyggelse for Myntens Fuldvægtighed⁷⁾. Det er ogsaa muligt, at en saadan Forening af to Stadmærker ikkun har været en Fölge af eller et Tegñ paa en nærmere Forbindelse eller paa et i bestemte Öiemed indgaaet Forbund⁸⁾ imellem to Byer. Hvad angaaer de Mynter med Lysimachus's Typer og Navn, som bleve prægede efter hans Tid (see § 5), altsaa da de havde ophört at være de af Landsherren autoriserede Mynter, kunne de af disse, der ere forsynede med to Stadmærker, forklares i Overeensstemmelse med de autonome Mynter, der bleve slagne af to forbundne Stæder, og Mærket for den anden Stad antages at være tilsat især for at forskaffe Mynten en gunstig Optagelse i denne og derved en mere udbredt Circulation.

4) Jvfr Num. d'Alex. p. 47.

5) See Num. d'Alex. p. 37 og 40.

6) Jvfr overhovedet Num. d'Alex. p. 40-46.

7) Den forskiellige Vægt, Lysimachus's Mynter have, viser, at der med Hensyn til denne fandt megen Skiödeslöshed eller Vilkaarlighed Sted ved Myntningen, see Side 335.

8) F. Ex. med Hensyn til Deeltagelse i den religiöse Cultus, Feste og Lege, hvilket Eckhel især antog at have givet Anledning til de af de græske Stæder prægede *Numi concordie* under det romerske Keiserdömme (Doctr. n. vet. IV p. 339).

Betragtes Lysimachus's Mynter, navnlig Staterne og Tetradrachmerne med hans egne Typer, med Hensyn til det kunstneriske og tekniske Arbeide eller hvad man sædvanlig kalder Fabriken, viser der sig den største Forskiellighed; see Tavle I, 7-17 og II, 1-8. Denne Forskiellighed hidrører ikke alene fra Stempelskiærernes større eller mindre Talent, eller fra den større eller mindre Omhu, der er anvendt ved Udførelsen af Stemplet eller ved Udmyntningen, men staaer i Forbindelse saavel med Culturens og Kunstens Tilstand overhovedet som med det særegent Vedtagne til forskiellige Tider og i forskiellige Lande, og bliver saaledes af Vigtighed med Hensyn til Prægestedernes Bestemmelse. Mange have et stærkere Relief og ere tykkere, hvortil de høre, som ere afbildede paa Tavle I, 7-9, 16-17, og II, 1-2; paa disse ere Hovedet og Figuren sædvanlig udførte med Omhu og i god Stiil, og man træffer iblandt dem Stykker, som kunne maale sig med det Fortrinligste af hvad den græske Stempelskiærerkunst har frembragt, især med Hensyn til den Høihed og Charakter, der er udtrykt i Alexanders Hoved. Andre have et svagt Relief og ere stort udslaaede, hvilket især giælder om Tetradrachmerne; de ere undertiden af god Stiil, men i Almindelighed overfladisk og skiødesløst behandlede, see Tavle I, 10-12, og II, 3-5. Ofte er paa disse Hovedet karakterløst, har altfor fyldige Former samt en tyk Hals og frembyder ringe Liighed med Alexander; Indskriftene bestaae ikke sielden af store i Kugler endende Bogstaver. Hertil høre de Mynter, som ifølge Mærkerne ere fra Kalcedon, Karien og Rhodus, og endeel af dem fra Byzants; det vil nedenfor i § 5 blive viist, at de ere fra Perioden efter Lysimachus's Død.⁹⁾ Endeel befinde sig paa Grændsen imellem begge Slags og slutte sig i een Henseende til de sidste, i en anden til de førstnævnte, idet de enten ere fladere, eller indeholde et Alexanders-Hoved af ubestemt Charakter, eller ere udførte med ringere Omhyggelighed, eller have Bogstaverne endende i Kugler; saaledes endeel Tetradrachmer fra Ænus, Kallatia, Cyzikus, Erythræ og flere Stæder. Disse høre vel deels til den senere Tid af Lysimachus's Regering, deels til Begyndelsen af Perioden efter samme; thi efter Alexanders Tid gik det gradviis tilbage med Myntpræget og aftog lidt efter lidt Mynternes Tykkelse, som det synes.¹⁰⁾ Endelig gives der et betydeligt Antal af et meer eller mindre raat eller barbariserende Præg¹¹⁾; Tetradrachmerne have sædvanlig et fladt Relief og ere stort ud-

⁹⁾ Tetradrachmerne af dette Slags svare til dem, der i Num. d'Alex. ere anførte under Klasse VI, de førstnævnte til dem under Klasse IV.

¹⁰⁾ Disse Tetradrachmer svare altsaa til dem af Alexanders, som i Num. d'Alex. ere betegnede ved Klasse V og maae henføres til samme Tidsrum.

¹¹⁾ Her er ikkun Tale om de Mynter, som have Typerne og Indskrifterne rigtigt giengivne; de barbariske Efterligninger, der indeholde uformelige Billeder eller forvildede Indskrifter, ere ikke Gienstand for ærværende Undersøgelse.

slaaede¹²⁾; paa Staterne er Hovedet i Almindelighed fladt udført. Til denne Klasse høre Staterne fra Kallatia, Tomi og Istria, og endeel fra Byzants, af Tetradrachmerne ligeledes et Antal fra Byzants, een fra Sestus (Nr 95) og adskillige fra det pontiske Heraklea (Nr 372-375). Nogle af disse ere afbildede paa Tavle I, 13-15, og II, 6-8. Man bemærker ogsaa endeel, som danne en Overgang fra de foregaaende til disse, saaledes fra Pызants, Mesembria og Odessus. De høre til Perioden efter Lysimachus's Død, see § 5.

Hvad Vægten angaaer¹³⁾, er denne i § 1 angivet at være i Giennemsnit 8,5 Gr. for Staterne og 17 Gr. for Tetradrachmerne; men dette gjælder kun de Mynter, der høre til Lysimachus's egen Regering; der findes et langt større Antal, som er under end over denne Vægt. Saaledes gives der iblandt Staterne kun enkelte, som veie 8,6 Gr.¹⁴⁾, men mange, som veie 8,4-3, og endeel, hvis Vægt gaaer endnu lavere ned, indtil 7,6 Gr.¹⁵⁾ Blandt Tetradrachmerne træffer man enkelte, som veie 17,4 Gr.¹⁶⁾; deres Vægt falder i Almindelighed mellem 17,3 og 16,8; men mange veie mindre, ned til 15 Gr. og derunder¹⁷⁾. Det er ikke sieldent, at Stykker, som ifølge Stadmærke og Fabrik maae antages at være prægede i den samme Stad og omtrent paa samme Tid, afvige indbyrdes i Vægt; dette er ogsaa undertiden Tilfældet med Stykker, som ifølge det tilføiede Monogram maae ansees for slagne ved den samme Person¹⁸⁾. Afvigelserne i Vægten maae da her tilskrives Skiødesløshed eller Vilkaarlighed ved Udmyntningen. Men oftere og i større Forhold finder man Afvigelser i Vægten mellem Mynter, som ere af forskiellig Fabrik og have forskiellige Stadmærker. Iblandt de fladere Tetradrachmer findes oftest Stykker af lavere Vægt. De Mynter, der ere af raat eller barbariserende Præg, ere overhovedet mindre vægtige; Staterne veie nemlig i Almindelighed 8,4-8,2 Gr., endeel endnu mindre, enkelte fra de to nordligste Stæder, Tomi og Istria, ikkun 7,7-6 Gr.¹⁹⁾, Tetradrachmerne sædvanligt 16,8-16

¹²⁾ De slutte sig til dem, der i Num. d'Alex. ere henførte til Klasse VII.

¹³⁾ De Bemærkninger, som her ere fremsatte angaaende Vægtforholdene, grunde sig dels paa den Veining, jeg selv har foretaget af et betydeligt Antal Mynter, dels paa Vægt-Angivelser, som ere mig meddeelte fra andre Steder, eller som findes i Mionnets Poids des méd. gr. du cab. roy. de France, Combes Mus. brit. og Leakes Num. Hellen.

¹⁴⁾ Saaledes Nr 98 og 463 i det danske Myntkabinet.

¹⁵⁾ See Anm. 19.

¹⁶⁾ F. Ex. Nr 248 i det kgl. Kabinet i Haag (17,45 Gr.) og et Exemplar af Nr 399 i det franske Kabinet (17,47 Gr.).

¹⁷⁾ See Anm. 21.

¹⁸⁾ Saaledes veier af Nr 399 Exemplaret i det franske Kabinet 17,47 Gr. (4 Gros 41 Grains efter Mionnets Poids n° 27), et andet i Mynthandler Curts Eie 17,1 Gr., et tredje i det danske Kabinet 16,2 Gr. (dog med lidt angreben Overflade).

¹⁹⁾ I det kgl. Myntkabinet og i Thomsens Samling i Kiöbenhavn.

Gr.²⁰⁾, endeel derunder, saaledes adskillige fra Byzants 15,6-4 Gr.²¹⁾ og een fra Sestus 15,2 Gr.²²⁾ Det vil nedenfor i § 5 blive viist, at disse Mynters lavere Vægt maa udledes deraf, at de ere prægede i en senere Tid og forstørstedelen under ugunstige ydre Forhold. Angaaende Vægten af Kobbermynterne, see ovenfor S. 335-336.

§ 4.

Igiennem hvilket Tidsrum og i hvilke Lande eller Stæder har Lysimachus ladet slaae Mynt?

Lysimachus's Regering lader sig med Hensyn til de under samme prægede Mynter dele i 3 Afsnit. Det første indbefatter Tidsrummet fra Alexander den Stores Död 323 til 311, i hvilket Lysimachus kun var Statholder over Thracien, idet den svage Philip Arrhidæus og den mindreaarige Alexander vare anerkjendte som Konger over hele Monarchiet¹⁾, den første indtil Aaret 317, da han blev myrdet paa Olympias's Befaling, den anden indtil Aaret 311, da Kassander lod ham rødde af Veien. Lysimachus kunde altsaa i dette Tidsrum, skiøndt han i Virkelighed var Thraciens Regent, ikkun lade slaae Mynter i de tvende Kongers Navn. Disse Mynter havde samme Typer som Alexander den Stores Mynter²⁾ og skillede sig fra disse ikkun derved, at endeel bare Navnet Philip, idet alle de, der sloges med den unge Alexanders Navn, bleve ganske lige Alexander den Stores Mynter; herhen høre altsaa alle de af Philip III's Mynter, der ifølge Mærkerne ere prægede i Thracien, og nogle af de af Alexanders Mynter, der indeholde thraciske Stæders Mærker. Paa de mindre Mynter findes foruden Philips eller Alexanders Navn undertiden Lysimachus's Emblem og Begyndelsesbogstaverne af hans Navn ΛΥ; de skulle anføres i § 7. Det andet

²⁰⁾ Med Hensyn til Byzants's Tetradrachmer jvfr: Mionnets Poids p. 48-49, n° 91, 93-97, 99-100, 102 og 105; Combe Mus. brit. p. 107 n° 11-15; Pinder Kön. Mus. in Berlin S. 37. Nr 95 fra Sestus og Nr 373 fra Heraklea, begge i det franske Kabinet, veie 16 Gr.

²¹⁾ Saaledes een i Leakes Samling 15,6 Gr. (Leakes Num. Hellen. p. 12, 241,5 eng. Gr.), en anden i Thorvaldsens Museum 15,5 Gr., en tredje i det franske Kabinet 15,4 Gr. (Mionnet Poids p. 49 n° 104, 4 Gros 1½ Gr.). Der er een i det britiske Museum, som ikkun veier 14,5 Gr. (Combe Mus. brit. p. 107 n° 16. 224 eng. Gr.); men den er noget slidt.

²²⁾ Nr 95, i det brit. Museum.

¹⁾ Num. d'Alex. p. 50-51, not. 1-2.

²⁾ Disse Typer vare for de smaa Myntsorter ikke alene de af Alexander indførte, Herakles's Hoved og Zeus Aëtrophoros for Sölvmynterne, Herakles's Hoved og Vaaben for Kobbermynterne, men ogsaa en Gientagelse af de allerede af Philip II anvendte, nemlig det ungdommelige Hoved og den galoperende Rytter, see Num. d'Alex. p. 22-23; de smaa Sölv- og Kobber-Mynter med disse Typer, som i Almindelighed tillægges Philip III, maae nemlig forstørstedelen henføres til Philip II, see Num. d'Alex. p. 351-362.

Afsnit udgiör Tidsrummet fra den unge Alexanders Död 311 til Aaret 306, da Lysimachus samtidigt med de andre Diadocher antog Kongeværdigheden. I disse 5 Aar kan Lysimachus have ladet slaae Mynt i sit eget Navn, da der ikke var nogen Konge, hvis Navn kunde sættes paa Mynterne; det vil blive viist i § 7, at de i § 1 Nr 1-3 anførte Mynter, der have Indskriften ΛΥ, ere fra dette Interregnum. Da imidlertid disse høre til de smaa Myntsorter og Lysimachus endnu som Konge lod præge Mynter med Alexanders Typer, som det sees af de i § 1 Nr 4-6 beskrevne Mynter, der bære hans Navn med tilføiet Kongetitel, er det sandsynligt, at han ogsaa igiennem dette Tidsrum har fortsat Prægningen af Alexanders Guld- og Sölv-Mynter. Til disse ere rimeligt endeel af de Alexanders-Mynter at henføre, der have Fordelen af en löbende Löve eller et Lövehoved som Tegn; thi man træffer paa disse tillige de samme Person- og Stad-Mærker, endog parviis forbundne, som findes paa Mynterne med Alexanders Typer og Lysimachus's Navn.³⁾ Det tredie Afsnit indeholder Perioden fra Aaret 306, da Lysimachus antog Kongetitlen, til hans Död Aar 281; til denne hörer et stort Antal Mynter, som bære Lysimachus's Navn med Kongetitlen, og som ved deres mange forskellige Mærker vise, at de ere prægede igiennem et langt Tidsrum og paa forskellige Steder.

Lysimachus's Rige bestod i Begyndelsen ikkun af Thracien, men omfattede ved Slutningen af hans Regering endnu Macedonien, Thessalien og det vestlige Lilleasien. Det skal her i Korthed anføres, naar og hvorledes disse Lande bleve erobrede, og undersøges, hvorvidt Lysimachus's Herredømme over samme strakte sig, fornemmelig om Stæderne vare ham saaledes undergivne, at han kan antages i dem at have udövet en Regerings-Handling som den at slaae Mynt.⁴⁾ Lysimachus's Historie er mangelfuld og maa sammenstyckes af adspredte Beretninger og korte Notitser hos forskellige Forfattere, der tilhøre en senere Tid⁵⁾, og det er især kun Lidet, hvad der kan udtrages af samme med Hensyn til de enkelte Landes og Stæders politiske Forfatning og Forhold til Lysimachus's Regering.

³⁾ Man sammenligne de i Num. d'Alex. blandt Alexander den Stores anførte Mynter Nr 338, 340 b, 341, 343, 344, 350, 357-359 og 361 med Lysimachus's nedenfor Nr 13, 17-22 og 24-27.

⁴⁾ Det bemærkes med Hensyn til afvigende Anskuelser, som af og til have været fremsatte, at her gaes ud fra den Forudsætning, at en fri græsk Stad ikke kan have slaaet en regerende Konges Mynter, og at altsaa ligesaa lidt Lysimachus's som Alexanders Mynter, medens de levede, ere blevne prægede af Stæder, der havde Autonomi; dette er nærmere udviklet i Num. d'Alex. p. 59-60.

⁵⁾ Lysimachus's Historie er fuldstændigst meddeelt, skiöndt spredt paa forskellige Steder, i Droysens Geschichte der Nachfolger Alexanders (Gesch. des Hellenismus I, 1836). En sammenhængende Historie i Udtog er givet af Westermann i Paulys Real-Encyclop. der cl. Alterthums-Wissensch. IV p. 1303 f. (1846). Hvad der i det Fölgende ikke er anført Citater for, vil findes nærmere begrundet og udförligere omhandlet hos de nævnte Forf.

Thracien. Provindsen af dette Navn, som Lysimachus ved Delingen efter Alexanders Död erholdt Statholderskabet over, indbefattede kun den sydlige Deel af Landet fra Macedoniens Grændse indtil Salmydessus ved Pontus, hvortil end ikke det Distrikt ved Bosporus hørte, som var i Fristaten Byzants's Besiddelse (jvfr fölg. §). Efter vedholdende Krige med Seuthes, Konge over Odryserne, gjorde han dette og andre thraciske Folk i det Indre af Landet skatskyldige, og underkastede sig ligeledes de græske Coloni-stæder paa den pontiske Kyst. I Aaret 313 gjorde vel de Undertvungne Forsög paa at lösrive sig, idet Kallatia, Istria og Odessus forbandt sig med de nærboende Skyther og med Thracerne, udjog Lysimachus's Besætninger og erholdt Hielp af Antigonus, som fra Asien sendte en Armee over Bosporus og en Flaade op i Pontus; men Lysimachus seirede over dem alle og tvang de græske Stæder til Overgivelse. Da han i 306 antog Kongeværdigheden, strakte hans Herredömmet sig op i Landet til Hæmusbjergene og paa Östkysten til Donauflodens Munding. Ogsaa de thraciske Öer vare formodentlig i hans Besiddelse; dette vides idetmindste at have været Tilfældet med Lemnos⁶). Senere (292) sögte han forgiæves at udvide sit Herredömmet imod Nord, ved at angribe Geternes Fyrste Dromichætes hiinsides Donau; dette Felttog endtes med, at Lysimachus blev tagen tilfange med hele sin Hær og maatte indgaae en Fred, ved hvilken de erobrede Fæstninger bleve tilbagegivne⁷). Undersöges Lysimachus's Herredömmet over Thracien nærmere med Hensyn til det Spöragsmaal, hvor han kan have ladet slaae Mynt, maa der skielnes mellem de græske Landstrækninger eller Stæder og den Deel af Landet, som de thraciske Folk havde inde. I endeel af de græske Stæder paa Sydkysten vare autonome Mynter tidligere blevne slagne og under det macedoniske Herredömmet Philip IIs, Alexander den Stores og Philip IIIs Mynter; Lysimachus anlagde paa Chersonnes Lysimachia, som han synes at have gjort til Hovedstad og Regeringens Sæde; det kan ikke betvivles, at Lysimachus's Mynter ere blevne prægede i disse Stæder. Ogsaa i de græske Byer ved Pontus, som, da de vare uafhængige, havde præget egne Mynter, kan det antages, at Lysimachus har ladet mynte, da han, efterat have undertvunget dem ved Vaabenmagt, holdt Besætning i dem og formodentlig berövede dem deres demokratiske Forfatning. Anderledes var Forholdet til de thraciske Folk i det Indre af Landet. Disse, som gjentagne Gange faldt fra, synes ikke at have været aldeles undertvungne, men ikkun skatskyldige under deres egne Fyrster. Det er altsaa ikke sandsynligt, at Lysimachus har slaaget Mynt i deres Byer; men det kan vel være skeet i de enkelte faste Pladse, som Lysimachus maatte holde

⁶) Athenæus VI cap. 16 p. 254-255 (66).

⁷) Diodor Fragm. XXI, 70-71.

besatte i det Indre af Landet for at holde Folkene i Tömme, ligesom i Leirene paa de Felttog, der maatte foretages imod dem.

Macedonien og Thessalien. Da Demetrius Poliorcetes her havde fortrængt Kassanders Sønner og i Aaret 287 foretog store Rustninger, der gieldt Lysimachus, indgik denne et Forbund med Pyrrhus i Epirus, Seleukus i Syrien og Ptolemæus i Ægypten. Lysimachus drog med en Hær mod Macedoniens Grændse og bemægtigede sig Amphipolis, medens Pyrrhus fra Vest trængte frem til Berrhoea; Demetrius blev paa Grund af den macedoniske Hærs Misfornöielse nödt til at flygte; Pyrrhus tog Herredömmet over den største Deel af Macedonien som Konge, den östlige Deel ved Nestusfloden tilfaldt Lysimachus ifölge Overeenskomst med ham.⁸⁾ Til denne Besiddelse föiede derpaa Lysimachus det tilgrændsende Pæonien, hvor han rykkede ind med sin Hær under Paaskud af at ville indsætte den indfödt Fyrste Ariston til Konge.⁹⁾ Lysimachus tragtede efter det macedoniske Kongedömme; han havde som födt Macedonier og som Alexanders gamle Vaabenfælle Folkets Stemning mere for sig end den epirotiske Konge, der betragtedes som Fremmed, og det lykkedes ham ved Overtalelse og Bestikkelse at vinde endeel af de Fornemste. For at modstaae Lysimachus forbandt Pyrrhus sig med Demetrius's Sön Antigonus, fra hvem han allerede havde erobret den største Deel af Thessalien; men Lysimachus slog deres forenede Hære og kom derved i Besiddelse af hele Macedonien og tillige af Thessalien med Undtagelse af Hovedfæstningen Demetrias (286).¹⁰⁾ Der er Intet meddeelt hos de gamle Forfattere om disse Landes Forfatning under Lysimachus; men det kan ikke betvivles, at han herskede over dem som Konge med uindskrænket Magt.¹¹⁾ De forhen frie Stæder og Folk i disse Lande vare allerede under Philip II blevne underlagte den kongelige Regering¹²⁾; det er, naar der sees hen til Lysimachus's despotiske Charakter, ikke sandsynligt, at han har tilladt Demokratiet nogetsteds at hæve sig; af det ene Exempel, at han skienkede Staden Kassandrea som Eiendom til sin Gemalinde Arsinoe¹³⁾, kan det sluttes, hvorledes han raadede over Stæderne. Der er da Intel til Hinder for at antage, at Lysimachus har ladet slaae Mynt i disse Lande som Konge.

Lilleasien. Antigonus's truende Magt i det vestlige Asien, hvor han siden 316 havde havt Overhaand, og hans Sön Demetrius's Erobringsplaner i Grækenland foranledi-

⁸⁾ Plutarch Pyrrhus Cap. 12. Pausan. I, 10, 2. Jvfr Droysen Nachfolger Alex. S. 613 og Paulys Real-Encyclop. IV S. 1307 Anm.

⁹⁾ Polyæn IV, 12, 3.

¹⁰⁾ Lysimachus gjorde ogsaa et Indfald i Epirus og drog plyndrende igiennem Landet, men synes ikke at have taget nogen Deel af det i varig Besiddelse. Pausan. I, 9, 9.

¹¹⁾ Lysimachus opføres hos Chronographerne blandt Kongerne i Macedonien og Thessalien.

¹²⁾ See nærmere Num. d'Alex. p. 55 og p. 363-366.

¹³⁾ Droysen Nachfolger Alex. S. 635 og 643.

gede et Forbund imod dem af de 4 andre Diadocher, ifølge hvilket Lysimachus i Aaret 302 med en stor Krigsmagt gik over Hellespont, understøttet af Kassander med Tropper. Idet de befæstede Stæder deels frivilligt overgav sig, deels bleve tagne med Magt, deels bleve omgaaede, erobrede Lysimachus de nordvestlige Provindser, samt Jonien og Lydien, og trængte langt ind i Stor-Phrygien; men da Antigonus her med en talrig Hær drog ham imøde, trak han sig imod Nord og tog Vinterquarteer i Nærheden af Heraklea, imedens Demetrius, der var kaldt til Hiælp fra Grækenland, tog Ephesus og flere af Stæderne ved Hellespont tilbage. Men det følgende Aar, da Seleukus med sin Armee var rykket frem fra Kappadocien, vandt Lysimachus i Forbindelse med ham det store Slag ved Ipsus, hvor Antigonus faldt. Ved den Overeenskomst, som han derpaa sluttede med Seleukus, fik han hele det vestlige Lilleasien i sin Magt, og da Demetrius efter Slaget ved Ipsus var vendt tilbage til Grækenland, bleve Ephesus og de andre Stæder, han havde inde, nødte til at underkaste sig. I Aaret 287 blev Lysimachus's Herredømme i Lilleasien igjen truet af Demetrius, som, fordrevet fra Macedonien, var seilet til Milet. Demetrius fik Understøttelse hos nogle af Lysimachus's Satraper og indtog endeel Stæder i Jonien, Karien og Lydien; men da Lysimachus's Søn Agathokles med en stor Hær var sendt til Lilleasien, maatte han vige for denne; hans Tropper forlode ham efterhaanden, og han nødtes til selv at flygte over Taurus til Seleukus (286). Kort efter lagde Lysimachus Heraklea ved Pontus under sit Scepter efter at have ladet Stadens to Tyranner ombringe.¹⁴⁾ Der herskede Misfornøielse med Lysimachus's Regering, og den brød ud i Oprør, da han i 284 paa Arsinoes Anstiftelse havde ladet Sønneren Agathokles, der var elsket af Hæren og Folket, myrde. Agathokles's Enke med sine Börn, Broderen Alexander og den ved det thraciske Hof optagne Ptolemæus Ceraunus flygtede til Seleukus og opæggede ham til Krig mod Lysimachus; flere af Lysimachus's Strateger og Befalingsmænd, blandt hvilke Philetærus i Pergamus, tilbøde den syriske Konge deres Tieneste. Seleukus rykkede da, i 283, ind i det vestlige Lilleasien og erobrede det efterhaanden, understøttet af de frafaldne Strateger og de Misfornøiede i Stæderne, medens Lysimachus maatte vige tilbage til Hellespont, og her, paa Sletten ved Koros, blev endelig det Hovedslag leveret, i hvilket Lysimachus mistede Livet 281.

Det er vanskeligt nøiere at bestemme, hvilken Udstrækning Lysimachus's Herredømme i Lilleasien havde, og i hvilket Forhold det stod til de større Stæder i de Lande, det omfattede. Vi ville først undersøge Grændserne mod Öst, idet vi begynde fra Nord. Det er sandsynligt, at den gamle mægtige Söstad Kalcedon ligesom Byzants bevarede sin Selvstændighed, og at altsaa ligesaalidt den asiatiske Side af Bosporusstrædet har været i

¹⁴⁾ See nedenf. § 12 ad Nr 365 f.

Lysimachus's Besiddelse som den europæiske Side.¹⁵⁾ Ligetil Kalcedons Distrikt strakte sig formodentlig det bithyniske Kongerige, over hvilket dengang Zipoites herskede, en af Lysimachus uafhængig Fyrste; men Staden Nicæa tilhørte Lysimachus, og Heraklea med sit Territorium udgjorde en egen Stat, som Lysimachus mod Slutningen af sin Regering underkastede sig, saa at Zipoites's Rige kun var af ringe Omfang. Det tilstødende Paphlagonien hørte til det pontiske Kongerige. Det berettes, at Seleukus's Rige mod Vest strakte sig til midt op i Phrygien¹⁶⁾, og Lysimachus's Lande synes da her at have grændset til Seleukus's; den østligste af Phrygiens Stæder, som vides at have været i Lysimachus's Besiddelse, er Synnada. Lykaonien, Pisidien, Pamphylien og Lycien kunne ikke antages at have været afhængige af Lysimachus; da denne gjorde Felttoget mod Antigonus, havde Folkene i Pamphylien og Lycien som frie Forbundsfæller sendt ham Hiælpetropper; Biergfolkene i disse Lande vare krigerske og vanskelige at betvinge, og Stæderne i Lycien udgjorde et eget Forbund. En Strækning af Kariens Sydkyst tilhørte Rhodus¹⁷⁾, og denne Ö var siden Alexander den Stores Död en selvstændig og mægtig Söstat¹⁸⁾. Om ellers Öerne paa Vestkysten af Karien og Jonien have været Lysimachus underkastede, er usikkert; Samos synes at have erkiendt Lysimachus's Overherredömmet¹⁹⁾. De nordligere Öer have rimeligt været underlagte Lysimachus, ligesom Lemnos var det. De Landstrækninger i Lilleasien, der kunne antages at have været under Lysimachus's Herredömmet, ere altså: den nordöstlige og sydvestlige Deel af Bithynien, Mysien, Troas og Æolis med tiliggende Öer, Jonien (muligt med Öerne udenfor), Karien (med Undtagelse af et Stykke af Sydkysten), Lydien og det vestlige Phrygien.²⁰⁾

Der frembyder sig dernæst det Spörsgmaal, hvorvidt Lysimachus var Herre i de store Stæder i det vestlige Lilleasien, om der ikke iblandt disse fandtes nogle, der havde Autonomi, i hvilke altsaa Lysimachus's Mynter ikke kunne have været prægede. Da Alexander befriede de græske Stæder i Lilleasien fra det persiske Aag, synes han at have skienket dem Friheden og at have ladet dem gienoprette de demokratiske Forfatninger, der vare kuldcastede af Perserne.²¹⁾ Under de Krige, der efter hans Död förtes i Lilleasien, er det imidlertid sandsynligt, at endeel Stæder ere blevne underlagte de macedo-

¹⁵⁾ See § 12 ad Nr 376 f.

¹⁶⁾ Appian Syr. X, 55: *καὶ Φρυγίας τῆς ἀπὸ τὸ μέσγαλον.*

¹⁷⁾ Allerede Skylax nævner et rhodisk Landskab i Karien syd for Knidus. See nedenf. § 12 ad Nr 450-51.

¹⁸⁾ See fölg. §.

¹⁹⁾ Dette tör vel sluttes deraf, at Samos i en Strid, som den förte med Priene om en Strækning paa Fastlandet, ligesom denne By sendte Gesandter til Lysimachus, for at han som Voldgiftsmand skulde dömmet imellem dem. See Lysimachus's Skrivelse til Samiernes Senat og Folk i Marm. Oxon. II, 25; jvfr Panofka Res Samiorum p. 99 100.

²⁰⁾ Disse Provinds-Nævne ere her anförte i den Betydning, i hvilken de sædvanligt tages i Numismatiken.

²¹⁾ See Num. d'Alex. p. 67-68.

niske Magthavere; Antigonus, der fra 316 havde Overmagten her, udstødte vel Decreter til Bekræftelse af de græske Stæders Autonomi, men endeel af de betydeligste vare dog besatte af hans Krigsmagt. Da Lysimachus blev Herre i Lilleasien, synes han at have benyttet sin Magt til at holde Demokratiet i Baand og selv at have overtaget Regeringen i de fleste Stæder. I Ephesus, der tre Gange maatte tages med Vaabenmagt, tvang han Indbyggerne til at flytte fra den lavere Deel af Byen til et andet høiere liggende Sted og forandrede Byens Navn til Arsinoe.²²⁾ Han forflyttede til Ephesus Befolkningen fra Kolophon og Lebedus, hvorved disse Byer lagdes öde.²³⁾ Heraklea, den rigeste af Stæderne ved Pontus, skienkede han til Arsinoe, der lod den despotisk bestyre ved en af hende selv indsat Tyran²⁴⁾; Tius og Amastris i det herakleiske Distrikt bleve ligeledes givne Arsinoe til Eiendom²⁵⁾. Sardes havde været eet af Hovedpunkterne for Antigonus's Magt i Lilleasien²⁶⁾, og blev af samme Betydning for Lysimachus, da den var kommet i hans Besiddelse; han tilbragte her Vinteren efter Seiren ved Ipsus og havde paa den stærkt befæstede Borg et Skatkammer og Besætning ligetil Slutningen af sin Regering.²⁷⁾ Pergamus blev styret af Philetærus som Phrurarch, og her havde Lysimachus ligeledes store Skatte opbevarede.²⁸⁾ I Synnada i Phrygien havde Antigonus havt Vaabenforraad og Skatte, hvilke hans Feltherre Docimus, vundet ved Bestikkelse, overgav til Lysimachus.²⁹⁾ Nicæa i Bithynien var deels bygget af Antigonus, der havde givet den Navnet Antigonía, deels af Lysimachus, der forandrede Navnet til Nicæa efter sin anden Gemalinde, Kassanders Søster³⁰⁾; Alexandria i Troas var ligeledes en af Antigonus under Navnet Antigonía grundet Stad, for hvis Opkomst Lysimachus fortrinsviis sørgede, idet han tillige omdannede dens Navn til Minde om Alexander den Store³¹⁾; Smyrna³²⁾ og Ilium³³⁾ bleve udvidede, forskiønnede og befæstede af Lysimachus. Det ligger da nært at antage, at disse Stæder med Hensyn til deres indre Forvaltning have været undergivne Lysimachus. Det er fremdeles rimeligt, at Stæder, der vare paa Antigonus's Parti eller i

²²⁾ See nærmere § 12 ad Nr 420 f.

²³⁾ Pausan. I, 9, 8. Ogsaa Astakus i Bithynien blev ödelagt af Lysimachus, Strabo XII, 3, p. 563.

²⁴⁾ See § 12 under Nr 365 f.

²⁵⁾ Photii Bibl. Memnon Cap. VIII.

²⁶⁾ I 302 overgav Antigonus's Strateg Phoenix Staden til Prepelaus, Anförelsen for Kassanders Hiælpetrop-per, medens Borgen endnu holdt sig indtil Antigonus var faldet ved Ipsus. Diodor XX, 107.

²⁷⁾ I 282 overgav Theodotus, Lysimachus's Skatmester (*θησαυροφύλαξ*), Borgen med Skattene frivilligt til Seleukus. Polyæn IV, 9, 4.

²⁸⁾ Pausan. I, 10, 4. Strabo XIV, 4, 1 (p. 623).

²⁹⁾ Diodor XX, 107.

³⁰⁾ Strabo XII, 4, 7 (p. 565). Steph. Byz. s. v.

³¹⁾ Strabo XIII, 1, 26 (p. 593).

³²⁾ See nedenf. § 12 under Nr 408.

³³⁾ Strabo XIII, 1, 26 (p. 593).

hans Besiddelse og paa Felttoget i 302 maatte tages med Vaabenmagt, ikke have erholdt Autonomi af Lysimachus, men ere blevne hans Regering umiddelbart underlagte, saaledes Sigeum i Troas og Adramytium i Mysien³⁴); heller ikke om de Stæder, som Lysimachus i denne Krig forgiæves beleirede, Abydos, Erythræ og Klazomene³⁵), kan det antages, at de ere blevne begunstigede, da de efter Antigonus's Fald maatte underkaste sig hans Herredømme. Om Parium og Lampsakus berettes det vel, at Lysimachus tilstod dem Autonomi, fordi de frivilligt gik over til ham; men da Demetrius igjen vandt disse Stæder for sig³⁶), er det ikke rimeligt, at de senere atter have erholdt Friheden. Men Milet var ikke undergivet Lysimachus's Regering; han havde nemlig skienket denne Stad til Kassanders Søster Eurydice, da hun havde forladt sin Gemal Ptolemæus Soters Hof³⁷), og denne Dronning synes at have været dens Regentinde, da hun i Aaret 287 her optog Lysimachus's Fiende Demetrius og lod ham holde Bryllup med sin Datter Ptolemais.

§ 5.

Lysimachus's Mynter prægede efter hans Tid.

At Alexander den Stores og Ptolemæus Soters Mynter ere blevne prægede efter deres Død, har i den nyere Tid været erkjendt af Numismatikere fra forskellige Lande og kan ansees for tilstrækkeligt beviist.¹⁾ Hvad Lysimachus's Mynter angaaer, har det ikke været draget i Tvivl, at de alene hidrørte fra hans Regering; men en nærmere Undersøgelse vil vise, at ogsaa Prægningen af denne Konges Mynter er bleven fortsat efter hans Død.

Der er et betydeligt Antal af Lysimachus's Statere og Tetradrachmer, som ifølge Mærkerne BY og en Trefork med Rette ere ansete for slagne i Byzants. Det er ikke sandsynligt, at denne Stad har været underkastet Lysimachus. Byzants havde tidligt ved sin gunstige Beliggenhed og udstrakte Handel erhvervet sig store Rigdomme og hævet sig

³⁴) Sigeum blev taget af Lysimachus selv, Adramytium af Prepelaus, Anføreren for Kassanders Hiælpetropper. Diodor XX, 107.

³⁵) Lysimachus maatte opgive Beleiringen af den stærkt befæstede Stad Abydos, fordi den erholdt Undsætning tilsøes af Demetrius; Prepelaus beleirede ligeledes Erythræ og Klazomene forgiæves, fordi de fik Hiælp fra Søsiden. Diodor XX, 107.

³⁶) Diodor XX, 107 og 111.

³⁷) Det er sandsynligt, at dette er skeet kort efter at Lilleasien var bleven underkastet Lysimachus, paa den Tid, da denne ægtede Ptolemæus's og Berenices Datter Arsinoe, idet han ved at overlade Eurydice denne Stad saavel viste sin nye Svigerfader en Tieneste som Kassander, der havde været hans Medforbundne i Krigen mod Antigonus. Jvfr Droysen Nachfolger Alex. S. 555.

¹) See Num. d'Alex. § 9, not. 11 og 15.

til en betydelig Magt, saa at den var stærk nok til at modstaae den macedoniske Konge Philip II, der forgiæves beleirede den; den havde derpaa som Fristat været Alexander den Stores Forbundsfælle og sendt ham sin Flaade tilhiælp, da han foretog Expeditionen imod Geterne ved Donauflodens Udløb.²⁾ I Aaret 313, da Antigonus under Krigen med de andre Diadocher havde en Hær og Flaade samlet ved Propontis for at gaae over til Europa, sendte baade han og Lysimachus Gesandter til Byzants for at opfordre Staden til et Vaabenforbund; men den foretrak at bevare sin Neutralitet.³⁾ Der meddeles Intet om, at Lysimachus senere har bemægtiget sig Byzants, en Begivenhed, som dog neppe vilde have været forbigaaet med Taushed⁴⁾, og vi see den umiddelbart efter Lysimachus's Död som en selvstændig Stat at indgaae Forbund med Heraklea imod Seleukus⁵⁾. Det kan ikke antages, at Byzants, naar den var en fri Stat, skulde have slaæet Lysimachus's Mynter, medens han regerede⁶⁾; det maa altsaa være skeet efter hans Död. Men om man ogsaa vilde antage, at Byzants havde været underkastet Lysimachus, kan dog den største Deel af de der prægede Lysimachus-Mynter ikke hidrøre fra hans Regerings Tid. De fleste ere nemlig af et fladt, maadeligt, ofte raat og halvbarbarisk Præg og indeholde store i Kugler endende Bogstaver med tilsvarende ofte kunstigt sammensatte Monogrammer; Tetradrachmerne ere stort udslaaede (see Tavle II, 5-6). De afvige herved meget fra de autonome af Byzants prægede Mynter, der synes at høre til den macedoniske Periode⁷⁾, og fra de Mynter, der maae antages at være prægede af Lysimachus selv, ligesom de paa den anden Side slutte sig til en senere Perodes Mynter (see S. 362). Blandt Mærkerne forekomme Cursivbogstaver, ϵ , ζ og ω , baade enkeltstaaende og i Monogrammer (see Nr 142, 179, 190, 191, 195, 215, 216), hvilke endnu ikke vare i Brug under Lysimachus. De ere for en stor Deel af ringere Vægt⁸⁾, hvilket ogsaa viser hen til den følgende Periode, da efter Alexander den Store den attiske Drachme efterhaanden aftog i Vægt⁹⁾.

²⁾ Droysen Gesch. Alexanders S. 67 f. Flathe Gesch. Macedoniens I S. 515.

³⁾ Diodor XIX, 77.

⁴⁾ Rathgeber (i Leitzmanns Numism. Zeit. VI p. 34) har af et Sted hos Plutarch (De virtute Alexandri II, 5) villet udlede, at Lysimachus havde underkastet sig Byzants; men der lader sig ikke drage en saadan Slutning af den korte og ubestemte Antydning, som dette Sted indeholder. Borrell har i Num. Chron. V p. 191 kaldt Byzants Lysimachus's thraciske Hovedstad, men uden at anføre Grunde derfor.

⁵⁾ Photii Bibl. Memnon Cap. 12.

⁶⁾ See foreg. § Anm. 4.

⁷⁾ Nemlig Sölvmynter med Demeters Hoved og den siddende Poseidon, af hvilke endeel vistnok høre til det 4de Aarh.

⁸⁾ Dette giælder især om de barbariserende, der hyppigt veie under 16 Grammer; see § 3 Anm. 21.

⁹⁾ Jvfr Burgon i Num. Chron. VIII p. 80.

Hvad navnlig de raae og barbariserende af disse Mynter angaaer, kan det ikke antages, at de ere prægede i Byzants under Lysimachus, fordi paa denne Konges Tid den græske Kultur og Kunst her vare i en blomstrende Tilstand, hvorom de autonome Mynter tilstrækkeligt vidne. Men i Perioden efter Lysimachus, da de barbariske Folk havde faaet Overmagten i Thracien, kunne saadanne Mynter vel være udgaaede fra Byzants. I 279 oversvømmede Gallerne Thracien, og deres Fyrste Komontorius grundede ved Hæmus Kongeriget Tyle, der bestod i over 70 Aar. De hærgede Landet og udplyndrede eller brandskattede Stæderne, og de indfødte barbariske Folk, der ikke længere lode sig holde tilbage, trængte frem efter dem. Byzants maatte løskiøbe sig med store Summer, saa ofte Gallerne eller de thraciske Fyrster paa deres Ødelæggelsestog rykkede frem for Stadens Porte; den forhen rige By blev saa udsuget, at den nødtes til at anmode sine Forbundsfæller om Pengehjælp¹⁰⁾, og den maatte endelig forpligte sig til at erlægge en aarlig Skat af 80 Talenter, som betaltes lige til det galliske Riges Omstyrtelse.¹¹⁾ Paa samme Tid var Befolkningen i Byzants kraftløs og fordærvet; den Usædelighed og det Hang til Sviir og Drukkenskab, som tilligemed Ulyst til Krigstieneste da herskede i Byzants, skildres med stærke Farver af de gamle Forfattere.¹²⁾ Det er da ikke usandsynligt, at det i denne Periode ogsaa er gaaet tilbage med Kunsten og hvad der stod i Forbindelse med den, og at vi see Virkningen heraf i de Mynter, der da prægedes.¹³⁾ Dersom man skulde finde, at endeel af disse Mynter ere vel meget barbariserende til at kunne være udgaaede fra Byzants, og derfor foretrække at ansee saadanne for at være fabrikerede efter de byzantinske hos de barbariske Folk, maa det vistnok indrømmes, at dette kan have været Tilfældet; men med Hensyn til en saadan Opfattelse maa dog Følgende bemærkes. De Mynter, om hvilke her handles, have alle rigtige græske Indskrifter og Monogrammer, i hvilke de græske Bogstaver ere tydeligt fremtrædende, hvorved de væsentlig sondre sig fra de talrige Efterligninger af thraciske og macedoniske Mynter, der have forvildede Indskrifter eller uforstaaelige Charakterer.¹⁴⁾ Da de altsaa neppe ere fabrikerede af barbariske Haandværkere, der vare aldeles ukyndige med Hensyn til græsk

¹⁰⁾ De erholdt 4000 Guldstykker af Herakleenserne. Memnon Cap. 20.

¹¹⁾ See især Polybius IV, 45-46. Jvfr Droysen Nachfolger Alex. S. 659-663.

¹²⁾ Athenæus X, 12, p. 442 C; XII, 6, p. 526 E. Ælian V. H. III, 14. Jvfr Droysen Hellenismus II p. 284-286, hvor det er viist, at denne Skildring af Sædernes Fordærvelse i Byzants sigter til den Tid, da Gallerne herskede i Thracien.

¹³⁾ Der haves ogsaa autonome Mynter fra Byzants, som kunne være prægede paa denne Tid tilligemed Lysimachus's Guld- og Sølv-Mynter, nemlig Kobbermynter med Poseidons Hoved paa Adv. og den samme Trefork paa Rev., som paa disse er anbragt i Exergen; de ere sædvanlig af temmelig raat Præg og have i Indskriften Bogstaver, som ende i Kugler.

¹⁴⁾ Der gives ogsaa saadanne aldeles barbariske Efterligninger af Lysimachus's Mynter, navnlig endeel i det kgl. Kabinet i Haag.

Skrift, men snarere af Stempelskiærere eller under Myntmestre, der vare græske eller op-lærte hos Grækerne, vilde vel neppe, dersom barbariske Fyrster havde ladet dem slaae, Byzants's Navn være blevet anbragt paa dem. De indeholde mange forskellige Mono-grammer, til hvilke der ikke findes tilsvarende paa Mynter med Byzants's Mærker af reent græsk Præg, som kunde være efterlignede. Overhovedet lade Lysimachus's Mynter med Byzants's Mærker sig ikke dele i to Klasser, en græsk og en barbariserende, saaledes at hiin kunde tillægges Byzants, denne de barbariske Folk; men de danne en sammenhæn-gende Række med gradvise Overgange fra det bedre til det maadeligere og fra dette igien til det slettere Arbeide, hvilket stemmer vel med den Antagelse, at de ere prægede paa samme Sted igiennem en længere Periode under en tilsvarende Kultur-Tilstand.

Til de foregaaende knytte sig endeel Statere, der ifølge Indskifterne paa Athenas Sæde, ΚΑΛ, ΤΟ, ΙΣ, med Grund antages at være udgaaede fra de pontiske Stæder Kal-latia, Tomi og Istria. De have Byzants's Symbol Treforken i Exergen, hvoraf allerede lader sig slutte, at de ere prægede samtidigt med dem fra Byzants, som stod i nøie For-bindelse med disse Stæder¹⁵⁾. Ligesom endeel af de byzantinske indeholde de fremdeles de senere Cursivbogstaver C, E, Θ og Ω (see Nr 261-263, 268 og 273), ere af en raa eller barbariserende Fabrik (see Tavle I, 13-15) og have en ringere Vægt (jvfr § 3). Disse Mynter kunne heller ikke ansees for barbariske Efterligninger; thi der gives ikke tilsvarende Statere af reent græsk Præg, og de have rigtige græske Indskrifter og Mono-grammer. De nævnte Stæder vare vel anlagte i barbariske Folks Lande; men idet de vedligeholdt en stadig Forbindelse med deres Moderstad Milet og ved deres Handel havde erhvervet sig en Mægt, der satte dem istand til at forsvare deres Uafhængighed imod de nærboende Folk, vare de, da de bleve undertvungne af Lysimachus, i Besiddelse af en reen græsk Kultur¹⁶⁾; under Lysimachus, der havde Besætning i disse Stæder og holdt de barbariske Folk i Tømme, kan man heller ikke antage, at disse have indvirket forstyrrende paa Kulturen der. Men efter Lysimachus's Død formaaede de pontiske Stæder paa den nord-thraciske Kyst ikke at holde de barbariske Folks Indtrængen ude; det var ikke alene Gallerne¹⁷⁾ og Thracerne, men ogsaa Geterne, Skytherne og Sarmaterne, hvis Overfald de ideligen vare udsatte for, og det kunde saaledes ikke være andet, end at den græske Kul-tur maatte forfalde.¹⁸⁾ I denne Periode er det sandsynligt, at de halvbarbariske Statere

¹⁵⁾ Jvfr nedenf. § 10 under Nr 258 f.

¹⁶⁾ Der gives, som bekiendt, fra Kallatia og Istria autonome Mynter af reent græsk Præg, der ifølge Kunst-stilen maae henføres til Perioden før Lysimachus's Herredømme.

¹⁷⁾ Skrækken for Gallernes Navn og deres Røvertog strakte sig lige til Olbia. See Boeckh C. Inscr. Nr 2058.

¹⁸⁾ Vi kiende af Ovids Skildring den halvbarbariske Tilstand, i hvilken Tomi paa hans Tid befandt sig; den har vel allerede taget sin Begyndelse ikke længe efter Lysimachus's Død. Hvorledes det gik

ere prægede. Nogle Statere, der efter Mærkerne ere slagne i de sydligere Stæder paa Kysten, Odessus og Mesembria, nærme sig i Henseende til Fabrik (see Tavle I, 12) og Vægt til de foregaaende og høre ifølge det Anførte rimeligt til samme Tidsrum. Der er endelig en Tetradrachme, ifølge dens Mærke præget i Sestus, som indeholder det thraciske Navn *Skostokes*, ved sin halvbarbariske Fabrik (see Tavle II, 7) adskiller sig fra Lysimachus's andre Tetradrachmer med samme Stadmærke, og veier betydeligt mindre end disse¹⁹⁾. Af de anførte Grunde kan denne heller ikke være præget under Lysimachus, men maa tilhøre den Periode, da det sydlige Thracien var blevet et Bytte for de barbariske Folk. I Aaret 279 indtog Gallerne Lysimachia og besatte hele Chersonnes.²⁰⁾ Da imidlertid Navnet er thracisk, er Mynten vel snarere præget paa en Tid, da Thracerne havde Overmagten her²¹⁾; den maa være slaaet, forinden Antiochus II erobrede det sydlige Thracien, hvilket skete i Aarene 262-258²²⁾, da under denne Konge de græske Stæder igien reiste sig.

De omhandlede Statere og Tetradrachmer slutte sig til endeel af Tetradrachmerne med Alexander den Stores Præg fra Perinth, Odessus, Mesembria og Kallatia, der ere af tilsvarende Fabrik og indeholde adskillige af de samme Personmærker²³⁾, fremdeles til de autonome Tetradrachmer fra Maronea og Thasos, som have den staaende Dionysos og Herakles med disse Guders Navne paa R. og frembyde det samme raae Præg²⁴⁾, og endelig til de aldeles barbariske Efterligninger af alle de her nævnte Mynter med uformelige Figurer og forvildet Skrift. Idet vi antage alle disse Mynter at være slagne under det barbariske Herredømme i Thracien, deels i de græske Stæder, deels af de barbariske Fyrster, stemmer det vel hermed, at der overhovedet ikke gives andre Guld- eller Sølvmynter, som kunne være prægede af Thraciens Stæder i denne Forfalds-Periode, eller af

Stæderne i det nordlige Thracien, kunne vi slutte os til af en Sammenligning med Olbia; denne reent græske Stad, om hvis Tilstand paa forskellige Tider vi have Kundskab, forfaldt efterhaanden meer og meer ved bestandig at være udsat for de barbariske Folks Angreb og Undertrykkelse, og blev omsider aldeles forladt (omtrent 50 f. Chr.). See Boeckh C. Inscr. Nr. 2058. Dio Chrysost. Orat. XXXVI. Jvfr overhovedet Grote History of Greece XII, p. 640-648.

¹⁹⁾ Et Exemplar i det franske Kabinet veier 16 Grammer (Mionn. Poids p. 48 n° 88, 4 Gros 13½ Gr.), et andet i det britiske Museum ikkun 15,28 Grammer (Combe Mus. brit. p. 106 n° 4, 236,1 eng. Grains).

²⁰⁾ Droysen Nachfolger Alex. p. 660.

²¹⁾ Gallerne synes ikke at have havt fast Sæde i det sydlige Thracien, men ikkun Tid efter anden at have gjort Tog dertil; da Antiochus II beleirede Cypsela, var denne Stad i Thracernes Magt. Polyæn IV, 16. Jvfr Droysen Hellenismus II p. 287.

²²⁾ Droysen Hellenismus II p. 286-288.

²³⁾ See Num. d'Alex. p. 170-180, tab. XXXVI.

²⁴⁾ Disse ere i alle Henseender, ved deres Kunststil, Typer, Indskrifter, Tykkelse og Myntfod, forskellige fra Maroneas og Thasos's ældre autonome Mynter (som, ifølge Stilen, endnu bleve prægede under Alexander og Lysimachus), en Forskiel, der er saa stor, at den tyder paa en pludselig foregaaet Forandring i indre og ydre Tilstand, som den, Gallernes Indbrud maatte medføre.

de galliske og thraciske Fyrster, der da herskede i Landet. Ikkun een Tetrachme giör en Undtagelse, med Navnet paa en thracisk Konge Mostis.²⁵⁾ Denne, som har Lysimachus's Typ paa R., tiener til at bekræfte, at Lysimachus's Mynter da vare de fremherskende; det Halvbarbariske i dens Præg, saavel som det Raee og Ubehjælpssomme, der ogsaa er betegnende for de Kobbermynter, som sloges af den sidste galliske Konge Kavarus (220-200 f. Ch.)²⁶⁾, viser, idet disse Mynter iøvrigt have reent græske Typer og Indskrifter, hvilken Kulturens Tilstand dengang var i Thracien.

Der er endnu nogle Tetrachmer af fladt halvbarbarisk Præg (see Tavle II, 8) og lav Vægt²⁷⁾, med en Kölle og HP eller HPA, upaatvivleligt til Betegnelse af Staden Heraklea. Ved det Foregaaende ledes vi til at antage, at disse Mynter ligeledes ere prægede efter Lysimachus's Död under barbariske Folks forstyrrende Indvirkning; det vil nedenfor (§ 12 Nr 372 f.) blive viist, at de formodentlig höre til det pontiske Heraklea, som laae i Nærheden af den af Gallerne beboede Landstrækning, senere kaldt Galatien.

Ogsaa i det vestlige Lilleasien maae Lysimachus's Mynter være blevne prægede efter hans Tid. Der er endeel Tetrachmer, ifölge Märkerne udgaaede fra Kalcedon og fra Karien (see Tavle II, 3-4), som i Henseende til Fabriken have Liighed med et Antal af de foregaaende fra Byzants, idet de ere stort udslaaede, og Hovedet saavel som Figuren kun lidet hæve sig fra Grunden og ere udförte i en maadelig Stiil eller uden Omhu; de indeholde tillige oftere meer eller mindre fuldstændigt skrevne Övrighedsnavne. Man bliver en stor og iöinefaldende Forskiel vaer, naar man sammenligner disse med de Sölvmynter, der i Perioden för Lysimachus prægedes i Lilleasien, nordligt af Tyrannerne i Heraklea og af Kalcedon, sydligt af Kongerne i Karien og af Knidus, foruden af mange andre Stæder i de vestlige Lande, Mynter, som ere af et ophöiet Præg og en vis Tykkelse, og som i Henseende til Kunststiil og Udförelse langt overgaae dem; en ikke ubetydelig Forskiel viser sig ogsaa, naar man seer hen til endeel af Lysimachus's Tetrachmer, som ifölge sikre Märker ere slagne i Lilleasien, f. Ex. dem fra Ephesus. Paa den anden Side finder der megen Liighed Sted med de flade Tetrachmer af attisk Myntfod, som fra Midten af det 3die Aarh. bleve almindeligt prægede i Lilleasien, nemlig af den syriske Konge Antiochus II (ifölge Märkerne i Lampsakus, Alexandria Troas, Myrhina, Cyme og Teos), af de bithyniske, pontiske og kappadociske Konger, og af mange autonome Stæder i de vestlige Lande saavel med deres egne som med Alexander den Stores Typer.²⁸⁾

²⁵⁾ Visconti Icon. gr. II p. 115. Rathgeber Leitzm. Num. Zeit. VI S. 59. Lenormant Num. des rois gr. p. 46.

²⁶⁾ Cadalvene Recueil p. 40-42; Lenormant Num. des rois gr. p. 9. Först fra Kotys II, Philip Vs Samtidige, haves der en Sölvmynt af godt Præg, formodentlig slaet i Cypsela (Sestini Cl. gen. p. 34).

²⁷⁾ Nr 373 veier ifölge Mionnets Poids p. 48 n°. 85 kun 4 Gros 13½ Grains = 16 Grammer.

²⁸⁾ Dette er nærmere viist i Num. d'Alex. p. 77-78.

Nogle af disse Tetrachmer med Lysimachus's Præg ere, som anført, slagne i Kalcedon; men denne Stad synes ligesaa lidt som Byzants paa den anden Side af Bosporus at have været underkastet Lysimachus. Den blev ikke indtagen af Alexander den Store paa hans Tog til Asien; i Aaret 315 udholdt den, understøttet af Antigonos's Feltherre, en Beleiring af den bithyniske Konge Zipoites, der nødsagedes til at anerkende dens Frihed²⁹⁾; den fremtraadte kort efter Lysimachus's Død som en selvstændig Stat i Forbund med Byzants, Heraklea og Mithridates³⁰⁾, og saaledes oftere i den følgende Tid.³¹⁾ Paa een af Tetrachmerne med det kariske Symbol findes endnu Rhodus's Mærke; dette tyder ligeledes, som strax vil sees, paa Perioden efter Lysimachus.

Der gives endelig Lysimachus-Statere med en Balaustiumblomst til Mærke, hvilke, som nedenfor (§ 12 Nr 450-451) vil blive viist, maae være slaaede paa Rhodus. Rhodierne havde ved Alexander den Stores Død udjaget den macedoniske Besætning og oprettet en Fristat.³²⁾ De samlede ved deres udbredte Handel store Rigdomme og opnaaede en betydelig Magt tilsøes; deres Anseelse voxede ved den Tapperhed, med hvilken de udholdt den langvarige Beleiring af Demetrius Poliorcetes i Aarene 305-4, og idet de søgte at bevare Neutralitet og en god Forstaaelse med andre Magter, vedbleve de at haandhæve deres Uafhængighed ligetil den romerske Periode. Lysimachus's Mynter kunne altsaa ikke, saalænge han herskede, være prægede paa Rhodus.³³⁾ En Undersøgelse af disse Statere fører os ogsaa til en sildigere Periode. Navnet *Aristoteles*, der forekommer paa een af dem, findes ligeledes paa een af de Alexanders-Tetrachmer, der ere prægede paa Rhodus, ifølge Fabriken rimeligt efter Midten af det 3die Aarh.; dette Navn er traadt istedetfor Lysimachus's Kongetitel, ligesom man paa Alexanders Tetrachmer, som i denne senere Periode bleve slagne af de store Handelsstæder paa Lilleasiens Vestkyst og Öerne ved samme, hyppigt istedetfor ΒΑΣΙΛΕΩΣ finder heelt skrevne Navne³⁴⁾, som formodentlig betegne Prytaner, Archonter eller Stædernes överste Styrere. Disse Lysimachus-Statere stemme fremdeles i Henseende til Fabriken overeens med endeel af dem fra Byzants, hvilke, som ovenfor viist, ere senere, og have, ligesom disse og de samtidige fra de nordlige pontiske Stæder, Treforken i Exergen. At Rhodierne have slaaet Mynter med dette Byzants's Tegn, passer ogsaa vel til Perioden efter Lysimachus's Død. Byzan-

²⁹⁾ Diodor XIX, 60. Jvfr Droysen Nachfolger Alex. S. 343.

³⁰⁾ Memnon Cap. XII.

³¹⁾ De afvigende Meninger, forskellige nyere Forfattere have havt angaaende Kalcedons Forhold til Lysimachus, ville blive dröftede nedenfor, see § 12 Nr 376 f.

³²⁾ Diodor XVIII, 8.

³³⁾ Jvfr foreg. § Anm. 4.

³⁴⁾ Især paa Alexanders Tetrachmer fra Rhodos og Chios, ogsaa paa dem fra Kos, Mytilene, Cyme, Temnos, Klazomene, Erythræ, Kolophon og Mylasa.

tinerne havde nemlig paa Grund af den aarlige Tribut, de maatte udrede til Gallerne, lagt en Told paa Skibene, der seilede igiennem Bosporusstrædet; det er ikke usandsynligt, at Lysimachus's Statere med Treforken ere prægede af Rhodus ligesom af Stæderne ved Pontus til Erlæggelsen af denne Told.³⁵⁾ Ialfald maae Rhodierne i denne Periode have drevet en stærk Handel paa det sorte Hav og saavel ved denne som ved Sundtoldens Optrævelse være komne i nøie Beröring med Byzants; thi i Aaret 220 begyndte de, fordi denne Told blev dem for trykkende, i Forbindelse med flere Magter en Krig med Byzantinerne, som nødtes til at slutte en Fred, ved hvilken de opgave Tolden.³⁶⁾

Lysimachus's Statere og Tetradrachmer maae antages at være prægede i Perioden efter hans Død af samme Grund som Philip IIs Statere og Alexander den Stores Tetradrachmer samtidigt bleve udmyntede, nemlig fordi de vare meget udbredte og havde faaet god Cours i Handelen.³⁷⁾ Lysimachus havde i en lang Aarrække hersket over Thracien og det vestlige Lilleasien og havde ladet slaae Mynter i stort Antal og paa mange forskellige Steder; herom vidner Mængden af de Mynter, der ere komne for Lyset³⁸⁾, og af de forskellige Mærker, de indeholde. At de efter Lysimachus's Tid i de nordlige pontiske Lande, Thracien og Lilleasien hörte til de meest søgte Mynter, kan ogsaa slutes deraf, at forskellige Konger i disse Lande lode præge efter dem, idet de optog Athena-Billedet paa deres Mynter, saaledes den bosporiske Konge Paerisades³⁹⁾, den thraciske Konge Mostis⁴⁰⁾, Philetærerne i Pergamus⁴¹⁾ og Ariarathes IV i Kappadocien⁴²⁾. Stæderne,

³⁵⁾ Ogsaa den bosporiske Konge Paerisades anbragte Treforken i Exergen paa sine Guldmynter, der ere prægede efter Lysimachus's Statere, see Anm. 39.

³⁶⁾ Polybius IV, 38 og 46-52. Jvfr Paulsen Rhodi descr. maced. ætate p. 19-20.

³⁷⁾ I Num. d'Alex. p. 85-90 har jeg søgt nærmere at vise, at det alene er af Handelsgrunde at Philip IIs og Alexanders Mynter ere blevne prægede efter deres Tid, og at giendrive de afvigende Anskuelser, andre Numismatikere have havt herom.

³⁸⁾ Lazius, Keiser Ferdinand Is Livlæge, har meddeelt, at der paa hans Tid i en Flod Istriga i Valachiet fandtes 40,000 Guldmynter, af hvilke de fleste vare fra Lysimachus. Jvfr Liebe Gotha num. p. 7.

³⁹⁾ Efter Visconti (Icon. gr. II p. 124) er denne sædvanlig anseet for Spartakus IVs Søn, Paerisades II, der kom paa Thronen i Slutningen af Lysimachus's Regering, 289 eller 284 (efter Köhler); jvfr Lenormant i Num. des rois gr. p. 50 og Sibirsky i Koehnes Mém. de la soc. imp. d'archeol. VI (1852) p. 98 f. Men Köhler har i Descr. d'une méd. de Spartacus p. 36-40 med Grunde, som ikke kunne ansees for giendrevne af Sibirsky anf. St., viist det Sandsynlige i, at denne Konge er en senere Paerisades, fra det følgende Tidsrum af 170 Aar, da Kongerækken i det bosporiske Rige er os ubekendt. Dette stemmer med den foregaaende Undersøgelse, da Paerisades's Statere saavel ifølge Fabriken som Treforken i Exergen slutte sig til Lysimachus's Statere fra Byzants og de pontiske Stæder. Dersom de tillægges Paerisades II, maae de ialfald antages at være prægede i en senere Tid af hans muligt langvarige Regering.

⁴⁰⁾ See ovenf. Anm. 25.

⁴¹⁾ Paa Philetærerne's Tetradrachmer findes dog den Forandring, at Athena holder en Krands istedetfor Nikebilledet.

⁴²⁾ I den 2den Halvdeel af det 3die Aarhundrede. Visconti Icon. gr. II p. 221-22. Mionn. IV p. 442, n° 1,

i hvilke Lysimachus's Mynter ifølge det Foregaaende ere prægede efter hans Tid, ere de store Handelsstæder paa Kysterne af Thracien og Lilleasien ved Pontus, Propontis og Archipelagus, der maae antages at have staaet i Forbindelse med hverandre, fornemmelig igiennem Byzants som Midtpunktet for Handelen paa disse Have; det var for en Deel de samme Stæder, af hvilke der samtidigt sloges andre Kongemynter fra en forgangen Tid, nemlig Philipper og Alexanders Tetradrachmer. Det er let forklarligt, at det kun er de større Myntsorter, Statere og Tetradrachmer, der vedbleve at udmyntes; de vare nemlig kun beregnede paa større Omsætninger og paa Handel med fremmede Stæder, hvortil Smaamynt ikke behövedes.

Der ere to af Lysimachus Mynter blevne henførte til phoeniciske Stæder, nemlig en Stater, som efter Ch. Lenormant skulde indeholde Tyrus's Navn med punisk Skrift, og en Drachme, paa hvilken Fr. Lenormant har læst Navnet *Ace*, ligeledes med puniske Bogstaver. Dersom disse Mynter indeholdt de anførte Navne, vilde de være prægede i Perioden efter Lysimachus's Död af samme Grunde som de foregaaende; men det vil nedenfor blive viist, at de ikke ere rigtigt forklarede (see § 12 under Nr 451).

§ 6.

Angaaende Classificationen og Myntstedernes Bestemmelse.

Da de Mynter, som indeholde Lysimachus's forkortede Navn uden Kongetitel, maae antages at være prægede för Lysimachus antog Kongeværdigheden (see § 7), og de, der indeholde Alexander den Stores Typer, danne en Overgang fra den foregaaende Tid og formodentlig vare de förste, som prægedes efter at Lysimachus havde opkastet sig til Konge (see § 8), haves her tvende Afdelinger, der naturligt faae deres Plads foran Mynterne med Lysimachus's egne Typer og Kongetitlen. Med Hensyn til disse sidste, som udgiöre det langt overveiende Fleertal, kunde det synes rigtigst, ligeledes at lægge Tidsbestemmelsen til Grund for en Hoved-Inddeling og, da der ifølge den foregaaende § ere endeel, som ifølge Stadmærket eller Fabriken maae ansees for prægede efter Lysimachus's Död, at danne to Afdelinger, af hvilke den ene omfattede Lysimachus's Regeringstid, den anden Perioden efter hans Död. Men en saadan Inddeling lader sig ikke giennemføre; der er mange Mynter, som med Hensyn til Fabriken staae imellem dem, der upaatvivleligt hidröre fra Lysimachus's egen Regering, og dem, der med Sandsynlighed ere at

pl. LXXVII, 5. Lenormant (i Num. des rois gr. p. 78) har henført denne Mynt til Sönnen Ariarathes V, der döde efter en lang Regering 166 f. Chr., paa Grund af Arbeidet; men dette passer ogsaa til Faderens Tid.

henføre til en sildigere Periode, og som altsaa med ligemegen Grund kunne indordnes under begge Afdelinger. Det maa altsaa foretrækkes, i Overeensstemmelse med det for Ordningen af antike Mynter i Almindelighed fulgte Princip, at classificere Mynterne med Lysimachus's egne Typer alene efter de Stæder eller Lande, hvor de ere slagne, men saaledes, at det under disse igien bemærkes, hvilke Mynter der er Grund til at henføre til Perioden efter Lysimachus's Död.

Hvad Bestemmelsen af Myntstederne angaaer, gave de ældre Numismatikere sig kun lidet af hermed.¹⁾ Eckhel indskrænkede sig til at betegne en Tetradrachme med ΚΑΛΧΑ som præget i Kalcedon. I den nyere Tid ere endeel af Lysimachus's Mynter blevne tillagte bestemte Stæder, navnlig af Cavedoni²⁾, Rathgeber³⁾, Birch⁴⁾ og Lenormant⁵⁾. De af disse Numismatikere fremsatte Meninger, der overhovedet ikke ere motiverede og synes ikkun at støtte sig paa Myntmærkernes Overeensstemmelse med Stædernes Navne eller Typer, ville nedenfor blive meddeelte og prøvede.

Den Usikkerhed, der er forbunden med Forklaringen af Mærkerne, idet de smaa Typer ofte kunne betegne flere end een Stad og Monogrammerne eller Begyndelsesbogstaverne i Almindelighed ogsaa lade sig opfatte om Personnavne, bliver formindsket deels ved at tage Hensyn til Mynternes Fabrik og de Forbindelser, i hvilke Mærkerne forekomme, og deels ved en Sammenligning med Mærkerne paa de Konge- eller Lands-Mynter, der bleve slagne før og efter Lysimachus i de Lande, over hvilke hans Herredømme strakte sig. Herved frembyde sig følgende Hiælpemidler til at bestemme Prægestederne.

1. Fabriken. Ifølge det, der er fremsat i § 3, maa det antages, at de stort udslaaede Tetradrachmer af fladt middelmaadigt Arbeide ere udgaaede fra Byzants og fra Stæder i det vestlige Lilleasien i Perioden efter Lysimachus's Död, og at Staterne og Tetradrachmerne af raat eller halvbarbarisk Præg ere slagne under det barbariske Herredømme i Thracien⁶⁾. Mynter, som ere af det förstnævnte Slags, bör altsaa ikke henføres til Stæder i de europæiske Lande med Undtagelse af Byzants, og Mynter, som høre til de sidstnævnte, ikke til Macedonien eller det vestlige Lilleasien. Charakteren i Alexanders Hoved og Enkeltheder i den kunstneriske Behandling kunne tiene til at vejlede Valget, naar Mærkerne og Fabriken tillade at henføre en Mynt til flere Stæder.

2. Stadmærkernes Forbindelse. Da de Stæder, der slog Mynt i Fællesskab eller anbragte hinandens Mærker paa deres Mynter, maae have ligget i Nærheden af

¹⁾ See Haverkamp Allgem. Hist. II p. 69-70.

²⁾ Spicilegio numism. (1838) p. 46.

³⁾ I Leitzmanns Numism. Zeitung VI (1839) Nr 4 f.

⁴⁾ Numism. Chron. II (1840) p. 162-166.

⁵⁾ Numism. des rois grecs (1849) p. 6-7 og 48.

⁶⁾ Samt i det pontiske Herakleas Distrikt, see S. 362.

hinanden eller været i nøie Forbindelse, lader der sig af det ene af de paa samme Mynt anbragte Mærker, naar det betegner en bekiendt Stad, drage Slutning med Hensyn til Bestemmelsen af det andet.

3. Personmærkernes Forbindelse med Stadmærkerne. Naar de Monogrammer eller Bogstaver, der synes at betegne Personer, paa forskellige Mynter findes sammen med forskellige Stadmærker, ligger det nærmest at forklare dem om Personer, der paa samme Tid have forestaaet Myntningen i de forskellige Stæder; der er altsaa Grund til at opfatte de Stadmærker, der ere ledsagede af de samme Personmærker, om Byer, der have ligget i samme Provinds eller, om ogsaa længere fiernede fra hinanden, have været sammenknyttede ved Handelsforhold, og det ene leder saaledes til Forklaring af det andet.

4. Stadmærkernes Forekomst paa Mynter fra de Konger, der have hersket over de samme Lande som Lysimachus, idet de maae antages i Almindelighed at betegne de samme Stæder som paa disse. De Mærker, der findes paa Philip II's Mynter, betegne saaledes Stæder i Macedonien, Sydthracien eller Thessalien⁷⁾. De paa Alexander den Stores Mynter forekommende Mærker kunne endnu forklares om Stæder i Lilleasien; men da oftere de samme Stadmærker træffes baade paa de Alexanders-Mynter, der ere prægede under hans Regering samt i Tidsrummet til 306 i de europæiske Lande, og paa dem, der ere prægede i en senere Periode i det vestlige Lilleasien, maa det ad andre Veie søges oplyst, om Mærket paa Lysimachus's Mynter skal opfattes om den europæiske eller om den asiatiske Stad. De Mærker, der forefindes paa Philip III's Mynter, kunne kun betegne Stæder i de europæiske Lande, da der ikke sloges Mynter med denne Konges Navn i det vestlige Lilleasien.⁸⁾ Naar et Mærke gientages paa Mynterne fra Kassander og de følgende macedoniske Konger før Philip V, bliver det at forklare om en Stad i Macedonien eller Thessalien, ikke om en Stad i Thracien; Mærker paa Philip V's og Perseus's Mynter kunne ogsaa henføres til det sydlige Thracien, som var disse Konger underkastet. Nogle af Mærkerne paa Lysimachus's Mynter forekomme ogsaa paa Tetradrachmer fra Antiochus I og II, der ifølge Fabriken ere prægede i det vestlige Lilleasien, og ere at opfatte om de samme Stæder, som paa disse.

5. Stadmærkernes Forekomst paa Mynterne med Indskriften MAKE- Δ ONON og paa Cistophorerne. Hine ere prægede i Macedonien under dets sidste Konger, disse i det vestlige Lilleasien i Perioden efter Lysimachus; begge disse Klasser

7) Med Undtagelse af Magnesia (Demetrias), som ikke var i Lysimachus's Besiddelse, see S. 353. — Det er navnlig Philip II's Sølv- og Kobber-Mynter, der maa tages Hensyn til, da endeel af Guld-Mynterne ogsaa kunne være prægede i en senere Periode, see Num. d'Alex. p. 108-9.

8) See Num. d'Alex. p. 109.

af Lands-Mynter indeholde, ligesom Konge-Mynterne, foruden de fælles Hovedtyper smaa Typer, der betegne Stæder, een eller flere i Forbindelse, hvorfra Mynterne ere udgaaede.⁹⁾ Med Hensyn til Mærker, der forekomme paa de førstnævnte, henvises vi altsaa til at søge Prægestederne i Provindsen Macedonien, med Hensyn til Mærker, der gienfindes paa de sidstnævnte, i det vestlige Lillcasien.¹⁰⁾

II. Classification af Lysimachus's Mynter.

§ 7.

Mynter prægede for Kongeværdighedens Antagelse.

De herhen hørende Mynter ere afbildede paa Tavle I, 1-3 og beskrevne i § 1 Nr 1-3, hvor tillige Grundene ere anførte, ifølge hvilke de maae ansees for prægede af Lysimachus og ikke kunne henføres til Staden Lysimachias autonome Mynter. Da de ikkun indeholde Indskriften ΛΥ, ligger den Forklaring nær, at de ere slagne forinden Lysimachus antog Kongeværdigheden, i det Tidsrum, da der ikke var nogen Konge over det macedoniske Monarchis Lande, altsaa i Interregnet 311-306 (see S. 350-51).¹⁾

At Diobolen Nr 1 og Kobbermynten Nr 2 maae opfattes saaledes, bekræftes ved en Sammenligning med følgende Mynter.

Æ. Diobol. Et ungdommeligt Hoved med Baand om Haarct. R. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ En ubeklædt Rytter, galoperende. Med Mærkerne: ΛΥ og Fordelen af en løbende Löve.²⁾

Æ. 4. Apollos Hoved med Laurbærkrands. R. ΦΙΛΙΠΠΟΥ Samme Rytter. Med Mærkerne: ΛΥ og Fordelen af en løbende Löve³⁾; paa andre, endnu en Bue⁴⁾.

⁹⁾ Med Hensyn til de macedoniske Mynter, see Num. d'Alex. p. 26 og 110. Angaaende Cistophorerne, see nedenfor § 12, Anm. til Nr 381 f. og Nr 404.

¹⁰⁾ De almindelige Bemærkninger, der ere fremsatte i Num. d'Alex. § 20 ang. Bestemmelsen af Prægestederne, finde ogsaa deres Anvendelse paa Lysimachus's Mynter.

¹⁾ I Fr. Lenormants Beskr. af Baron Behrs Samling, udkommet i Paris 1857 efter at nærværende Afhandling var udarbejdet, er samme Tidsbestemmelse antaget med Hensyn til Diobolen Nr 1 (p. 12 n° 74).

²⁾ I det brit. Museum, ufuldstændigt beskrevet i Mus. Payne Knight p. 98 under Lysimachia Nr 2. I Mus. num. Lavy er under Alexander IV Nr 1468 en Kobbermynt anført, med de samme Typer som den følgende ovenfor og Fordelen af en Löve (urigtigt kaldt en Panther) til Mærke; denne hører formentlig ogsaa herhen.

³⁾ Paris (Mionn. S. III, p. 238, n° 534), Prokesch, Leake, Thorvaldsens Museum.

⁴⁾ I Gotha, 2 Exemplarer.

Disse Mynter stemme i Henseende til Typerne, ΛΥ, Fordelen af Löven, Fabriken og Vægten⁵⁾ overeens med Nr 1 og 2; de maae altsaa alle höre omtrent til den samme Periode og ΛΥ forklares paa samme Maade. Mynterne med Navnene Alexander og Philip kunne ikke være prægede under andre Konger end Alexander Roxanes Søn og Philip Arrhidæus; denne døde 317, hiin 311, men Lysimachia blev først anlagt 309⁶⁾; heraf følger, at ΛΥ ikke kan betegne Lysimachia, men ikkun Lysimachus, og at disse Mynter ere prægede af Lysimachus som Statholder i de to Kongers Navn. De foreliggende Mynter Nr 1 og 2 maae altsaa ogsaa tillægges Lysimachus, og da de ikkun skille sig fra de andre derved, at Navnene Philip og Alexander ere udeladte, kan deraf sluttes, at de ere prægede som en Fortsættelse af samme, da den unge Alexander var död og der ikke var nogen Konge, hvis Navn kunde anbringes.

Landsespidsen, der findes paa Nr 1 under Rytteren, er Mærket for Staden Kardiasaaavelsom for den af samme opstaaede Stad Lysimachia⁷⁾, og viser, at den er slaaet enten i hiin (altsaa i Aarene 311-309) eller i denne (altsaa i 309-306).

Fordelen af Löven, der er fælles for Nr 1 og 2, er formodentlig Lysimachus's eget Emblem (see S. 343) og hörer sammen med Begyndelses-Bogstaverne af hans Navn, ligesom den hele Löve, der udgiör Typen paa Nr 3. Da imidlertid Löven ogsaa er Kardias-Lysimachias Mynttyp og den halve Löve paa andre af Lysimachus's Mynter betegner Lysimachia som Prægestedet (paa Nr 37 og muligt paa Nr 1 fölg.), kunde der spørges, om den ikke her er at opfatte paa samme Maade. Grundene til snarere at ansee den for Lysimachus's Emblem ere fölgende. Paa de ovenanföerte Mynter med Alexanders og Philips Navn synes den at have denne Betydning.⁸⁾ Paa Sölvmynten findes en Landsepsids som Mærke for Kardias-Lysimachia; dersom ogsaa den halve Löve forklaredes om Staden, skulde altsaa denne være betegnet ved begge Mærker tilsammen; men hverken paa Lysimachias autonome Mynter⁹⁾ eller paa de talrige Mynter fra Philip II, Alexander og Lysimachus, som ere slagne her, findes disse to Mærker forbundne til at betegne Staden. Hertil kommer, at den halve Löve ikkun forefindes paa Lysimachus's egne Mynter, ikke paa Mynter med Stadens Navn.

Nr 1 svarer i Vægt som i Typer til Philip IIs almindelige Dioboler, der ligesom alle denne Konges Sölvmynter ere prægede efter den æginæiske Fod, og maa altsaa ansees for en Diobol af denne Myntfod. Alexander den Store indföerte det attiske Mynt-

⁵⁾ Sölvmynten er ogsaa en Diobol af æginæisk Fod og veier 2,23 fr. Grammer, jvfr § 1, Anm. 12.

⁶⁾ Diodor XX, 29.

⁷⁾ See § 10, Nr 59 f.

⁸⁾ Paa Kardias autonome Mynter er nemlig Löven i Almindelighed afbildet i en anden Stilling, og paa een af de ovenfor beskrevne Mynter med Philips Navn findes endnu et Stadmærke, Buen.

⁹⁾ Jvfr § 1, Anm. 20.

system, til hvilket alle Mynter med hans Typer saavel som alle Lysimachus's övrige Mynter henhöre; at dog de ældre Dioboler af den æginæiske Fod senere af og til endnu ere blevne udmyntede i Thracien, sees af den ovenanförte med Navnet Alexander.¹⁰⁾ Grunden hertil maa söges i Handelsforbindelsen med de græske Stater, der endnu betiente sig af den æginæiske Myntfod. Denne var nemlig efter Alexanders Tid endnu længe den giældende i de store Handelsstæder ved Bosporus, Byzants og Kalcedon, i mange Stæder i Thessalien og Hellas, paa Peloponnes og paa Öerne.¹¹⁾ Philip IIs Dioboler vare udmyntede i Mængde, som der kan sluttes af det store Antal, der haves af dem, og bleve formodentlig meget benyttede i Handelen med de andre græske Lande, der havde samme Myntfod. Philip IIs Guldstatere bleve ogsaa udmyntede længe efter hans Tid, og det var overhovedet ikke ualmindeligt i de græske Stater, af Handelshensyn at slaae Mynter af fremmed Præg og Myntfod.¹²⁾

Kobbermynten Nr 3 gör Overgangen fra de foregaaende, med hvilke den har Indskriften tilfælles, til de följende Kobbermynter (§ 9 f.), med hvilke den har Typerne tilfælles, og er da rimeligt præget efter hine og för disse, altsaa kort för 306; den er ifölge Mærket, Landsespidsen, slaet i Lysimachia (jvfr Nr 61 f). Angaaende Bogstaverne paa Bagstykket af Hielmen, hvilke ogsaa findes paa nogle af Mynterne med Kongetittlen, see § 10, Nr 61 f.

§ 8.

Lysimachus's Mynter med Alexander den Stores Typer.

En Stater, en Tetradrachme og en Drachme med disse Typer ere afbildede paa Tavle I, Fig. 4-6, og alle de Mærker, der forekomme paa denne Klasse af Lysimachus's Mynter, ere givne paa Tavle III, Nr 1-36, til hvilke de följende Nummere i denne § henwise.

Nr 1-28.¹⁾ Fordelen af en löbende Löve²⁾, som er det fælles Mærke för disse Mynter, kan være Lysimachus's eget Emblem eller Staden Lysimachias Symbol, jvfr

¹⁰⁾ I Num. d'Alex. p. 353 f. er det viist, at de almindelige ovenfor omtalte smaa Sölvmynter med Navnet Philip ere prægede af Philip II og ikke, som almindeligt antages, af Philip III. Det er imidlertid vel muligt, at saadanne ogsaa under den sidstnævnte kunne være blevne udmyntede i Thracien, i Analogi med de anförte med Alexanders og Lysimachus's Navne og af samme Grunde som disse.

¹¹⁾ Jvfr Boeckh Metrol. Unters. VII, 5-7.

¹²⁾ Jvfr Num. d'Alex. p. 87-90 og ovenfor § 5.

¹⁾ Nr 1-2. Brit. Mus. 3. Paris, stukket i Num. des rois gr. pl. XXIII, 12. 4. München, stukket i Bair. Vidsk. Selsk. Skr. V, Taf. III. 5. Leake. 6. Paris. 7. Sestini Mus. Hederv. n° 46. 8. Brit. Mus. 9. Mienn. n° 119. 10. Sestini Mus. Hederv. n° 43. 11. Paris, Wien. 12. Mienn. n° 116. 13. Paris, Prokesch. 14. Brit. Mus., stukket i Combes Mus. brit. pl. V, 5. 15. Paris (Mienn. n° 120, hvor Mono-

Side 343 og 369. Eckhel antog den for Lysimachus's Emblem.³⁾ Senere har Ch. Lenormant fremsat den samme Mening, idet han som Grunde har anført, at dette Mærke findes paa alle Lysimachus's Mynter med Alexanders Typer, og at nogle af dem, Nr 23-24, ere prægede i Lampsakus.⁴⁾ Det sees imidlertid af Nr 31-36, at der ere Mynter af denne Klasse, som ikke have den halve Löve, og der er intet til Hinder for at antage, at Nr 23-24 kunne indeholde Lysimachias Mærke i Forbindelse med Lampsakus's. Men der ere andre Grunde, som tale for, at vi her have Lysimachus's personlige Emblem, ikke Stadens. Paa de i den foreg. § omhandlede Mynter maa det, som det synes, forklares saaledes. Paa nogle af Mynterne i denne Række, Nr 18-20 og 24-25, findes der endnu to Stadmærker; men ingen af Lysimachus's övrige Mynter indeholder tre Stadmærker. Endeel af Seleukus's Mynter med Alexanders Typer frembyde ogsaa et Symbol, som maa antages for denne Konges eget, nemlig et Anker, hvilket ikke kan opfattes om nogen Stad.⁵⁾ Herimod kan paa den anden Side anføres: at Gryphen, Abderas Mærke, der paa Nr 33-36 er anbragt foran Figuren, leder til at antage, at ogsaa Fordelen af Löven betegner Prægestedet; at paa Tetradrachmen Nr 37 Fordelen af Löven maa opfattes som Lysimachias's Symbol, fordi der paa denne Mynt med Lysimachus's egne Typer og Navn ikke var nogen Grund til at tilføie Lysimachus's Emblem, og fordi den ikke indeholder noget andet Mærke; at endeel af Personmærkerne, nemlig paa Nr 1, 3, 6, 7, 9 og 13, ogsaa forekomme paa Mynterne med Lysimachus's egne Typer, som ere prægede i Lysimachia, see Nr 54, 63, 64, 65, 67 og 68. Det er vanskeligt at afgiøre, hvilken af disse to Forklaringer skal foretrækkes. Nr 1-13 ere, om ogsaa den halve Löve ansees for Lysimachus's Symbol, dog formodentlig prægede i Lysimachia, fordi, som anført, endeel af de paa disse anbragte Monogrammer, der synes at være Personmærker, findes paa de følgende Mynter (Nr 37-84) med Lysimachias Tegn, ligesom det i og for sig er rimeligt, at Mynterne med Alexanders Typer, som vare de første, Lysimachus som Konge lod slaae i sit eget Navn (see fölg.

grammet er unödiagtigt giengivet). 16. Kiöbenhavn. 17. Paris (Mionn. n° 114). 18. Haag, Luynes Choix de méd. gr. pl. XVII, 4. 19. Sestini Mus. Hederv. n° 40, Thomas Coll. n° 862, Num. Chron. XVII p. 100. 22. Berlin. 23. Mionn. n° 115, Welzls Saml. Nr 1704. 25. München. 27. Brit. Mus. 28. Paris. — I Haverkamps Allg. Hist. II Tab. XXXVI, 6 og i Gessners N. reg. Maced. Tab. VI, 33 er en Tetradrachme afbildet med samme Mærke som Nr 23, men den halve Löve er unödiagtigt giengiven.

²⁾ Den er undertiden urigtigt kaldt Fordelen af en Panther, f. Ex. i Mionn. n° 114, 118 og 119, Num. des rois gr. p. 48 ad pl. XXIII, 11 og i Cat. over Welzls Samling Nr 1706. I Cab. Allier de Hauteroche p. 34 er den anført som en halv Sphinx; den der beskrevne Drachme er formodentlig den samme som Nr 21, idet Pentagonalen er anset for en Stierne.

³⁾ Doctr. n. vet. II, p. 56.

⁴⁾ Num. des rois gr. p. 7 ad pl. V, 5. Cadalvene (Recueil p. 34) ansaae den halve Löve for Staden Cyzikus's Mærke.

⁵⁾ Til disse slutter sig en Række af Alexander den Stores Mynter med et Anker, hvilket ligeledes maa betragtes som Seleukus's Emblem, see Num. d'Alex. n° 1491-1514, p. 312-314.

Side), ere udgaaede fra Hovedstadens Officin. Monogrammerne paa Nr 1-3 synes at udtrykke det samme Navn, dannet af flere eller færre Bogstaver, som ere sammensatte paa forskiellig Maade, jvfr nedenfor Nr 54 og 301 f. Monogrammerne foran Figuren paa Nr 14 og 15 synes at være det samme, som paa Alexanders Tetrachmer ofte er anvendt til at udtrykke Odessus's Navn.⁶⁾ Hornet paa Nr 16 er formodentlig Mærke for den hellespontiske Havnestad Coela, see Nr 96 f. Perseus's Hoved⁷⁾ paa Nr 17 og Pentagonalen paa Nr 18-21 synes paa Alexanders Mynter af forskiellige Grunde at maatte forklares om Stæder i det sydlige Thracien.⁸⁾ Maanen (paa Nr 19, 20 og 22) betegner paa Philip IIs og paa de tidligere Alexanders-Mynter en macedonisk Stad, paa de sildigere Alexanders-Mynter formodentlig Sigeum i Troas⁹⁾; den halve Pegasus (paa Nr 23-24) er paa de förstnævnte Tegnet for en By i det nordlige Grækenland, paa de sidstnævnte for Lampsakus.¹⁰⁾ Den samme Fakkell, som er anbragt under Stolen paa Nr 24-27, er paa Alexanders Mynter rimelig Mærket for et Prægested i det sydlige Thracien eller den tilgrændsende Strækning af Macedonien¹¹⁾; Delphinen paa Nr 25 maa ligeledes forklares om en Stad i denne Deel af Grækenland baade paa Philip IIs og Alexanders Mynter.¹²⁾ Ankeret paa Nr 28 kan ikke opfattes om nogen anden By end Abydus, see nedenfor Nr 389-90.

Nr 29-30.¹³⁾ Et Lövehoved er Typen paa R. af Sölvmynterne og de mindre Kobbermynter fra Lysimachia (see ovenfor S. 337); men det findes ogsaa paa en lille Kobbermynt med Lysimachus's Navn som en Formindskelse af dennes Emblem Löven (see § 1 Nr 12). Det er dog vel her snarere Stadens Mærke ligesom nedenfor paa Nr 38-58. Det af AY sammensatte Monogram, der paa Stateren Nr 29 er anbragt överst bag Figuren, ligesom svarende til Lövehovedet foran dette, udtrykker muligt Stadens Navn.

Nr 31-32.¹⁴⁾ Uden Stadtegn. Nr 31 slutter sig ved Monogrammerne til andre i Lysimachia prægede Mynter, idet det første foran Figuren findes paa Nr 81, det under Stolen paa Nr 29.

6) See Num. d'Alex. n° 415-426 med lignende Monogrammer, hvis Betydning som Mærke for Odessus ikke kan omtvivles.

7) I Mionn. n° 114 er det urigtigt anført som et beslöret qvindeligt Hoved.

8) Num. d'Alex. p. 167 og 169.

9) Num. d'Alex. p. 153 n° 259 f., p. 235 n° 918 f., p. 379 n° 145 f. Jvfr nedenfor Nr 391 f.

10) Den halve Pegasus har ogsaa paa disse Lysimachus's Drachmer været anseet for Lampsakus's Mærke, see Eckhel Doctr. n. vet. II, p. 56, Num. des rois gr. p. 7 ad pl. V, 4 og Cavedoni Spicil. p. 46; men den er urigtigt bleven kaldt en Havhest, see Num. d'Alex. p. 196 not. 24.

11) Num. d'Alex. p. 199 n° 648.

12) Num. d'Alex. p. 190 n° 539 f. og p. 382 n° 211 f.

13) Nr 29. Paris (Mionn. n° 24, pl. LXIX, 6). 30. Paris (Mionn. n° 117).

14) Nr 31-32. Sestini Mus. Hederv. n° 38-39.

Nr 33-36.¹⁵⁾ En siddende Gryph var, som bekiendt, Hovedtypen paa de autonome Mynter fra Abdera saavel som fra dens Moderstad Teos. Den er anbragt som Mærke for Abdera paa Philip IIs og de tidligere Alexanders-Mynter, som Mærke for Teos paa een af Alexanders Tetradrachmer fra den senere Periode.¹⁶⁾ Da Alexanders Drachmer med denne Gryph af forskellige Grunde maae tillægges Abdera, og da Lysimachus's øvrige Mynter med Alexanders Typer synes at være prægede i Stæderne i Sydthracien, Macedonien og paa den asiatiske Kyst af Hellespont, men ikke sydligere i Lilleasien, bør disse Drachmer snarere henføres til Abdera end til Teos.

Cadalvene¹⁷⁾ har beskrevet en Tetradrachme af denne Klasse med Fordelen af en Hest samt Λ° i Monogram foran Figuren og en Pentagon under Stolen; da den ikke er afbildet og der er nogen Grund til at tvivle om, at det første Tegn er rigtigt opfattet¹⁸⁾, ere disse Mærker her ikke optagne paa Tavlen. Cadalvene mener, at denne Mynt er præget i Pitane i Mysien, hvilken Mening er gientagen af Cavedoni og Birch.¹⁹⁾ Pentagonen var som bekiendt denne Stads Symbol, og da Fordelen af en Hest var Typen paa Mynterne fra den ikke langt fra liggende Stad Atarneus, kunde Mynten være præget af disse to Byer i Forening. Men det maa bemærkes, at Pentagonen paa de andre af Lysimachus's Mynter i denne Afdeling saavel som paa Alexander den Stores Mynter formodentlig er Mærke for en sydthracisk By²⁰⁾, at den halve Hest (dersom det iøvrigt er en Hest) ogsaa kan betegne Maronea, og at Lysimachus's øvrige Mynter med Alexanders Typer synes at være prægede i europæiske Stæder, ikke i andre asiatiske Stæder end ved Hellespont.

Mynterne af denne Klasse have alle Kongetitlen föiet til Lysimachus's Navn og ere altsaa prægede, efter at han i 306 havde antaget Kongeværdigheden. Det er sandsynligt, at de første Guld- og Sölv-Mynter, Lysimachus lod slaae som Konge, have hör

15) Nr 33. Paris, Fox. 34-35. Brit. Mus., jvfr Mus. Payne Knight p. 87 C, n° 7-8. 36. Leake. — I Descr. du cab. de Behr er under n° 75 en Drachme anført med en *griffon* (?) foran Figuren og en Pentagon under Stolen; denne (som er erhvervet til det danske Myntkabinet) er den samme som Nr 20 ovenf.

16) Num. d'Alex. p. 55, 246 og 379.

17) Recueil de méd. gr. ined. p. 31 n° 1.

18) Det er muligt, at det er det almindelige Tegn paa disse Mynter, Fordelen af Löven, hvilket paa Cadalvenes Exemplar ikke har været tydeligt eller fuldstændigt udpræget. Paa Nr 18-21 findes nemlig ogsaa Pentagonen under Stolen, og Monogrammet forekommer paa Nr 77-78 under Löven. Den halve Löve paa denne Klasse af Mynter er af Numismatikerne af og til angivet som Fordelen af en Panther, en Gryph, en Sphinx, en Tyr; see ovenfor Anm. 2 og Num. d'Alex. p. 160 not. 15.

19) Cavedoni Spicil. p. 46. Num. Chron. II p. 165 n° 12.

20) Pentagonen findes som Stadsymbol paa een af Alexander den Stores Tetradrachmer, der ifølge Fabriken ikke kan være præget i Pitane, og paa Kobbermynter fra Philip II eller III, der ikke kunne henføres til Lilleasien; see overhovedet Num. d'Alex. p. 167. Dersom Pentagonen paa Tetradrachmen Nr 18 skulde være Pitanes Tegn, maatte den være slaaget af denne Stad og Amphipolis i Forening, hvilket ikke har Sandsynlighed for sig.

til disse. Det er den naturlige Gang, at først Navnet alene er blevet forandret og derpaa Typerne, og at det er skæet saaledes, kan sluttes af en Sammenligning med de andre Diadochers Mynter, idet adskillige af de Mynter, som Seleukus, Ptolemæus og Demetrius Poliorcetes lode præge med Alexanders Typer i deres eget Navn, ikke have Kongetittlen föiet til dette²¹⁾, altsaa formodentlig ere prægede, forinden de antog denne, og tidligere end Mynterne med deres egne Typer, som alle indeholde Kongetittlen. Eckhel meente, at Lysimachus's Mynter med Alexanders Typer først vare blevne slagne, da han underkastede sig Macedonien²²⁾; men naar Alexanders Mynter ere blevne prægede i Thracien ligefra hans Död til Lysimachus's Thronbestigelse, vise Lysimachus's Mynter med Alexanders Typer sig ligefrem som en Fortsættelse af samme, og man behöver ikke at söge nogen særegen Anledning til deres Prægning; Alexanders Mynttyper vare ikke forbeholdte Kongeriget Macedonien, men vare fælles for de forskellige Lande, der hörte til det store af Alexander grundede europæisk-asiatiske Monarchi. Da Lysimachus's egne Typer bleve indförte, ophörte dog ikke Prægningen af hans Mynter med Alexanders Typer. Endeel af disse indeholde nemlig Mærker, hvilke, som ovenfor er viist, betegne Stæder i Lilleasien, hvor Lysimachus först blev Herre 301, og i Macedonien, som ikke blev underkastet för 286. I det seleucidiske Rige blev der ligeledes under Seleukus I, foruden de Mynter, der bare hans egne Typer, slaaet Mynter med Alexanders Typer rimeligt lige til Enden af hans Regering, hvilket kan sluttes deraf, at de ere forhaanden i stort Antal og forsynede med mange forskellige Mærker, medens de med Seleukus's egne Typer forekomme sieldnere og kun indeholde faa Mærker; endnu under hans Sön Antiochus I prægedes Guld- og Sölv-Mynter med Alexanders Typer og Antiochus's Navn.²³⁾ Lysimachus's Mynter med Alexanders Typer maae altsaa antages at være prægede under hele hans Regering. Det er imidlertid sandsynligt, at det ikke er Lysimachus selv, der har ladet disse slaae, da det er lidet rimeligt, at han efter at have indfört sine egne Typer er vedbleven ved Siden af disse at benytte Alexanders, men at det er den communale Övrighed i enkelte Byer, der har fortsat Prægningen af disse Mynter, fordi de paa Grund af Typerne paa visse

²¹⁾ Af saadanne haves to Statere fra Seleukus (Luynes Choix pl. XV, 2, Koehnes Zeitschr. IV Forts. S. 358), en Stater fra Ptolemæus (Revue num. fr. 1844, p. 325, Pinder Beiträge S. 215-16 Taf. VIII, 5) og to Tetradrachmer fra Demetrius (den ene i det franske Kabinet, udg. af Cousinery Voy. en Maced. I pl. IV, den anden i Prokesch v. Ostens Samling).

²²⁾ Doctr. n. vet. II p. 56. Ch. Lenormant i Num. des rois gr. bemærker ved en Stater med Alexanders Typer, at den er præget efter Macedoniens Erobring (p. 6 ad pl. IV n° 12, Bemærkningen hörer til n° 11), men ved en Tetradrachme med Alexanders Typer (p. 48 ad pl. XXIII n° 12), at den hörer til Begyndelsen af Lysimachus's Regering.

²³⁾ Jeg har i de Samlinger, jeg har undersøgt, fundet 4 Statere, 9 Tetradrachmer og 1 Drachme, med forskellige Mærker, som have Antiochus's Navn föiet til Alexanders Typer.

Steder vare bedre optagne i Handelen.²⁴⁾ Dette bestyrkes derved, at endeel indeholde flere Stadmærker; thi man kan lettere forklare sig Grunden til, at Mærker for andre Stæder ere tilføiede, naar Mynterne ere udgaaede fra Stædernes egen Övrighed, end naar de ere prægede af den kongelige Regering²⁵⁾. Altsaa maae Nr 18-20, 24-25 og, dersom Fordelen af Löven antages for Lysimachias Tegn, endnu Nr 14-17, 21-23 og 26-28 ansees for slagne af Stad-Övrigheden, formodentlig efter Indførelsen af Lysimachus's egne Typer, og det er iblandt de övrige man maa söge de förste af Lysimachus prægede Mynter.

§ 9.

Lysimachus's Mynter med egne Typer.

Disse have, med Undtagelse af en Stater og en Kobbermynt, som allerede ere omtalte (S. 363 og 370), alle Kongetitlen föiet til Lysimachus's Navn og kunne altsaa ikke være prægede för Kongeværdighedens Antagelse 306. Med Hensyn til Stederne, hvor, og Tiden, naar de forskellige Sorter af disse Mynter ere slagne, skal her det Resultat meddeles, som fremgaaer af de foregaaende og efterfølgende Undersögelser.

Guld- og Sölv-Mynterne ere prægede i Thracien, Macedonien og Lilleasien, men neppe i Thessalien. I de asiatiske Provindser myntedes meest Tetradrachmer, ikkun i enkelte Stæder ogsaa Statere (i Abydus, Ephesus, Chrysaoris, paa Rhodus) og Drachmer (i Ephesus og Magnesia). Drachmerne synes overhovedet at være slagne i ringere Antal end de större Myntsorter, og kun i faa Stæder. Myntningen i Lilleasien kan först være begyndt efter Aaret 301, i Macedonien ikke för 286. Staterne og Tetradrachmerne bleve ogsaa prægede efter Lysimachus's Död i Thracien og det vestlige Lilleasien, nemlig Staterne i Byzants, Kallatia, Istria og Tomi, samt paa Rhodus ifölge dens Forbindelse med disse Stæder, Tetradrachmerne i Byzants, Sestus, det pontiske Heraklea, Kalcedon, Karien, muligt ogsaa i Ænus, Kallatia, Cyzikus, Erythræ og flere Byer. Myntningen af dem er muligt bleven fortsat til ind i det 2det Aarh. f. Chr.

Kobber-Mynterne synes ikkun at være slagne i de europæiske Lande, förstörstedelen i Hovedstaden Lysimachia. De först prægede maae söges iblandt dem, der have Löven paa R., da det sees af den med Indskriften ΛΥ (§ 1 og 7, Nr 3), at man begyndte at slaæ Mynt med denne Typ för Aaret 306. Til de tidligste höre formodentlig de,

²⁴⁾ Myntningen af Alexanders Tetradrachmer med hans Navn synes endnu i et langt Tidsrum uafbrudt at være gaaet for sig, see Num. d'Alex. § 12-13.

²⁵⁾ Jvfr Num. d'Alex. p. 58.

der have Personmærker fælles med nogle af de med Alexanders Typer prægede Guld- og Sølv-Mynter; thi disse sidste ere netop de, som, fordi de ikke indeholde flere forbundne Stadmærker (see Slutn. af § 8), synes at være fra de første Aar efter Kongeværdighedens Antagelse, og der gives ikke Kobber-Mynter med Alexanders Typer og Lysimachus's Navn svarende til samme. De, der have Trophæen paa R., ere vel først prægede efter Feltoget i Lilleasien 302-1, de med Herakles's Hoved paa Adv. efter Mæcedoniens Erobring 286 (see § 2). Der er ikke Grund til at antage om Kobber-Mynterne, ligesaa lidt som om Drachmerne, at Prægningen af dem er bleven fortsat efter Lysimachus's Død.

§ 10.

Mynter prægede i Thracien.

Lysimachia. Nr 37-84.¹⁾

Lysimachia blev anlagt af Lysimachus 309 med en stærk Befæstning, for at forsvare Overgangen over Hellespont mod Antigonus, og fik Befolkning fra det nærliggende Kardia, der forhen havde været den vigtigste Stad paa Chersonnes, men nu blev lagt øde. Den kan ansees for Lysimachus's Hovedstad og Residents i Thracien, og herfra udgik formodentlig de første Mynter, som Lysimachus lod slaae med egne Typer.

Fordelen af Löven og Lövehovedet kunne, som forhen bemærket, opfattes enten som Lysimachus's personlige eller som Staden Lysimachias Symbol; de maae her antages at betegne Staden, da der ikke var Grund til at anbringe Lysimachus's Emblem paa de Mynter, der indeholdt de nye af ham indførte Typer. At disse Tegn ikke bør forklares om nogen af de Stæder i Lilleasien, der havde tilsvarende Mynttyper²⁾, kan slttes af de tilföiede Mærker, idet nemlig Monogrammerne $\overline{\text{OE}}$, $\overline{\text{FL}}$ og $\overline{\text{AP}}$ ogsaa findes paa de følgende Mynter fra de nærliggende thraciske Byer, og Hermen samt Pentagonen ligeledes betegne saadanne (see S. 378 og 373, Anm. 20).³⁾ Det forfra fremstille Löve-

1) Nr 37. Berlin, Oxford. 38. Thomas Coll. n° 760. 39. Berlin. 40. Gotha. 41-43. Haag. 44. Wien. 45. Kiöbenhavn. 46. Wien, engl. Bank. 47. Paris (Mionn. n° 30, rimelig den samme som n° 26). 48. München. 49. Brit. Mus. 50. Berlin. 51. Paris, brit Mus., Haag. 52. Mionn. S. n° 14. 53. Brit. Mus. 54. Haag. 55-57. Wien. 58. Brit. Mus. 59. Mionn. S. n° 33, Welzls Saml. Nr 1701. 63. De Witte Descr. du cab. de l'abbé G(reppo) n° 403. 64. Wien, 67 og 70. Thomsen. 72. Paris. 78. Gotha. 81. Stokholm. 83. Kiöbenhavn. 84. Thorvaldsens Museum, Wien.

2) F. Ex. Cyzikus, Sardes, Knidus. Cadalvene ansaae Fordelen af Löven paa de foreg. Mynter med med Alexanders Typer for Cyzikus's Mærke, Recueil p. 34.

3) Lysimachus's Mynter med et Lövehoved ere ogsaa af Cavedoni antagne at være fra Lysimachia, Spicil. p. 46.

hoved maa forklares om den samme By som det fra Siden, da Monogrammet $\overline{\text{OE}}$ baade findes sammen med hiint og med dette; paa Lysimachias autonome Mynter er Lövehovedet ogsaa undertiden afbildet forfra.⁴⁾ Landsespidsen er ligeledes et Mærke for Lysimachia. En Löve, der bryder Spidsen af en Landse, er en almindelig Fremstilling paa Kardias Mynter; en Landsespids forekommer ogsaa undertiden som Typ paa disse og er formodentlig ligesom Löven bleven overført paa de Mynter, der prægedes i det af Kardias opstaaede Lysimachia. Den findes som Mærke for Kardias paa mange af Philip IIs og Alexander den Stores Mynter af forskiellig Sort⁵⁾; under Lysimachus synes den som Tegn for Lysimachia kun at være bleven beholdt paa de mindre Myntsorter, Drachmerne og Kobbermynterne, medens den halve Löve eller Lövehovedet anbragtes paa Staterne og Tetradrachmerne.

Hvad de tilføiede Stadsymboler angaaer, betegner Hermen paa Nr 52 Sestus (see Nr 85 f.), Pentagonalen paa Nr 53 rimelig en anden sydthracisk By (jvfr Nr 18-21 og 92), Köllen paa Nr 54 det pontiske Heraklea (see Nr 365 f.), Caduceus paa Nr 76-83 Ænus (see Nr 109 f.), Veddelöbsfakkelen paa Nr 84 Amphipolis (jvfr Nr 18). Hvilken By der er betegnet ved Symbolet paa Nr 55, der synes at være en Elephant, er uvist. Iblant Monogrammerne ere der ogsaa nogle, som ifölge de Forbindelser, i hvilke de forekomme paa andre af Lysimachus's Mynter saavel som paa Alexanders Mynter, kunne antages at udtrykke Navnene paa Stæder, med hvilke Lysimachia har staaet i nöiere Forbindelse, saaledes $\overline{\text{KO}}$ paa Nr 46-47 Coela⁶⁾ og $\overline{\text{PA}}$ paa Nr 48-49 Parium⁷⁾.

Kobbermynterne Nr 63-68 have Monogrammer fælles med endeel af de foregaaende Guld- og Sölv-Mynter med Alexanders Typer (Nr 1, 6, 9 og 13) og ere da ligesom disse formodentlig prægede i Begyndelsen af Lysimachus's Regering. Rathgeber⁸⁾ har fremsat den Mening, at Nr 78 med Mærket $\overline{\text{AO}}$ (saavel som Stateren med samme Monogram, Nr 318 nedenf.) var præget i Lokris, idet han har antaget, at denne Provinds var kommet i Lysimachus's Magt, da han erobrede Macedonien og Thessalien, sköndt de historiske Beretninger Intet indeholde herom, og at Landsespidsen sigtede til Ætæerne, som boede i Nærheden af de nordlige Lokrere. At denne Conjectur ikke kan gives

4) Miön. S. II, p. 534 n° 66.

5) See nærmere Num. d'Alex. p. 159 f.

6) Jvfr nedenfor Nr 184 og 237-238.

7) Jvfr. Num. d'Alex. p. 177 tab. XXXVI. — Monogrammet paa Nr 50-51 er muligt Odessus's Mærke, da denne By paa Alexanders Mynter (see Num. d'Alex. n° 403 fölg.) saavel som paa Lysimachus's Mynter (see Nr 237-239) er betegnet ved $\overline{\text{OA}}$, sammensatte paa forskiellig Maade med og uden det tredie Bogstav $\overline{\text{H}}$. Det samme Monogram træffes paa een af Alexanders Stater med Perinths Mærke Nr 395, paa hvilken det ogsaa kan opfattes om Odessus, ligesom $\overline{\text{AO}}$ paa Nr 394 og 397-98 fra samme Stad om Nabobyen Dionysopolis (jvfr Num. d'Alex. p. 170, not. 55).

8) Leitzmanns Num. Zeit. VI (1839) S. 51-52 Nr 41.

Medhold, følger af Udviklingen i det Foregaaende. Nr 84 har paa Adv. ΓΥ (retrogradt) anbragt paa Bagstykket af Hielmen⁹⁾; dette er formodentlig Stempelskiererens Mærke, ligesom de Bogstaver, som træffes paa enkelte af Alexanders Mynter paa Athenas Hielm og paa Herakles's Lövehud¹⁰⁾, og de, som findes anbragte paa en tilsvarende Maade paa Mynter fra Stogrækenland og Sicilien.

Sestus. Nr 85-95.¹¹⁾

Paa de autonome Mynter fra Sestus, der kunne henføres til den macedoniske Periode, findes hyppigt en Herme, af forskiellig Form ligesom her, paa de større Mynter anbragt foran den siddende Localnympe, paa de mindre som Hovedtyp¹²⁾; den er det archaiske Billede af Hermes, hvis Hoved, Figur eller Attributer ofte forekomme paa andre Mynter fra Sestus. Alexander den Stores Tetradrachmer med denne Herme ere ganske af den samme Fabrik som de, der sloges i andre sydthraciske Byer under hans Regering. At dette Mærke ogsaa paa Lysimachus's Mynter betegner Sestus, bekræftes derved, at det paa Nr 52 findes sammen med Lövehovedet, det nærliggende Lysimachias's Symbol, at Monogrammerne paa Nr 86-88 træffes paa de i Lysimachia prægede Mynter Nr 29, 44, 45 og 71, og at Tetradrachmen Nr 95 ved det thraciske Navn *Skostokes* og ved den halvbarbariske Fabrik (see Tavle II, 7) viser hen til Thracien. Denne sidste er ifølge det S. 361 Anførte præget under de barbariske Folks Herredømme; muligt høre ogsaa nogle af de andre, der ere af fladere Præg og ringere Vægt, til Perioden efter Lysimachus's Død.

Nr 92-94 indeholde endnu Mærker for Stæder, der have staaet i nærmere Forbindelse med Sestus. Pentagonalen betegner rimeligt en By i det sydlige Thracien, see S. 373, Anm. 20. Fisken synes at være en Thunfisk, der kan ansees for Cyzikus's Symbol. Dobbeltöxen er paa nogle af Alexanders Mynter Mærke for en Stad i Macedonien, paa andre Kariens nationale Emblem¹³⁾ ligesom nedenfor paa Lysimachus's Tetradrachmer Nr 446 f.

Dette Stadmærke har ligesaa lidt paa Lysimachus's Mynter som paa Alexanders

⁹⁾ Disse paa Hielmen anbragte Bogstaver have ikke forhen været bemærkede. Jeg har ikkun fundet dem tydeligt udprægede paa det i Thorvaldsens Museum opbevarede Exemplar, der er stukket paa Tavle II, 10; men der findes Spor af dem paa flere af disse Kobbermynter, paa hvilke den Deel af Hielmen, der dækker Nakken, har samme Form og ikke er afrundet, jvfr Tavle I, 3.

¹⁰⁾ See Num. d'Alex. p. 93.

¹¹⁾ Nr 85. Paris, Haag. 86. München. 87. Haag. 89. Brit. Mus. 90. Paris. 92. Haag. 93-94. Paris. 95. Paris, brit. Mus., Oxford.

¹²⁾ Mioun. n° 30; S. n° 77-79. Streber i Baier. Vidensk. Selsk. Skr. I (1835) Tab. I, 5-14.

¹³⁾ Num. d'Alex. n° 576 f. p. 194, og n° 1128 f. p. 254.

været rigtigt opfattet.¹⁴⁾ Cavedoni og Rathgeber have anseet Hermen for en Priapsherne, som af den Første antages at betegne Lampsakus, medens den Anden vakler mellem Lampsakus, Priapus og Sestus.¹⁵⁾ Men Hermen er oftest ikke priapisk, og hvor den er fremstillet saaledes, kan den ogsaa forklares om Hermes, da, som bekiendt, de ældre Billeder af denne Gud ofte vare ithyphalliske.¹⁶⁾ Paa de autonome Mynter fra Priapus og Lampsakus findes ikke nogen Priapsherne¹⁷⁾, og paa Grund af Fabriken kunne ligesaa lidt Alexanders Tetradrachmer med dette Mærke som Lysimachus's barbariserende Tetradrachme Nr 95 være prægede i nogen af de nævnte Stæder i Lilleasien.

Coela. Nr 96-100.¹⁸⁾

Dette Horn betegner paa Philip IIs, Alexander den Stores og Philip IIIs Mynter rimeligt Coela ved Hellespont, hvor der senere sloges romerske Coloni-Mynter; Grundene herfor ere meddeelte ved Alexanders Mynter¹⁹⁾. Den samme Myntstad maa antages for Lysimachus's Statere, da Monogrammet OE paa Nr 97-98 findes paa Mynterne fra det nærliggende Lysimachia, see Nr 55-58, paa hvilke Monogrammet er vendt paa forskiellig Maade ligesom her. Nr 100 har af Meynaerts været udgivet som præget i Ephesus, idet Monogrammet, som foruden Hornet findes foran Figuren, er taget for en Bi.²⁰⁾

Ænus. Nr 101-123.²¹⁾

En Hermesstav findes som Mærke paa de fleste af de macedoniske Kongers Mynter og maa altsaa have været Emblemets for en Stad i Macedonien; men paa Lysima-

¹⁴⁾ I Mionnets Værk er det kaldt *terme de Priape* (n° 45, S. n° 12-14), *tête humaine sur une cippe* (n° 56), *cippe ou parazonium* (n° 88).

¹⁵⁾ Cavedoni Spicil. p. 46. Rathgeber i Leitzmanns Num. Zeit. VI (1839) S. 36. S. Birch (Num. Chron. II p. 165 n° 14) antager Hermen for en terminal Jupiter eller Priapus og gjør, uden at bestemme Prægestedet, opmærksom paa, at Priapus's Dyrkelse blev drevet i Nikopolis og Istria i Nedre-Moesien.

¹⁶⁾ Jvfr Gerhard Ueber Hermenbilder, i det berlinske Vidensk. Selsk. Skr. 1855. Paa de autonome Mynter fra Sestus er den Herme ithyphallisk, der ved en tilføiet Caduceus nærmere er betegnet som et Hermes-Billede, see Streber anf. St. Tab. I, 7-8.

¹⁷⁾ Det er først paa de af disse Byer under de romerske Keisere prægede Mynter, at Priapus er fremstillet, og da ikke som en Støtte med Menneskehoved, men i heel eller halv menneskelig Figur.

¹⁸⁾ Nr 96. Gotha. 97. München, Petersborg. 98. Kiöbenhavn. 99. München. 100. Meynaerts.

¹⁹⁾ Num. d'Alex. p. 166-167.

²⁰⁾ Num. Belge II pl. III, 1, p. 64; Descr. de la coll. de Meynaerts p. 7 n° 22. Jeg har undersøgt denne Mynt i Meynaerts's Samling i Löwen og overbeviist mig om, at dette Mærke ikke er en Bi, men et Monogram, saaledes som det er givet paa Tavlen nedenfor, meget smaat udført; det er muligt det samme som det af *HY* sammensatte, der er tydeligt udtrykt paa den foreg. Stater Nr 99.

²¹⁾ Nr 101. München, Timoni. 103. Petersborg, Steinla. 104. Dresden. 105. Wien. 107. Brit. Mus. 108. München. 109. München, Luyens, Mionn. S. n° 3. 110. Mionn. S. n° 16. 111. München. 114. Wien. 115. Paris. 116. Paris (Mionn. n° 63). 117. München. 118. Paris. 119. München. 120. Wien. 121. Kiöbenhavn. 122. Brit. Mus., Paris (Mionn. n° 49). 123. Wien.

chus's Mynter bør dette Tegn snarere forklares om en Stad i det sydlige Thracien, fordi det hyppigt findes tilføiet paa de i Lysimachia prægede Kobbermynter, see Nr 76-83. Monogrammerne, som her findes sammen med Hermesstaven paa Nr 103, 106 og 107, træffes ogsaa paa Mynterne prægede i Lysimachia, Sestus, Coela og Perinth, see Nr 42-43, 55-58, 65, 71, 80, 88, 96-98 og 135. Det ligger da nær at antage Ænus for Myntstedet, da Hermes fortrinsviis blev dyrket i denne Stad og hans Hoved, Figur eller Attributer forekomme paa næsten alle dens autonome Mynter; navnlig er Hermes's Stav den fremherskende Typ paa Kobbermynterne. Paa de fleste af Lysimachus's Mynter er Γ sammensat med Hermesstaven tilveet Tegn²²⁾; dette Bogstav synes da ikke at kunne opfattes om en Person, men at angaae Staden selv; det er rimelig Begyndelsesbogstavet af dens ældre og thraciske Navn *Poltyobria* eller *Poltymbria*²³⁾, som vel endnu har været i Brug ved Siden af det græske.²⁴⁾ Fisken paa Nr 111 er formodentlig Cyzikus's Symbol Thunfisken, Bien paa Nr 108 og 112 Ephesus's Mærke.

Det Tegn, som gaaer igiennem Nr 114-123, er undertiden flygtigt angivet og vanskeligt at kiende; hvor det er nøiagtigere udført, sees det tydeligt, at det er den Typ, som forekommer paa Guld- og Sølv-Mynterne fra Ænus, nemlig en Thronstol, der paa Sædet bærer en Herme²⁵⁾, det archaiske Billede af Ænus's Hovedguddom Hermes. Paa de autonome Mynter er Thronstolen stedse fremstillet fra Siden; her sees den

²²⁾ Dette sammensatte Tegn har hidtil ikke været paaagtet; i Mionn. n° 60 findes det anført som et Monogram (203).

²³⁾ Sammensat af Navnet paa Stadens Anlægger, en gammel thracisk Konge *Polty*, og det thraciske Ord *bria*, By, som endnu beholdtes i Navnene Selymbria og Mesembria. Strabo VII, 7, p. 319. Plutarch Apopt. p. 174 (VI p. 665 ed. Reiske). Steph. Byz. s. v. Mesembria.

²⁴⁾ I min Classification af Alexanders Mynter har jeg antaget, at den macedoniske By, der paa de macedoniske Kongers Mynter blev betegnet ved Hermesstaven, var Pelagonia, fordi Monogrammet ΠΕ paa endeel af Alexanders Mynter er tilføiet i en saadan Forbindelse, at det synes at betegne Navnet paa Staden, og at Lysimachus's Mynter med Hermesstaven vare fra samme By, idet jeg formodede, at Γ, der paa disse, ligesom paa een af Alexanders Mynter (Nr 206), udgiør eet Tegn med Hermesstaven, var Begyndelsesbogstavet af den samme Bys Navn. Efter en nærmere Undersøgelse af de Forbindelser, i hvilke dette Hermes-Symbol med og uden Γ forekommer paa Lysimachus's Mynter, er jeg kommen til den Anskuelse, at Ænus bør foretrækkes. Heraf følger, at Caduceus ogsaa paa de af Philip IIs og Alexanders Mynter, hvor den findes sammen med thraciske Stadmærker, hellere bør opfattes om Ænus (nemlig Philip II Nr 174, Alexander Nr 206, 319, 320 og 391); og at den ikkun bør forklares om en macedonisk Stad paa de Mynter, hvor den er forbundet med macedoniske Stadmærker (f. Ex. Philip II Nr 23, 24 og 45, Alexander Nr 12-14, 61, 201 f. og 256).

²⁵⁾ Denne Typ paa Ænus's Mynter har været anseet for en Viinperse (Haym Thes. brit. II p. 87 tab. VIII, 8: *torcular*; Sestini Descr. n. vet. p. 52 n° 3: *torcular, cui insistit figura togata*; Mionn. n° 49, S. n° 45-48: *pressoir*), eller for en Maskine til Kornknusning (Allier de Hauteroche Cab. p. 21 pl. III, 3, jvfr Borrell Num. Chron. III p. 106, pl.). Veien til den rigtige Forklaring findes allerede anvist i Eckhels Doctr. n. v. II p. 23, jvfr Combe Mus. brit. p. 89 n° 2 og Mionn. S. n° 37. Fremstillingen er senere erkendt for en Herme paa en Thronstol af O. Müller i Denkm. der alt. Kunst II S. 29 Taf. XXVIII, 298, og af L. Stephani i Parerga archæol. X p. 194 f. tab. (i Mélanges greco-rom. I. St. Petersb. 1852).

forfra, undtagen paa Nr 119. Da denne Typ ikke findes paa Mynter fra andre græske Stæder end fra Ænus, kan Henførelsen af de foreliggende Mynter til denne Stad ikke drages i Tvivl. Ikkun to af dem have været udgivne, nemlig Nr 116 og 122 i det franske Kabinet, af Mionnet²⁶⁾; men han tog den lille, ikke omhyggeligt udførte, Stadtyp for et Monogram. De to krydslagte Hermesstave paa Nr 115 og Bukkehovedet paa Nr 116 og 117 ere formodentlig tilføiede som Attributer for Hermes til nærmere at betegne Staden, da paa de autonome Mynter en Hermesstav og et Bukkehoved ogsaa findes anbragte ved Siden af den paa Stolen stillede Herme²⁷⁾; Røgelsealteret paa Nr 118 kan ligeledes sigte til Hermes's Dyrkelse, idet ogsaa paa Stadens autonome Mynter et Alter sees ved Siden af Gudens Figur.²⁸⁾ Da imidlertid Nr 119 fölg. endnu indeholde Mærker for andre Stæder, er det muligt, at de to Hermesstave antyde en Forbindelse af Ænus med Sestus, i hvilken By ogsaa Hermes's Cultus var den fremherskende (jvfr S. 378), og at Bukkehovedet betegner Ægos Potamos²⁹⁾, Alteret en anden By³⁰⁾. Lövehovedet paa Nr 119 er Lysimachias Mærke; see Nr 38 f. Bukraniet paa Nr 120 og 121 forekommer paa Philip IIs og Alexanders Mynter som et Mærke for Amphipolis, som det synes³¹⁾, og kan her forklares paa samme Maade. Hvilken By der er betegnet ved Thyrsusstaven paa Nr 122, er usikkert; jvfr Nr 360 f. Det i Exergem paa Nr 123 anbragte Symbol er ikke tydeligt³²⁾.

Flere af disse Tetradrachmer, baade med Hermesstaven og med Hermen paa Thronstolen, ere af temmelig fladt Præg og skiødesløs Udførelse, saa at de muligt høre til Perioden efter Lysimachus's Død.

Maronea. Nr 124-125. ³³⁾

En Drueklase er, som bekiendt, en Hovedtyp paa Maroneas Mynter, og det er sandsynligt, at Philip IIs og endeel af Alexanders Mynter med dette Mærke ere prægede

²⁶⁾ Mionn. I p. 441 n° 49 (monogr. 197) og p. 442 n° 63 (monogr. 1236).

²⁷⁾ Nemlig paa Guldmynten i Num. Chron. III p. 106 pl. og paa Sölvmynten i det brit. Museum (Combe p. 89 n° 2). Bukken var, som bekiendt, den almindelige Typ paa R. af Ænus's Sölvmynter.

²⁸⁾ Mionn. n° 55, S. n° 57. Paa Alexander den Stores Mynter synes ogsaa undertiden to Symboler at være anbragte sammen for at betegne Prægestedet fuldstændigere; see Num. d'Alex. p. 40.

²⁹⁾ Bukkehovedet findes paa Philip IIs og Alexanders Mynter i Forbindelse med andre Stadmærker, der høre til Sydthracien; see Num. d'Alex. p. 167-68. Ogsaa paa Ænus's autonome Mynter kunne de accessoriske Symboler forklares om Mærker for forbundne Stæder, navnlig paa den ovenfor Anm. 27 anførte Sölvmynt Bukkehovedet om Ægos Potamos; jvfr Num. d'Alex. p. 42 not. 13.

³⁰⁾ F. Ex. Parium, paa hvis autonome Mynter et Alter af vekslede Förm er en hyppigt forekommende Typ; see Mionn. n° 393, 398, 400, 403, S. n° 652-656 og 659-661.

³¹⁾ Num. d'Alex. p. 131-32.

³²⁾ Det er muligt en Ugle og kan da betegne en By i det sydlige Thracien, jvfr Nr 456-457.

³³⁾ Nr 124. Wien. 125. Haverkamp Allgem. Hist. II tab. XXXIV, 6; Gessner Num. reg. Maced. tab. VI, 27.

der³⁴⁾. Da Monogrammet paa Nr 125 findes paa Nr 91 fra Sestus, tør vel ogsaa Lysimachus's Mynter med Drueklasen henføres til Maronea³⁵⁾, snarere end til nogen af de Stæder i Lydien og Phrygien, der havde den samme Mynttyp.

Abdera. Nr 126-127.³⁶⁾

Der haves Mynter fra Alexander den Store med en Gryph, siddende eller liggende, Fordelen, Overdelen eller Hovedet af samme, af hvilke nogle maae antages at være prægede i Abdera, ligesom Philip IIs Mynter med en Gryph til Mærke, andre ifølge Fabriken i en senere Periode i Assus, Teos og Phocæa i Lilleasien. Da iblandt disse Mærker det, som bestaaer af Gryphens Hoved med Hals, snarest maa antages at betegne Abdera, baade paa Grund af de Myntsorter, paa hvilke det findes, og fordi det er forbundet med andre til Sydthracien hørende Mærker³⁷⁾, ligger det nærmest, ogsaa at henføre Lysimachus's Mynter med det tilsvarende Tegn til Abdera.³⁸⁾

Samothrace. Nr 128-129.³⁹⁾

Blandt Alexanders Mynter findes der nogle med et Vædderhoved til Mærke, som formodentlig ere prægede paa Æen Samothrace⁴⁰⁾; til disse kunne de foreliggende Tetradrachmer slutte sig. Samothraces Navn er mulig udtrykt ved det Monogram, der paa Nr 129 er anbragt paa Athenas Sæde, paa hvilken Plads Stadmærket paa Lysimachus's Mynter hyppigt befinder sig.⁴¹⁾

³⁴⁾ Num. d'Alex. p. 158-159.

³⁵⁾ Det stemmer vel hermed, at det samme Monogram ogsaa findes paa Nr 399 fra Sigeum, da Stæderne paa Lilleasiens Nordvestkyst stode i nøie Forbindelse med de sydthraciske.

³⁶⁾ Nr 126. Brit. Mus., Kiøbenhavn. 127. Paris.

³⁷⁾ Num. d'Alex. p. 156.

³⁸⁾ Dette Tegn er i Mionn. n° 83 unøiagtigt angivet som et Fuglehoved.

³⁹⁾ Nr 128. Paris, brit. Mus., I. de Witte Descr. du cab. de l'abbé G(reppo) Nr 401. 129. Dresden.

⁴⁰⁾ Num. d'Alex. p. 156.

⁴¹⁾ Foruden Samothraces Mynter frembyde Mynterne fra Hephæstia paa Lemnos en Vædder som Typ, og denne Stad kunde da ogsaa her komme i Betragtning. Grundene, ifølge hvilke Vædderhovedet paa Alexanders og Lysimachus's Mynter formeentlig snarere bør ansees som Mærke for Samothrace end for Hephæstia, ere følgende. Det er ikke Vædderen, der maa antages for Hephæstias Hovedtyp, men Veddeløbsfakkelen, Tegnet paa Lampadephorier, som feiredes til Ære for Hephæstos. Hovedet af Vædderen findes ikke paa Hephæstias Mynter, men paa Samothraces. Dette Vædderhoved træffes som Typ i Forening med Abderas og Maroneas Typer paa autonome Mynter (Num. d'Alex. p. 41, not. 7 og 8) og som Mærke sammen med Abderas Mærke paa Alexanders Mynter (Num. d'Alex. n° 291-292), hvilket tyder paa en Forbindelse med de thraciske Kyststæder; men Samothrace laae disse langt nærmere end Lemnos. Iøvrigt kunde Vædderhovedet ogsaa betegne Klazomene (jvfr Num. d'Alex. n° 998), i hvilket Tilfælde Monogrammet paa Athenas Sæde paa Nr 129 maatte opfattes om en Person.

Perinth. Nr 130-138.⁴²⁾

Da dette særegne Emblem, dannet af to halve sammenföiede Heste, ikkun forekommer paa Perinths autonome Mynter, er det utvivlsomt, at Lysimachus's Mynter med dette Mærke, ligesom de tilsvarende fra Alexander, ere prægede i Perinth. De have ogsaa været saaledes bestemte⁴³⁾.

Byzants. Nr 139-235.⁴⁴⁾

Det er almindeligt antaget, at Lysimachus's Mynter med en Trefork i Exergen og BY paa Athenas Sæde höre til Byzants⁴⁵⁾, og vistnok med Grund. Paa Byzants's autonome Mynter fra den macedoniske Periode ere R's Typer: Poseidon siddende med en Trefork, paa den store Sölvmynt; Overdelen af en Trefork, paa den lille Sölvmynt; en heel Trefork, paa den almindeligste Kobbermynt. Ligesom paa denne sidste er Treforken paa Lysimachus's Mynter stedse anbragt horizontalt, har sædvanlig de tre Grene forbundne med skraae Tverstykker og har Stangen foroven prydet med to Delphiner og undertiden endende i en Spids med Modhager. At Nr 139-141, der have Treforken uden BY,

⁴²⁾ Nr 130. Haag. 131. Petersborg. 132. Paris. 133. Paris (stukket i Mionn. pl. LXIX, 7). 134. Wien. 135. Prokesch. 136. Paris. 137. Brit. Mus. 138. Mionn. S. n° 7.

⁴³⁾ Mionn. n° 42, S. n° 7. Rathgeber a. St. S. 36. Birch a. St. p. 165 n° 5.

⁴⁴⁾ Nr 139. Paris, brit. Mus. 140. Paris. 141. Brit. Mus. 142. Haag. 143. Mus. Lavy n° 1096. 144. Mionn. n° 89, muligt den samme som n° 145. 145. Paris. 146. Paris (Mionn. n° 90). 147. Kiöbenhavn, Thomsen. 148. Wien, Haag. 149. Reutze. 150. Kiöbenhavn (forhen i Baron Behrs Samling, i Fortegnelsen over hvilken n° 76 Monogrammet ikke er rigtigt giengivet). 151. Haag. 152. Luyne's. 153. Kiöbenhavn. 154. Prokesch. 155. Gotha. 156. Welzls Saml. Nr 1687. 157. Brit. Mus. 158. München. 159. Berlin, Haag. 160. Brit. Mus., Mionn. n° 99. 161. München. 162. Timoni. 163. Fox. 164. Brit. Mus., Mionn. n° 91. 165. Brit. Mus. 166. Haag, Mionn. n° 92. 167. Paris, Petersborg. 168. Wien. 169. Brit. Mus. 172. Sestini Mus. Hederv. n° 3. 173. Petersborg. 174. Huxtable. 175. Petersborg. 176. Eng. Bank. 177. Wien. 178. Petersb. Acad. 179. Berlin. 180. Wien. 181. Brit. Mus. 182. Mionn. S. n° 28 (med CL CAES i Contramærke, jvfr n° 202). 184. Paris. 185. Mus. Lavy n° 1093. 186. Behrs Saml. n° 77. 187. Thorvaldsens Mus. 188. Fox. 189. Paris. 190. Sestini Mus. Hederv. n° 29. 191. München, Haag. 193. Brit. Mus. 194. Sestini Mus. Hederv. n° 30. 195. Brit. Mus. 196. Oxford. 197. Wien, Haag. 198. Paris, Petersborg. 199. Haag. 200. Brit. Mus., Haag. 201. Berlin. 202. Brit. Mus. (med samme Contramærke som paa Nr 182), München. 203. Paris. 204. Brit. Mus. 205. Leake (Num. Hell. p. 12). 206. Petersborg. 207. Kiöbenhavn (jvfr Anm. 51). 208. Paris. 209. Brit. Mus. 210. Haag. 211. Fox. 212. Mionn. n° 102. 213. Paris. 214. Brit. Mus. 215. Gotha. 216, 218 og 219. Paris. 220. Fox. 221. Haag. 222. Petersborg. 223. Wien. 224. Dresden. 226. Brit. Mus. 227-228. Paris. 229. Sestini Mus. Hederv. n° 28. 230. Mionn. n° 101. 231. Paris, Haag. 232. München. 233. Petersborg. 234. Wien. 235. Paris (jvfr Mionn. S. n° 29). — De Drachmer med tilsvarende Mærker, som hist og her forefindes i Samlinger og Fortegnelser, ere falske; der gives kun Statere og Tetradrachmer med Byzants's Mærker.

⁴⁵⁾ Sestini Mus. Hederv. p. 88 ad n° 31, Class. gen. p. 34. Cavedoni Spicil. p. 46. Rathgeber a. St. S. 34. Birch a. St. p. 164 n° 1. Leake Num. Hellen. p. 12. Pinder M. des kön. Museums in Berlin (1851) p. 37.

saavel som Nr 142-146, der have **BY** uden Treforken, ogsaa ere prægede i Byzants, tør ikke betvivles, da de ere af samme Fabrik som en stor Deel af dem, der indeholde begge Mærker sammen; ogsaa have Nr 145-146 de samme Mærker tilføiede som Nr 148-149. De ere, paa et ringe Antal nær, dels af et fladt karakterløst Præg, dels af raat eller halvbarbarisk Arbeide; Indskifterne og Monogrammerne svare hertil og indeholde Cursiv-bogstaver; Tetradrachmerne ere stort udslaaede; see S. 348-49 og Tavle II, 5-6.

At heri have Kiendemærker paa en senere Tid end Lysimachus's Regering, og at navnlig det barbariserende Præg paa een eller anden Maade maa udledes fra det galliske Herredømmes Indvirkning, er ovenf. S. 357-60 udviklet. Det er fremdeles samme Sted anført, at overhovedet alle Lysimachus's Mynter med Byzants's Mærker maae antages at være slagne efter Lysimachus's Død, fordi Byzants under hans Regering var en selvstændig Stat. Ligesom Forskielligheden i Fabriken tyde ogsaa Mangfoldigheden af Mærkerne og det store Antal af Mynterne paa, at de ere prægede igiennem et langt Tidsrum. De, som ere af den bedste Fabrik og derved slutte sig nærmest til Mynterne fra Lysimachus's egen Regeringstid, ere formodentlig prægede kort efter hans Død; til disse høre Staterne Nr 139, 148-153 og fl. andre. De raae og barbariserende, hvad enten man vil antage, at de ere udgaaede fra Mynt-Værkstederne i Byzants selv, hvilket ovenfor (S. 359) er viist at være ikke usandsynligt paa Grund af den byzantiske Stats daværende Forhold, idet mindste med Hensyn til dem, der ikke ere af det bedste Arbeide, eller man vil ansee dem for fabrikerede efter de byzantiske hos de barbariske Folk, ere vel først prægede efter, at det galliske Herredømme en Tid havde bestaaet, og ikke længere, end til det blev omstyrtet, altsaa omtr. til 200 f. Chr.; disse findes ikke iblandt dem, der kun have det ene af Byzants's Mærker, Nr 139-146, men alene i Rækken Nr 147-235, og udgiøre her det overveiende Antal. De, som uden at være barbariserende indeholde Kiendemærker paa en senere Tid (saadanne forefindes i begge Rækker), høre muligt for en Deel til Perioden efter det galliske Riges Undergang, da Byzants igien hævede sig til sin forrige Magt.⁴⁶⁾

Endeel af de Monogrammer eller Bogstaver, der ere anbragte foran, betegne formodentlig forbundne Stæder. Saaledes gienfinde vi i Monogrammet paa Nr 182-183 det

⁴⁶⁾ Det vil af det Ovenførte sees, at disse i Byzants prægede Mynter for væmmeligt ere ordnede efter Mærkerne, ikke efter Tiden, paa hvilken de ifølge Fabriken kunne formodes at være prægede. For at giennemføre en chronologisk Orden, beroende paa Kunststilen og Fabriken som Grundlag, vilde det være nødvendigt at have alle Mynterne samlede for Öie; det vilde være vanskeligt at iagttage en chronologisk Følge, fordi der findes forskellige Overgange fra dem af det tidligere og af det bedre Præg paa den ene Side til dem af det sildigere og af det slettere Præg paa den anden Side, og det maatte kunne afgiøres, om de meest barbariserende (dog med reent græske Indskifter) ere Byzants's egne eller barbariske Efterligninger, hvilket stedse bliver tvivlsomt. Disse Bemærkninger giælde tildeels ogsaa med Hensyn til den Orden, der er fulgt i andre Rækker af Lysimachus's Mynter.

samme, som paa endeel af Alexanders samtidige Tetradrachmer med Sikkerhed kan antages at betegne Odessus.⁴⁷⁾ Det er sandsynligt, at K^{OI} paa Nr 184 betegner Coela ligesom nedenfor paa Nr 237-238. Monogrammerne \overline{HP} og \overline{HPAK} paa Nr 185 og 186 kunne betegne det pontiske Heraklea⁴⁸⁾, som i denne Periode var Byzants's Forbundsfølge⁴⁹⁾ (jvfr Nr 372 f.), \overline{NIK} paa Nr 146 og 149 Nicæa, hvis Navn ofte findes forbundet med Byzants's paa denne Stads Mynter under de romerske Keisere, eller Nikomedia⁵⁰⁾, hvis Navn paa Mynter fra Keisertiden undertiden er udtrykt ved samme Monogram, \overline{PA} paa Nr 154-155 Parium, der ogsaa paa Cistophorerne findes saaledes betegnet, eller Pantikapæum, der paa den bosporiske Konge Paerisades's Stater af Lysimachus's Præg er angivet ved det samme Monogram (jvfr Nr 240 og 251), K paa Nr 145 og 148 Kallatia, hvis Navn ogsaa paa Nr 254-256 synes at være saaledes forkortet, \overline{AN} paa Nr 150 Anchialus, ligesom paa Nr 248 fra Kallatia. Monogrammet paa Nr 151 kan forklares om Pitane, det paa Nr 187 om Dicæa o. s. fr. Men disse Monogrammer kunne vistnok ogsaa opfattes om Personer, hvilke det overveiende Fleertal af de foran Figuren anbragte Monogrammer og Bogstaver maa antages at betegne.⁵¹⁾

Mesembria. Nr 236.⁵²⁾

Denne Stater er af den samme raae og sildige Fabrik som endeel af de nærmest foregaaende og henvises derved til Thracien. Myntstaden maa være den samme, fra hvilken en Række af de senere Alexanders-Tetradrachmer er udgaaet, der indeholde en lignende Hielm og ere af en tilsvarende Fabrik, nemlig Mesembria; denne Stads tidligere autonome Mynter havde, som bekendt, paa Adv. en Hielm til Hovedtyp, der endnu som Stadens Emblem anbragtes foran Athena paa den almindelige Kobbermynt, der ifølge Kunststilen hører til samme senere Periode som de her omhandlede Lysimachus-Mynter.⁵³⁾ ΔI kan betegne den nærliggende Kyststad Dionysopolis; jvfr Nr 276 og 285.

47) Num. d'Alex. n° 415-426, p. 171 f.

48) Monogrammet paa Nr 186 er ogsaa af Fr. Lenormant i Descr. du cab. de Behr n° 77 opfattet om Heraklea.

49) Memnon Cap. XX og XXIV.

50) Anlagt 264 f. Chr. i Nærheden af den af Lysimachus ødelagte By Astakos.

51) Monogrammet paa Nr 207 er af Fr. Lenormant (Descr. du cab. de Behr n° 1091) opløst i *MHT ΠO TOM* og forklaret om Tomi; jeg troer ikke, at en saadan Udtydning af Monogrammerne paa Lysimachus's Mynter kan bifaldes. *BY* paa Sædet er ikke anført, og Athena er beskrevet som siddende *sur un monceau d'armes*; men det er det sædvanlige Sæde med Skioldet ved Siden. Denne Mynt er fra Baron Behrs Samling gaaet over til det danske Myntkabinet.

52) Denne uudgivne Stater findes i det keis. Kabinet i Petersborg.

53) See Num. d'Alex. p. 175 f., hvor der tillige er gjort opmærksom paa det Fællesskab med Hensyn til forkortede Navne og Monogrammer, som finder Sted mellem Alexanders og Lysimachus's Mynter fra de thraciske Stæder paa Kysten af Pontus.

Odessus. Nr 237-239.⁵⁴⁾

Disse Stater slutte sig ogsaa ved deres Præg, der enten er karakterløst eller raat (see Tavle II, 12), til endeel af de byzantinske. De foran Figuren sammenstillede Bogstaver ere upaatvivleligt at læse OΔ og OΔH og at opfatte som Begyndelsen af Odessus's Navn. Der haves nemlig en Række af Alexanders-Mynter af tilsvarende Fabrik, af hvilke een indeholder Navnet OΔHΣITON, andre OΔH, andre de samme 3 Bogstaver forbundne til Monogrammer paa forskiellig Maade, andre endelig O i Δ som her paa Nr 237, og denne Række er tillige ved et Symbol og et Navn, hvilke ellers ikke forekomme, knyttet til autonome Mynter fra Odessus⁵⁵⁾; blandt de forkortede Navne, der ere tilføiede, findes de to samme som her: KOI, gientaget i 6 forskiellige Forbindelser, og KAEAN; hiint kan betegne Byen Coela (jvfr Nr 46-47 og 184), dette er vel Navnet for en Övrighedsperson, *Kleandros*. Disse Stater høre formodentlig, ligesom Alexanders Tetradrachmer med Odessus's Mærke, der ogsaa ere af maadeligt, raat eller halvbarbarisk Arbeide, til Forfaldsperioden i Thracien efter Lysimachus's Död; jvfr § 5.

Numismatikerne have ikke henført nogen af Lysimachus's Mynter til Odessus. Cavedoni⁵⁶⁾ antager, at de tvende, der have KOI, ere fra Öen Kos. Nr 237 og 239 have været udgivne med urigtigt opfattede Monogrammer⁵⁷⁾.

Kallatia. Nr 240-268.⁵⁸⁾

Den første Række, Nr 240-257, som har et Ax til Mærke, er her henført til Kallatia, fordi Demeters Hoved og et Ax, som bekiendt, ofte forekomme paa denne Stads Mynter, og fordi paa Nr 254-257 K og KAA ere tilføiede, ved hvilke Begyndelsesbogstaver Kallatias Navn ogsaa er betegnet paa dens autonome Mynter; paa een af disse træffes ogsaa det samme Monogram ved Siden af det liggende Ax som her paa Nr 248.⁵⁹⁾ Adskillige af Monogrammerne findes ogsaa paa Lysimachus's Mynter fra andre af Stæderne paa denne Kyst, med hvilke Kallatia vides at have staaet i Forbindelse (see Side 388), saaledes EP (Nr 241 og 256) paa Nr 283 fra Istria, ΠA (Nr 240 og 251) paa Nr 280

⁵⁴⁾ Nr 237. Paris, brit. Mus. 238. Petersborg. 239. München.

⁵⁵⁾ Num. d'Alex. n° 403-430, p. 171-173.

⁵⁶⁾ Spicil. p. 46.

⁵⁷⁾ Nemlig n° 237 af Mionnet I p. 438 n° 10, Nr 239 af Streber i Baier. Acad. Denkschr. V (1814-1815) Taf. III, 32, hvor Begyndelsesbogstaverne af Odessus's Navn ere givne som ΘH.

⁵⁸⁾ Nr 240. München. 241. Berlin. 242. Wien. 243. Paris. 244. Thorvaldsens Mus. 245. Brit. Mus. 246. Kestner. 247. Wien. 248-250. Haag. 251. Paris, brit. Mus. 252-255. Haag. 256. Haag, Leiden. 257. Leake. 258-260. Wien. 261. Wien, Haag. 262 og 264. Wien. 267. Berlin, Fox. 268. Wien.

⁵⁹⁾ Mionn. S. II p. 55 n° 10.

fra Tomi, ΔI (Nr 246) paa Nr 236 fra Mesembria, Nr 276 fra Tomi og Nr 285 fra Istria, \overline{OE} (Nr 250, jvfr Nr 268) paa Nr 279 fra Tomi. At Nr 240-242, der have et opreist Ax foran Figuren, ere fra det samme Myntsted som de fölg. Nr 243-257, der have et liggende Ax i Exergen, kan sluttet deraf, at Nr 240 og 241 indeholde de samme Monogrammer som Nr 251 og 256, og at nogle af de förste med Hensyn til Enkeltheder i Udförelsen og det individuelle Udtryk i Alexanders Hoved stemme aldeles overeens med nogle af de sidste. Det maa imidlertid bemærkes, at andre af Lysimachus's Tetradrachmer med et Ax ifölge det tilföiede Navn ere slagne i Kalcedon (Nr 376-380), at K og KAA ogsaa kunne udtrykke Navnet Kalcedon, og at denne Stad ogsaa kan antages at have staaet i Forbindelse med de pontiske Stæder. Grundene, ifölge hvilke Kallatia formeentlig bör foretrækkes for Kalcedon, ere: at disse Tetradrachmer i Henseende til Fabriken og Kunststilen afvige fra dem med Kalcedons Navn; at endeel synes at være prægede under Lysimachus's Regering, hvilken Kalcedon neppe har været underkastet (jvfr S. 362-363); at KAA, der paa Nr 257 er föiet til Axet, findes paa Mynterne i den anden Række Nr 258-268, hvis Henförelse til Kallatia er utvivlsom; at Alexander den Stores tilsvarende Tetradrachmer ogsaa af andre Hensyn maae tillægges denne Stad⁶⁰). Disse Mynter have ogsaa været henförte til Kallatia.⁶¹) De ere af forskjellig Fabrik; endeel af dem höre vistnok til Lysimachus's egen Regering; men andre synes paa Grund af det fladere og flygtigere Arbeide, Hovedets ubestemte Charakter og de i Kugler endende Bogstaver at være prægede efter Lysimachus's Död, saaledes Nr 252-255. Iblant de tilföiede Monogrammer er der nogle, som maaskee snarere ere at opfatte om Stæder end om Personer. Det ligger saaledes nær at antage, at Monogrammet paa Nr 252 er BY, Begyndelsen af Byzants's Navn, hvis Symbol er tilföiet paa de fölg. Nr 258-268 i Exergen, at ΔI paa Nr 246 (og muligt Monogrammet paa Nr 247) betegner Dionysopolis, ligesom paa Mynterne fra de andre pontiske Stæder (see Nr 236, 276 og 285), og \overline{AN} paa Nr 248 Anchialus sydligere paa Kysten; jvfr Nr 150. Andre Monogrammer lade sig med Lethed forklare om Stæder paa Pontus's nordlige Kyster, saaledes $\overline{O\Lambda}$ paa Nr 249 om Olbia, \overline{OE} paa Nr 250 om Theodosia og $\overline{\Pi A}$ (eller $\overline{\Pi AN}$) paa Nr 251 om Pantikapæum.

⁶⁰) Num. d'Alex. p. 180-181.

⁶¹) Cavedoni Spicil. p. 46. Birch Num. Chron. II p. 165 n° 7. Leake Num. Hellen. p. 12. Birch a. St. p. 163 henförer dog nogle af disse Tetradrachmer til Kalcedon, nemlig dem, paa hvilke han anseer Mærket for et Bygax, idet han antager, at det er et Hvedeax, der er anbragt paa Kallatias Mynter, og et Bygax paa Kalcedons. Men hvor Axet er tydeligt, har det paa de fra Kallatia udgaaede Mynter, saavel de autonome som de med Lysimachus's Præg, et længere Skiæg, og paa Kalcedons Mynter, saavel paa de ældre med Tyren, som paa dem med Lysimachus's Typer og Navn, et kortere Skiæg, saa at snarere hiint maatte ansees for et Bygax, dette for et Hvedeax. Det er vistnok misligt at ville bestemme, til hvilken Sædart Axene paa disse Mynter henhöre.

Et lignende af ΠΑΝ sammensat Monogram forefindes paa den bosporiske Konge Paerisades's Stater, der have samme Typ paa R. som Lysimachus's, paa Athenas Sæde, formodentlig som Mærke for Hovedstaden Pantikapæum⁶²⁾, og det er sandsynligt, at Kallatia har staaet i Forbindelse med de 3 nævnte Stæder, da den ligesom disse var en Koloni fra Milet og Borgere fra Kallatia beboede en egen By i det bosporiske Rige.⁶³⁾

Den anden Række, Nr 258-268, er nøie knyttet til de efterfølgende, Nr 269-282 og Nr 283-285, og maa betragtes i Forbindelse med dem. Alle disse Stater ere, meer eller mindre, af den raee eller halvbarbariske Fabrik, som henviser til Thracien, og de i denne Række have ΚΑΛ, de følgende ΤΟ og ΙΣ paa Athenas Sæde, hvor ogsaa Byzants's Navn var anbragt; den Forklaring ligger da nær, at de ere udgaaede fra Kallatia, Tomi og Istria, og til disse Stæder have de ogsaa været henførte.⁶⁴⁾ Ligesom de alle ligne hverandre i Henseende til det raee Arbeide, have de det samme Tegn i Exergen, en Trefork, og adskillige Bogstav-Mærker tilfælles, idet ΗΡΑ, ΗΡΟ og ΘΕ(ΘΕΟ) findes baade sammen med ΚΑΛ og med ΤΟ, Δ og ΔΙ (ΔΙΟ) baade med ΤΟ og med ΙΣ. Disse Pyer, der laae i ringe Afstand fra hverandre paa den pontiske Kyst og alle tre vare anlagte fra Milet, stode i nøie Forbindelse indbyrdes. I Aaret 313 havde Kallatia hiulpet Istria til at fordrive Lysimachus's Besætning.⁶⁵⁾ I Perioden efter Lysimachus vilde Kallatianerne tiltage sig Monopol paa Handelen med Tomi og førte i Forbund med Istriarnerne Krig med Byzants, der ikke vilde lade sig udelukke fra samme.⁶⁶⁾ Kallatia og Tomi (eller Istria) vare tilligemed de 3 andre Stæder paa denne Kyst, Odessus, Mesembria og Apollonia, en Tid forenede i et Forbund under Navnet Pentapolis, der havde et fælles Raad, sammensat af Övrigheds personer fra hver af Stæderne⁶⁷⁾, og det er i Overensstemmelse hermed, at vi paa Lysimachus's og Alexander den Stores Mynter fra disse 5 Stæder forefinde endeel af de samme Monogrammer og forkortede Navne.⁶⁸⁾ Det er ovenfor (S. 360) bemærket, at de alle maae henføres til Perioden efter Lysimachus's

⁶²⁾ Det findes paa den i Mienn. S. IV p. 462 under n° 2 anførte Stater og er formodentlig en Variation af Monogrammet paa n° 1, som tydeligt viser Sættningen af ΠΑΝΤ. Jvfr Koehnes Zeitschr. VI Forts. (1852) S. 98 f.

⁶³⁾ Da Kallatia i Aarene 313-310 blev beleiret af Lysimachus, havde et stort Antal af Borgerne, drevne af Hungersnød, taget deres Tilflugt til den bosporiske Konge Eumelus, der havde givet dem en By og et Distrikt til Beboelse. Diodor XX, 25.

⁶⁴⁾ Sestini Class. gen. p. 34. Cavedoni Spicil. p. 46. Birch Num. Chron. II p. 164-165. Afgigende Bestemmelser, see nedenf. Anm. 72, 76 og 82.

⁶⁵⁾ Diodor. XIX, 73.

⁶⁶⁾ Memnon Cap. XXII.

⁶⁷⁾ Boeckh Corp. Inscr. 2056 c. Burmeister Die thrakische Pentapolis i Zeitschr. f. Alterthums-Wissensch. 1837 Nr 52. Polsberw De rebus Cherson. et Callatianorum (1838) p. 22.

⁶⁸⁾ Num. d'Alex. n° 403-498, tab. VII-VIII og XXXVI.

Död, baade paa Grund af den raae Fabrik og ifölge Brugen af Cursivbogstaverne (see Nr 261-263, 268 og 273). Treforken, som stedse er anbragt i Exergen, er, som anført, Byzants's Symbol og tyder paa en nærmere Forbindelse mellem disse 3 Stæder og Byzants, en Forbindelse, som kan vises at have fundet Sted. Byzants var Middelpunktet for Handelen mellem det sorte Hav og Middelhavet og Oplagsstedet for de Varer, der udförtes fra de pontiske Lande⁶⁹⁾, saavel som for de Produkter, der tilförtes disse fra Middelhavet. At Byzantinerne navnlig dreve en levende Handel med Tomi, erfares deraf, at de to andre Stæder, som oven anført, begyndte en Krig for at udelukke dem fra samme, men bleve tvungne til at give efter. Ogsaa derved, at i Perioden efter Lysimachus de igiennem Bosphorus seilende Skibe maatte betale Told i Byzants, kom de pontiske Stæder i jevnlig Beröring med denne By.⁷⁰⁾ Naar man nu tager i Betragtning, at Treforken paa lignende Maade findes anbragt paa de Lysimachus-Statere, der prægedes af Rhodus, som af alle Stæderne ved Middelhavet synes at have haft den meest udbredte Handel paa det sorte Hav (see § 12 under Nr 450-451), og ligeledes paa de Statere med Lysimachus's Typ paa R., der sloges af den bosporiske Konge Paerisades (see S. 364), men ikke paa Mynter med andet Præg eller af anden Sort, ledes man let til at antage, at Guldmynterne med dette Tegn ere blevne prægede for at benyttes ved Handels-Omsætningen i Byzants og til Betaling af den Sundtold, som her maatte erlægges, idet Lysimachus's Mynter i Perioden efter hans Död synes at have været dem, der især bleve udprægede og benyttede i Byzants, som vi kunne slutte af den Mængde, der er opbevaret af dem med Byzants's Mærker. Den foreliggende Række af de i Kallatia prægede Statere maa ifölge det Anførte ansees for senere end den første Række af de fra samme Stad udgaaede Mynter, som hverken ere af barbariserende Fabrik eller indeholde Cursivbogstaver. Af de tilföiede Monogrammer kunne HP og HPA paa Nr 266 og 267 betegne det pontiske Heraklea, der formodentlig stod i Forbindelse med Kallatia, da denne By havde modtaget Kolonister fra samme⁷¹⁾ (jvfr Nr 371), og OE paa Nr 268 opfattes om Theodosia paa det tauriske Chersonnes (jvfr Nr 279). Disse Mynter have iøvrigt ikke været henförte til Kallatia alene, men ogsaa til Kalcedon.⁷²⁾

69) Disse Varer bestode især i Korn, Qvæg, Slaver, Honning, Vox og Saltvarer. See overhovedet Polyb. IV, angaaende Byzants's Handel.

70) See Side 364.

71) Memnon Cap. XXII kaldes Kallatianerne ἄποικοι Ἡρακλεωτῶν, skiöndt Kallatia oprindeligt var en Koloni fra Milet.

72) Af Rathgeber a. St. S. 35 ere de i Eckhels Catal. mus. Vind. p. 81 n° 15-19 og Mionn. n° 19-20 beskrevne Lysimachus-Statere anförte som hörende til Kalcedon; jvfr Birch Num. Chron. II p. 163 og Descr. de la coll. de Meynaerts p. 8 n° 20.

Tomi. Nr 269-282.⁷³⁾

Disse Stater ere ifølge det Foregaaende prægede i Tomi i det barbariske Herredømmes Periode, især for at anvendes i Handelen med Byzants. Af de forkortede Navne kunne nogle betegne andre pontiske Stæder, saaledes Δ , ΔI og ΔIO Dionysopolis (jvfr Nr 236, 246 og 284-285), NI Nikonium, ΘEO Theodosia (jvfr Nr 268), \overline{PIA} Pantikapaum (jvfr Nr 251 S. 388), ΦA Phanagoria, \overline{HPA} Heraklea (jvfr Nr 267); men det er ogsaa muligt, at de alle betegne Personer; paa autonome Mynter fra Tomi, der kunne høre til samme Tid, findes Övrighedsnavnene HPO (som her paa Nr 272) og $\Theta EO\Phi I$ (jvfr Nr 279)⁷⁴⁾. TO paa disse Mynter har sædvanligt været anset for Tomi's Mærke.⁷⁵⁾ Rathgeber⁷⁶⁾ har foretrukket Topirus; men denne ved Nestusfloden paa Thraciens sydvestlige Grændse liggende By var allfor fiernet fra de övrige Stæder, som de tilsvarende Mynter hidrøre fra, til her at kunne komme i Betragtning. De Drachmer med TO og en Trefork, som hist og her træffes i Samlinger og i trykte Fortegnelser⁷⁷⁾, ere stöbte efter Staterne; der gives ikke Lysimachus-Drachmer fra de pontiske Stæder, ligesaalidt som fra Byzants.⁷⁸⁾

Istria. Nr 283-285.⁷⁹⁾

Det er allerede (S. 388) viist, at Staterne Nr 284-285 ere prægede i Istria i Perioden efter Lysimachus, og at deres Udmyntning især har været beregnet paa Byzants. De have ogsaa af Numismatikerne været henförte til denne Stad⁸⁰⁾; men undertiden har der været læst Σ paa Athenas Sæde istedetfor $I\Sigma$ ⁸¹⁾, hvorfor de ogsaa findes tillagte Sestus⁸²⁾. At Stateren Nr 283, der har $I\Sigma$ anbragt foran Figuren og mangler Tre-

⁷³⁾ Nr 270. Wien, Sestini Mus. Hederv. Nr 11. 272. Dresden. 275. Wien. 276. München. 278. Leake. 280. Wien, München. 281. München. 282. Eng. Bank, Rollin. — I Descr. du cab. de l'abbé G(reppo) par I. de Witte n° 399 er en til denne Række hørende Stater anført med \overline{HP} og en Trophæ(?) foran Figuren.

⁷⁴⁾ I det wienske Kabinet, jvfr Arneth i Schr. der kais. Acad. IX B. S. 880f. Tomi, Nr 1 a og 5.

⁷⁵⁾ See foruden de ovenfor Anm. 64 anförte Steder endnu Descr. de la coll. de Meynaerts p. 8 n° 21 (her er urigtigt læst ΔIO istedetfor ΔIO foran Figuren).

⁷⁶⁾ Leitzmanns Numism. Zeit. VI (1839) S. 36.

⁷⁷⁾ F. Ex. i Sestini Mus. Hederv. p. 88 ad n° 36, og i Katalogen over Welzls Samling Nr 1703.

⁷⁸⁾ Jvfr ovenfor Anm. 44. Der haves lignende uægte Drachmer fra Kallatia og Istria.

⁷⁹⁾ Nr 283. Paris (Mionn. Suppl. n° 1, rimeligt den samme som n° 14 i Hovedværket). 284. München, Dresden.

⁸⁰⁾ See de anf. St. ovenfor Anm. 64.

⁸¹⁾ F. Ex. Mionn. n° 22 og Kat. over Welzls Samling Nr 1681.

⁸²⁾ Saaledes i Beskr. af Meynaerts Samling S. 7 Nr 19, hvor der ogsaa urigtigt er anført ΔI foran Figuren istedetfor ΔI , jvfr ovenfor Anm. 75.

forken, ogsaa hörer til Istria, bestyrkes derved, at den i Exergen har samme Monogram \overline{EP} , som findes paa Nr 241 og 256 fra Kallatia. Den er ikke af barbariserende Fabrik og kan være præget under Lysimachus's Regering paa samme Tid som Kallatias Tetradrachmer med det tilsvarende Monogram; Alexanders Hoved er omtrent af samme Charakter som paa disse.

Uvisse Prægesteder i Thracien.

Nr 286-294.⁸³⁾ Dette Symbol har snart været anset for en Trophæ⁸⁴⁾, snart for den ephesiske Artemis's Billede⁸⁵⁾, hvorfor ogsaa Ephesus er bleven antagen for Myntstedet⁸⁶⁾. Det er formodentlig et Krigstegn (en Standart).⁸⁷⁾ Det forekommer ikke som Typ paa nogen hidtil bekjendt autonom Mynt, heller ikke som Mærke paa nogen af de macedoniske Kongers Mynter; men af de andre Mærker, som her ere forbundne med det, kan sluttes, at det har været Emblemet for en By paa den thraciske Sydkyst (eller muligt paa den overfor liggende asiatiske Kyst). Hermen er nemlig Mærket for Sestus og Maanen for Sigeum, hvilket sidste Tegn ogsaa paa Nr 19-20 findes sammen med et sydthracisk Stadmærke; flere af de tilföiede Monogrammer og Bogstaver forekomme ogsaa paa andre af Lysimachus's Mynter fra thraciske Stæder. Stiernen kan betegne Uranopolis; jvfr Nr 337 f. At disse Mynter ere slagne i den Stad, hvis Symbol Krigstegnet har været, ikke i nogen af de andre Stæder, hvis Mærker ere tilföiede, kan sluttes deraf, at Nr 287-289 have det samme Bogstav K paa Adversen, hvor Lysimachus's Mynter ellers ikke indeholde noget Mærke.

Nr 295-300.⁸⁸⁾ Ogsaa disse Mærker betegne formodentlig Stæder i det sydlige Thracien (eller muligt i det östlige Macedonien). Et Kogger forbundet med en Bue forekommer paa Mynter fra Alexander, som synes at være prægede i Nordgrækenland, og paa Kobbermynter med Navnet Philip, der ikke kunne henføres til Asien.⁸⁹⁾ Diotaen

⁸³⁾ Nr 286. Stockholm. 287. Kiöbenhavn. 288. Paris. 289. Brit. Mus. 290. Haag. 291. Haag, Berlin. 292. Wien. 293. Haag, eng. Bank. 294. Paris.

⁸⁴⁾ F. Ex. Mionn. n° 57 og 58.

⁸⁵⁾ F. Ex. Mionn. n° 59, S. n° 20.

⁸⁶⁾ See Cavedoni Spicil. p. 46, Rathgeber i Leitzmanns Num. Zeit. VI S. 36.

⁸⁷⁾ Rathgeber har opfattet dette Tegn paa lignende Maade, idet han a. St. S. 37 har kaldt det: *ein Gestell der Feldzeichen oder das ἐπισήμιον auf Schiffen*; men det Tegn paa Philetærus's Tetradrachmer, som han her henviser til, er aldeles forskielligt fra det paa Lysimachus's Mynter.

⁸⁸⁾ Nr 295. Paris, brit. Mus. 297. Paris. 298. Berlin, Petersborg. 299. Prokesch. 300. Deys.

⁸⁹⁾ Num. d'Alex. p. 195. I Mionn. S. n° 32 findes en Drachme fra Lysimachus anført med en Bue og Pii til Mærke, som muligt er fra samme Prægested.

har paa Nr 300 et Bukranium tilföiet i Exergen, hvilket ogsaa findes anbragt i Exergen paa Nr 121 fra Ænus og muligt er Amphipolis's Mærke.⁹⁰⁾

Nr 301-306.⁹¹⁾ Disse af en Krands omgivne Monogrammer synes at udtrykke eet og samme Navn. Monogrammet paa Nr 305-6 (ΛAM eller MAA) ligger nemlig i de 4 første, der have E paa forskiellig Maade tilföiet, hvortil paa Nr 303 endnu kommer en Tverstreg fornedet; to have Σ, to andre \overline{AP} tilfælles. De ere formodentlig eensbetydende med Monogrammerne paa Nr 1-3 og Nr 54, som höre til Lysimachia, idet mindste den sidste; to af disse Monogrammer ere ogsaa indesluttede i en Krands. De betegne vel en Övrighedsperson.⁹²⁾ Krandsen, som er usædvanlig paa Lysimachus's Mynter, kan ansees for en Æres- eller Borger-Krands⁹³⁾, med mindre man vil betragte den alene som en Indfatning.

Nr 307-326.⁹⁴⁾ Disse Mynter indeholde ikke smaa Typer, men ikkun Monogrammer, som synes at være Person-Mærker; de ere anförte under denne Afdeling, fordi Monogrammerne findes paa de foregaaende i Thraciens Stæder prægede Mynter. De to Monogrammer paa Nr 307 træffes ogsaa sammen paa Nr 6, der rimeligt er slaaet i Lysimachia. Monogrammet paa Nr 308-9 er ligesom her anbragt paa Athenas Sæde paa Nr 50-51 fra Lysimachia⁹⁵⁾, og det paa Nr 310-11 findes paa Kobbermynten Nr 83 fra samme Stad. Nr 312-16 have \overline{OE} tilfælles, hvilket træffes paa de foregaaende fra Lysimachia Nr 42-43 og 55-58, Coela Nr 96-98 og Ænus Nr 103. Nr 317 har faaet Plads her, fordi den indeholder det samme usædvanlige Monogram som Nr 316; det udtrykker muligt det samme Navn som det paa Nr 315, saa at ikkun Bogstavet O er tilsat paa forskiellig Maade. $\overline{\Lambda^O}$ paa Nr 318-19 forekommer paa Nr 77-78 og 113; Rathgeber har meent, at det betegnede Lokris⁹⁶⁾; men denne Provinds var ikke i Lysimachus's Besiddelse. Monogrammet paa Nr 320 findes paa Nr 44-45 fra Lysimachia og Nr 87 fra Sestus; det paa Nr 321-22 forekommer paa Nr 91 fra Sestus og Nr 125 fra Maronea; paa

⁹⁰⁾ Num. d'Alex. p. 131.

⁹¹⁾ Nr 301. Fox. 302. Brit. Mus., Thorvaldsens Mus. 303. Wien. 305. Sestini Mus. Hederv. n° 21. 306. Luynes.

⁹²⁾ Der er ingen thracisk By, hvis Navn her kan være udtrykt. Man kunde tænke paa Lamia, Hovedstaden i Maliernes Distrikt i Thessalien, saa at de fuldstændigere Monogrammer opløstes i *ΛAMIE*(*ov*) eller *MAAIE*(*ov*), dersom der ellers var nogen Grund til at henføre disse Mynter til Thessalien.

⁹³⁾ Jvfr Num. d'Alex. p. 46-48.

⁹⁴⁾ Nr 307-8. Brit. Mus. 309. München. 310. München, Stokholm, jvfr Sestini Mus. Hederv. n° 17. 311. Haag. 312. München. 314. Paris. 315. Brit. Mus., Gotha. 316. Paris. 317. Wien, Haag, Petersborg. 318. Paris, brit. Mus., Gotha. 320. Wien, Haag. 321. Brit. Mus., Haag. 322. Brit. Mus., Petersborg. 323. Mionn. n° 9. 324. Kiöbenhavn.

⁹⁵⁾ Det er dog muligt, at dette Monogram er Odessus's Mærke, see ovenfor Anm. 7.

⁹⁶⁾ Leitzmanns Num. Zeit. VI S. 50 Nr 28 og S. 51-52 Nr 41. Jvfr ovenf. S. 377.

et Exemplar af Nr 321 er Byzants's Contramærke anbragt⁹⁷⁾. 10 paa Nr 323, see Kallatia Nr 245. Mærkerne paa Kobbermynterne Nr 324-326 forekomme ovenfor paa Nr 11, 70-71, 88 og 106.

§ 11.

Mynter prægede i Macedonien.

Pella. Nr 327-328.¹⁾

Der er Mynter fra Philip II og Alexander den Store i betydeligt Antal og af forskiellig Sort med Lynilden til Mærke, hvilke upaatvivleligt ere udgaaede fra Pella, Macedoniens Hovedstad²⁾; det tør da vel antages, at ogsaa Lysimachus's Mynter med dette Symbol ere blevne prægede der, efterat Macedonien var erobret. Endeel af Alexanders Tetradrachmer fra Amphipolis have under Zeus's Stol en Stierne, formodentligt som Mærke for Uranopolis (Akroathon), ovenover et Monogram eller Bogstav som Personmærke³⁾; den her paa Nr 327 ligeledes paa Gudebilledets Sæde over et Monogram anbragte Stierne kan forklares paa samme Maade og bekræfter Henførelsen til Macedonien.⁴⁾ En Fisk, som paa Nr 328, forekommer paa Nr 93 rimeligt som Cyzikus's Mærke.

(Amphipolis.) Nr 329-330.⁵⁾

Overdelen af en Trefork forekommer hyppigt paa Philip IIs, Alexander den Stores, Kassanders og de følgende macedoniske Kongers Mynter, og kan opfattes som Mærke for Amphipolis eller for dens Havnestad Eion ved Strymonflodens Munding⁶⁾; der er Intet til Hinder for at antage det samme Prægested for Lysimachus's Mynter med dette Mærke. Paa andre af Alexanders Mynter findes vel ogsaa Overdelen af en Trefork som Tegn for Priene i Lilleasien; men den har der stedse en Zirat og Begyndelsen af Prienes Navn tilføiet.

⁹⁷⁾ Næmlig en Forstav med *ΠΥ* over, ved Siden *N*; i det britiske Museum. Et lign. Contramærke findes oftere paa Alexanders Mynter, der ikke bleve prægede i Byzants, see Num. d'Alex. p. 399 ad n° 95 a; jvfr Koehnes Zeitschr. I S. 260 og Fr. Lenormants Beskr. af Baron Behrs Samling Nr 134.

¹⁾ Nr 327. München. 328. Paris.

²⁾ Num. d'Alex. p. 124 f.

³⁾ Num. d'Alex. n° 66-71.

⁴⁾ Her maa dog giøres opmærksom paa den Analogi, som finder Sted mellem denne Stater og Alexanders Tetradrachme Nr 1054, og som kunde lede til at antage den for præget af Milet i Forbindelse med Tralles og Kolonæ.

⁵⁾ Nr 329. Paris. 330. Berlin.

⁶⁾ Num. d'Alex. p. 133.

En Veddellöbsfakkell, det sædvanlige Mærke for Amphipolis paa de macedoniske Kongers Mynter, forekommer ogsaa paa Lysimachus's Mynter. Paa dem med Alexanders Typer og paa Kobbermynterne betegner dette Mærke ligeledes Amphipolis, see Nr 18 og 84; men paa Staterne og Tetradrachmerne med Lysimachus's egne Typer synes det snarere at maatte forklares om en Stad i Karien, fordi det paa nogle er forbundet med en Mæander; see Nr 440 f.

Trælium. Nr 331-332.

Denne Blomst, der varierer noget i Henseende til Formen, er formodentlig den samme, der forekommer som Mærke paa Philip IIs og flere af de følgende macedoniske Kongers Mynter, og paa disse, ligesom paa endeel af Alexander den Stores Mynter, maa opfattes om Trælium, en By, hvis Tilværelse og Beliggenhed Myntfund have givet Kundskab om.⁷⁾

Philippi. Nr 333-336.⁸⁾

Fra Philip II, Alexander den Store, Philip III og Kassander haves Mynter med en Trefod til Mærke, som maae være prægede i Philippi⁹⁾; der er ikke Grund til at betvivle, at de tilsvarende Mynter fra Lysimachus ligeledes ere fra denne Stad. Φ paa Nr 334 er formodentlig Begyndelsesbogstavet af Philippis Navn, da det ogsaa paa en af Philip IIs Mynter er föiet til Trefoden og Myntstadens forkortede Navn paa Lysimachus's Mynter ofte findes anbragt paa Athenas Sæde. En Trefod forekommer vel ogsaa paa nogle af Alexanders Tetradrachmer, der ifølge Fabriken ere prægede i en sildigere Periode i det vestlige Lilleasien, rimeligt i Knidus; men Formen af Trefoden paa Lysimachus's Mynter, i det mindste paa de 3 første, svarer mere til den paa de førstnævnte.

Uranopolis. Nr 337-340.¹⁰⁾

En Stjerne forekommer paa Philip IIs og næsten alle de følgende macedoniske Kongers Mynter, rimeligt som Mærke for Uranopolis (Akroathon)¹¹⁾, paa Alexanders Mynter ogsaa som Mærke for andre Stæder, saaledes for Kolonæ i Troas. Nr 337-339 bør formeentlig henføres til Uranopolis. En Stjerne er nemlig paa Nr 327 forenet med

7) Num. d'Alex. p. 134.

8) Nr 333. Brit. Mus. 334. Haverkamp Allg. Hist. II tab. XXXIV, 12 og Gessner N. reg. Maced. tab. VI, 22. 336. Paris.

9) Num. d'Alex. p. 137.

10) Nr 337. Brit. Mus. 338. München. 339. Paris, Petersborg.

11) Num. d'Alex. p. 138-140.

Pellas Mærke; $\overline{\text{TE}}$ paa Nr 338 er det samme Monogram, som paa de macedoniske Kongers Mynter formodentlig betegner Byen Terone paa den chalcidiske Halvö¹²⁾; $\overline{\text{HP}}$ paa Nr 339 findes paa Nr 356 sammen med et macedonisk Stad-Symbol og lader sig opfatte som Mærke for Herakleum i Pierien (see Nr 347 f.)¹³⁾ Men det er muligt, at Nr 340 indeholder Kolonæ's Symbol forbundet med Mytilenes Monogram; jvfr Nr 403.

Aphytis. Nr 341-342.¹⁴⁾

En Örn er anbragt paa Alexanders, Philip III's og Philip Vs Mynter, formodentlig som Mærke for Aphytis¹⁵⁾; det ligger da nærmest ogsaa at henføre Lysimachus's Mynter med Örnens til denne By.¹⁶⁾

Dium. Nr 343-346.¹⁷⁾

Monogrammet Δ I forefindes paa næsten alle de macedoniske Kongers Mynter ligefra Philip II saa hyppigt og i saadanne Forbindelser med andre Mærker, at der er Grund til at antage, at det betegner Dium, een af de vigtigste Stæder i Macedonien og ofte Kongens Opholdssted.¹⁸⁾ Man ledes herved til at henføre de foreliggende Mynter fra Lysimachus til denne Stad. Det passer vel hertil, at det paa Nr 345 tilföiede Φ forekommer paa flere af Lysimachus's Mynter, der formodentlig maae henføres til Macedonien; see Nr 349, 357 og 358.

Herakleum. Nr 347-353.¹⁹⁾

Ogsaa dette Monogram er der Grund til at forklare om en Stad i Macedonien, da det ofte er anvendt til at udtrykke Stadnavnet Heraklea og det gientager sig paa de fleste af de macedoniske Kongers Mynter. Henførelsen til Macedonien bekræftes ved en Sammenligning med Nr 356-357, som ifølge Mærket, en Aplustre, ere prægede i en macedonisk Söstad; af disse har nemlig Nr 356 det samme Monogram $\overline{\text{HP}}$ tilföiet og

¹²⁾ Num. d'Alex. p. 142.

¹³⁾ Rathgeber a. St. S. 49 henfører Nr 339 til Odessus, fordi en Stjerne ogsaa findes paa en Tetradrachme fra Alexander med Odessus's Navn; men denne er fra en langt senere Periode, og en Stjerne forekommer ellers ikke paa de talrige Alexanders-Mynter fra denne Stad, heller ikke paa Lysimachus's Mynter fra samme.

¹⁴⁾ Nr 341. München.

¹⁵⁾ Num. d'Alex. p. 142.

¹⁶⁾ Rathgeber a. St. S. 41 Nr 13 mener, at Örnens kunde betegne Adramytium. Snarere kunde her tænkes paa Abydos; men denne By er paa Lysimachus's Mynter betegnet ved Ankeret, see Nr 389.

¹⁷⁾ Nr 343. Paris, Rollin. 344. München, Sestini Mus. Hederv. n° 32. 345. München. 346. Paris, München.

¹⁸⁾ Num. d'Alex. p. 148-149.

¹⁹⁾ Nr 347. Paris, München. 349. Brit. Mus. 351. Prokesch. 352. Haag. 353. Brit. Mus.

frembyder et Hoved paa Adv. og en Figur paa R., som i Henseende til Charakteren og Enkeltheder i Udførelsen aldeles svare til Hovedet og Figuren paa Nr 353 i denne Række; den anden, Nr 357, indeholder Φ , som findes her paa Nr 349; jvfr det foreg. Nr 345 fra Dium. Herakleum i Pierien bør snarere ansees for Prægestedet end Heraklea i det sintiske Distrikt, fordi det nærliggende Dium ogsaa synes at være blevet betegnet ved Stadnavnets tvende Begyndelsesbogstaver, medens det sintiske Herakleas Mærke paa de macedoniske Kongers Mynter synes at have været en KÖlle.²⁰⁾

Uvisse Myntstæder i Macedonien.

Nr 354-355.²¹⁾ Der haves Statere og Drachmer fra Alexander og Philip III med en Cithar af samme Form, som maae være prægede i Grækenland, rimeligt paa Halvöen Chalcidice, hvor denne Mynttyp havde været fremherskende; blandt disse er der Drachmer, baade med Alexanders og Philips Navn, paa hvilke A er anbragt under Zeus's Stol ligesom her paa Athenas Sæde; dette leder til at antage, at de alle ere fra samme Prægested og at A betegner Staden, som kan være Arne.²²⁾ Til Kolophon kunne disse Mynter ikke henføres, da denne Stad blev lagt öde af Lysimachus; see § 4, Anm. 23.

Nr 356-357.²³⁾ En Aplustre betegner paa Philip IIs og endeel af Alexanders Mynter en Söstad i Macedonien²⁴⁾; ingen af Alexanders Mynter med dette Mærke kan henføres til Lilleasien. De tilföiede Mærker passe til Antagelsen af en macedonisk Myntstad, idet \overline{HP} kan betegne Herakleum, see Nr 347 f., og Φ findes paa de foregaaende Nr 345 og 349.

Nr 358-359.²⁵⁾ En stangende Tyr findes ikke paa Alexander den Stores Mynter²⁶⁾, men paa een af de macedoniske Kobbermynter med Navnet Philip²⁷⁾, der maae henføres til de europæiske Lande. Φ findes paa de foregaaende til Macedonien hörende Mynter Nr 334, 349 og 357, \overline{TE} paa Nr 338 fra Uranopolis; dette Monogram betegner muligt Byen Terone (see foreg. Side, Anm. 12).

Nr 360-364.²⁸⁾ En Thyrsus forekommer som Mærke paa Philip IIs og Kassanders Mynter, og paa Alexanders Mynter i Forbindelse med andre macedoniske Stad-

²⁰⁾ Jvfr Num. d'Alex. p. 135-137 og 149-150.

²¹⁾ Nr 354. Brit. Mus., Wien.

²²⁾ Nærmere viist i Num. d'Alex. p. 152.

²³⁾ Nr 357 Brit. Mus.

²⁴⁾ Num d'Alex. p. 154.

²⁵⁾ Nr 358. Stokholm. 359. Petersborg.

²⁶⁾ Men vel en Zebu-Oxe i samme Stilling paa de senere Tetradrachmer fra Magnesia og Antiochia i Karien.

²⁷⁾ Fra Philip II-V, jvfr Num. d'Alex. p. 360-61 og 388-90. Denne Kobbermynt findes i det franske Kabinet og i Timonis Samling i Wien; det er dog kun Fordelen af Tyren, der er fremstilt paa samme.

²⁸⁾ Nr 360. Brit. Mus. 361. Welzls Saml. Nr 1702. 362-363. Brit. Mus. 364. Fox.

mærker; men der haves ogsaa Alexanders-Tetradrachmer med en Thyrsus, der ifølge Fabriken ere slagne i en sildigere Periode i Lilleasien, rimeligt i en lydsk Stad.²⁹⁾ Lysimachus's Mynter med en Thyrsus bör snarere henføres til Grækenland, fordi dette Mærke er forbundet med Ænus's Emblem paa Nr 122, og fordi Monogrammet paa Nr 362 ogsaa findes paa Nr 44-45 og 87 fra Lysimachia og Sestus.

Skiöndt Lysimachus i Slutningen af sin Regering beherskede den störste Deel af det med Macedonien forenede Thessalien, er det dog uvist, om hans Mynter ere blevne prægede her. Der er ingen af de smaa Typer paa Lysimachus's Mynter, som der er Grund til at forklare om nogen Stad i Thessalien.³⁰⁾ De Mærker, der paa Philip IIs og Alexanders Mynter synes at betegne thessaliske Stæder, forekomme ikke paa Lysimachus's Mynter, med Undtagelse af Bien, Symbolet for Melitæa; men Bien er paa Lysimachus's Mynter snarere Ephesus's Tegn; see Nr 420 f.

§ 12.

Mynter prægede i Lilleasien.

Heraklea ved Pontus. Nr 365-375.¹⁾

Det kan ikke drages i Tvivl, at disse Tetradrachmer, der have en Kölle til Mærke og nogle tillige \overline{HP} eller \overline{HPA} paa Athenas Sæde, hvor ofte Stadnavnet findes anbragt, höre til een af Stæderne af Navnet Heraklea. De udgiöre to fra hinanden meget forskellige Rækker, Nr 365-371 og Nr 372-375; hine, der have Köllen horizontalt i Exergen og i Henseende til Fabriken ligne de övrige fra Lysimachus's Regeringstid, skulle betragtes först.

I de af Lysimachus beherskede Lande var der endeel Stæder af Navnet Heraklea, af hvilke de störste vare Heraclea Sintica i Macedonien, Heraclea ad Lathmum i Jonien og Heraclea ad Pontum. Til den förste af disse höre formodentlig Philip IIs og de övrige macedoniske Kongers Mynter med en Kölle til Mærke, til den anden nogle af Alexanders Tetradrachmer med samme Symbol eller Begyndelsesbogstaverne af Navnet Heraklea i Monogram²⁾; for de foreliggende Mynter fra Lysimachus synes snarere det

²⁹⁾ Num. d'Alex. p. 201 n° 662-63, p. 271 n° 1250-51, p. 384 n° 268.

³⁰⁾ Jvfr § 10, Anm. 92.

¹⁾ Nr 365. Paris, brit. Mus., Wien. 366. Brit. Mus., München. 367. Brit. Mus. 368. Haag. 369. Leake. 370-371. Paris. 372. Brit. Mus. 373. Paris. 374. Gotha. 375. Prokesch.

²⁾ Num. d'Alex. p. 135 og p. 250.

trede Heraklea at maatte antages, af følgende Grunde. Der vides intet om, i hvilket Forhold de to andre Stæder have staaet til Lysimachus, medens det af Historien er bekiendt, at den pontiske Stad en Tid var umiddelbart underlagt den thraciske Regering. Da Lysimachus i Aaret 302 paa Felttoget mod Antigonus laae i Vinterquarteer i Nærheden, ægtede han Amastris, den herakleotiske Tyran Dionysius's Enke, som styrede Staten i sine Sønners Mindreaarighed, og fik derved Deel i Regentskabet over samme. Da Lysimachus nogle Aar efter forskød Amastris, synes vel hans Forbindelse med Heraklea for en Tid at være ophørt; men i 286 blandede han sig igien i dens Anliggender og lod Amastris's Søner, der havde myrdet deres Moder og herskede som Tyranner, ombringe. Han skienkede kort efter Staden til sin Gemalinde Arsinoe, der omstyrkede den demokratiske Forfatning, som Lysimachus først havde tilladt Borgerne at indrette, og lod Staden styre ved Cymæren Heraklitos, der behandlede den despotisk.³⁾ Naar Mærkerne undersøges, vil man finde, at disse ogsaa lede til helst at antage det pontiske Heraklea. Monogrammet $\overline{\Phi\Lambda}$, der er fælles for Nr 368-371, og $\overline{\Pi E}$ paa Nr 371 forekomme paa de i Lysimachia prægede Mynter Nr 44-45 og 27, og Köllen findes paa Nr 54 fra samme Stad; dette tyder paa en nøiere Sammenhæng med Lysimachia, der var Regeringens og Hoffets Sæde.⁴⁾ Paa Nr 371 findes tilligemed Köllen et Ax⁵⁾, som er Mærke enten for Kallatia, der tildeels var en Koloni fra Heraklea (jvfr § 10, Anm. 71), eller for Kalcedon (jvfr Nr 376 f.). Disse Mynter adskille sig ved Charakteren i Alexanders Hoved fra dem, der ovenfor af andre Grunde ere tillagte Herakleum i den macedoniske Provinds Pierien.

Nr 372-375, der have Köllen opret foran Figuren, ere af en flad, halvbarbarisk Fabrik (see Tavle II, 8) og maae ifølge denne antages at være prægede i Perioden efter Lysimachus i en Stad, i hvis Nærhed barbariske Folk havde sat sig fast (see S. 359-362). Her kan da ikke tænkes paa Heraklea i Jonien. I Thracien var der vel to Byer af Navnet Heraklea, den ene i det Indre af Landet, den anden ved Propontis; men de vare begge ubetydelige og synes ikke nogensinde at have slaaet Mynt. Snarere kunde det sintiske Heraklea antages, da denne Stad laae i Nærheden af den thraciske Grændse og Gallerne efter Ptolemæus Ceraunus's Nederlag (280) gientagne Gange oversvømmede og hærgede Macedonien, som først ved Antigonus's Seir i 278 befriedes fra dem; men Gallerne indtog ikke de faste Stæder, til hvilke Befolkningen trak sig tilbage, og da Lysimachus's Mynter ikke synes at være slagne i det sintiske Heraklea, kunne de barbarise-

³⁾ Photii Bibl. Memnon, cap. VII-VIII.

⁴⁾ Forholdet lader sig forklare saaledes, at Myntningen i Heraklea til en Tid har været underlagt den Övrighedsperson, som ogsaa forestod Myntningen i Hovedstaden (betegnet ved $\overline{\Phi A}$), og at der til en anden Tid i denne er blevet slaaet Mynt for Heraklea (den med Köllen mærkede).

⁵⁾ Paa denne Mynt er Köllen anbragt imellem Athenas Sæde og den Linie, der afskiærer Exergem, hvor Axet findes.

rende Mynter, her omhandles, ikke have været Efterprægninger af saadanne. De lade sig med meest Grund henhøre til Heraklea ved Pontus som de foregaaende. Denne Stad havde efter Lysimachus's Död gienoprettet Friheden og søgt at styrke sig ved Forbund; men da Gallerne havde faaet faste Boliger i Landet ved Floden Halys (senere kaldt Galatien), blev Heraklea meget foruroeligt af disse Naboer, der overfaldt og plyndrede Stadens Distrikt⁶⁾, og det er vel muligt, at Herakleas indre Tilstand da har lignet Byzants's (see Side 359), saa at disse Tetradrachmer, der ved deres raac Præg svare til endeel af de byzantinske, kunne have været prægede der. Dersom dette forekommer mindre sandsynligt, lader det sig antage, at de ere fabrikerede af Gallerne i disse Egne som Efterligninger af de herakleotiske; der maa dömmes om disse Mynter paa samme Maade som om de barbariserende med Byzants's Mærker.⁷⁾

Kalcedon. Nr 376-380.⁸⁾

Axet og ΚΑΛΧΑ i Exergen paa disse Mynter vise, at de ere prægede i Kalcedon. De autonome Mynter fra denne Stad tyde ved flere af deres Typer paa Demeters Dyrkelse og have ofte Navnet forkortet paa samme Maade; der gives ogsaa nogle, som indeholde Lysimachus's Typer med Axet tilföiet, idet Kalcedoniernes Navn er sat istedetfor Lysimachus's.⁹⁾ Hvor disse Tetradrachmer have været anförte, findes de ogsaa tillagte Kalcedon.¹⁰⁾

Mynten med Navnet *Hekateos* har været omhandlet af flere Forfattere. Eckhel, som först udgav den, antog, at Kalcedonierne enten maatte have været underkastede Lysimachus, uagtet dette intetsteds er berettet, eller at de havde slaet Lysimachus's Mynter af Erkiendtlighed for modtagne Velgierninger, eller i den Hensigt at smigre ham, eller

⁶⁾ Memnon cap. XXIII.

⁷⁾ Birch i Num. Chron. II p. 164 n° 2 henhörer Nr 372 til Heraklea i Thracien, hvilken By han synes at antage for den samme som Perinth, og tilföier som en mulig Forklaring af Monogrammerne *MH* og *ME*: [*Μητροπολίτων Μεγάλων?*]. Men Perinth fik langt senere, rimeligt först i det 4de Aarh. eft. Chr., Navnet Heraklea (see Pauly Real-Encycl. der cl. Alterthums-Wiss. V S. 1347), og paa Lysimachus's Tid gave de græske Stæder sig endnu ikke saadanne Tilnavne. Rathgeber a. St. S. 35 tilføgger det pontiske Heraklea Nr 374.

⁸⁾ Nr 376. Paris. 377. Thomas coll. n° 979. 378. H. P. Borrells coll. n° 23. 379. Brit. Mus. 380. Eckhel N. vet. anecd. p. 62, tab. V, 11. — I Haverkamps Allg. Hist. II tab. XXXVII, 7, findes en Drachme med ΚΑΛΧΑ i Exergen; men det er et Spørgsmaal, om den er ægte.

⁹⁾ Nemlig en Tetradrachme i Hertugen af Luynes's Samling, en anden i Garreri's Samling i Smyrna, udg. i Num. Chron. V p. 190, og en Drachme i den engelske Banks Saml., udg. i Num. Chron. II, p. 161.

¹⁰⁾ Eckhel N. vet. anecd. p. 62-63. Sestini Class. gen. p. 34. Cavedoni Spicil. p. 46. Birch i Num. Chron. II p. 162-165 (her er p. 165 under n° 8 urigtigt anført, at der findes Mynter fra Lysimachus, der have ΚΑΛΧΑ paa Sædet; denne Indskrift findes kun i Exergen). Rathgeber i Leitzmanns Num. Zeit. VI, S. 35.

ikkun for at skaffe disse Mynter en let Circulation i hans Lande.¹¹⁾ Historikeren Droysen har fremsat den Formodning, at denne Hekataeos er den samme, som kort efter Alexanders Död var Tyran i Kardia, og har af denne Mynt udledet, at han, da Kardia blev lagt öde af Lysimachus, erholdt Kalcedon til Erstatning.¹²⁾ Rathgeber, idet han forudsætter, at denne Mynt er slaaet af Lysimachus selv i Kalcedon, yttre, at man af den Omstændighed, at ingen af Oldtidens Forfattere omtaler Kalcedoniernes Underkastelse under Lysimachus, kan slutte til det Mangelfulde i de af Forfatterne meddeelte Beretninger.¹³⁾ Borrell¹⁴⁾ ansaae det ogsaa for utvivlsomt, at Lysimachus havde slaaet Mynt i Kalcedon. Han henviste, for at bestyrke dette, til Kalcedons autonome Sölv-Mynter, saavel til de ovennævnte med Lysimachus's Typer som til dem, der paa Adv. have Demeters Hoved, i hvilket han saa et Portrait af Lysimachus's Gemalinde Arsinoe (paa Grund af den Liighed, han fandt imellem dette Hoved og Arsinoes paa de ephesiske og ægyptiske Mynter), og gjorde tillige opmærksom paa, hvor beqvem en Plads Kalcedon maatte være for Lysimachus, da den laae ligeoverfor Byzants, som han ansaae for denne Konges thraciske Hovedstad.

Imod disse Meninger er det i § 5 (S. 362-363) gjort gjældende, at de historiske Beretninger lede til at antage, at Kalcedon ikke har været i Lysimachus's Besiddelse, og at Mynternes eiendommelige Beskaffenhed (see Tavle II, 3) viser, at de høre til Perioden efter Lysimachus's Död. Naar Eckhel mener, at Kalcedon, skiönt uafhængig af Lysimachus, dog, medens han levede, af een eller anden Grund kan have præget hans Mynter, da strider dette mod det formeentlig rigtige Princip, som i denne Afhandling er antaget for Bestemmelsen af Tid og Sted: at en fri græsk Stad ikke har slaaet en Nabokonges Mynt under hans Regering. Droysens Conjectur med Hensyn til den ved Övrighedsnavnet Hekataeos betegnede Person kan der ikke tillægges nogen Vægt overfor de Grunde, der tale for Mynternes Henförelse til en sildigere Periode.¹⁵⁾ Med Hensyn til det, som af Borrell er anført, er Fölgende at bemærke. De autonome Mynter med Lysimachus's Typer vise derved, at de have Indskriften ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ istedetfor ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, at de ere prægede af Stadens egen Regering, ikke af Lysimachus; Anvendelsen af de Typer, der fandtes paa Lysimachus's Mynter, lader sig forklare af, at disse vare de gængse i Nabostaterne, og der er Intet, som beviser, at de ere blevne prægede, medens Lysimachus sad paa Thronen. Hvad det angaaer, at Arsinoe skulde være afbildet som Demeter paa

¹¹⁾ N. vet. anecd. p. 63.

¹²⁾ Geschichte der Nachfolger Alex. S. 740 41.

¹³⁾ Anf. St. Anm. 10.

¹⁴⁾ Num. Chron. V, p. 190 191.

¹⁵⁾ Naar den lærde Historiker paa det anførte Sted endnu benytter en Mynt fra Abdera med det samme Navn til den Gisning, at Hekataeos efter Kardias Ödelæggelse først havde erholdt Abdera, maa det bemærkes, at denne Mynt er meget ældre end den macedoniske Periode.

nogle af Kalcedons Mynter, maa det mærkes, at Demeters Hoved vel har Liighed med nogle af de Porraithoveder af Arsinoe, der findes paa de senere ægyptiske Guldmynter, hvilke Ptolemæus Philadelphus lod præge efter at have ægtet hende, men ikke med Hovedet paa de tidligere Mynter fra Ephesus (eller Arsinoe, som Staden da blev kaldt), der fremstille Dronningen som yngre¹⁶⁾, skiöndt Kalcedons Mynter maatte være prægede paa samme Tid som disse, og at man ofte paa græske Mynter finder Gudehoveder med en temmelig individuel Charakter, som dog ikke kunne antages at indeholde Portraiter. Borrell støtter sin Opfattelse af Demeters Hoved som Arsinoes paa de anførte autonome Mynter med Lysimachus's Typer, som skulle vise, at Kalcedonierne prægede Mynter med Hovedet af Lysimachus som Dionysos med Vædderhorn; men dette Hoved er sandsynligt Alexanders, ikke Lysimachus's, som ovenfor er udviklet, og for at der kunde tillægges den fra disse Mynter hentede Analogi nogen Betydning, maatte det i al Fald først godtgjøres, at de vare prægede for at yde Lysimachus en Hylding, medens han levede. Af Kalcedons Beliggenhed i Nærheden af Byzants kan Intet udledes, da Byzants ikke, som Borell antager, var Lysimachus's Hovedstad, men efter al Rimelighed under Lysimachus's Regering en Fristat (see § 5).

Cyzikus. Nr 381-386.¹⁷⁾

Dette Mærke, en lang brændende Fakkell, træffes paa Tetradrachmer fra Alexander den Store og fra Antiochus I og II, som ifølge Fabriken ere prægede i det vestlige Lilleasien¹⁸⁾, og er paa disse sidste forbundet med den halve Pegasus og den græssende Hest, som ere Mærker for Lampsakus og Alexandria Troas; det betegner da formodentlig Cyzikus, paa hvis Mynter en saadan Fakkell hyppigt findes anbragt som Attribut for Demeter, hvis med Koras forbundne Dyrkelse var den fremherskende i denne Stad.¹⁹⁾ Stiernan paa Nr 381 betegner vel Kolonæ i Troas ligesom paa nogle af Alex-

¹⁶⁾ See Num. Chron. II p. 171 f., pl.

¹⁷⁾ Nr 381 a. Kiöbenhavn. 383. Borrells Coll. n° 21. 384. Thorvaldsens Mus. (subærat). 385-386. Haag.

¹⁸⁾ De to Seleuciders Tetradrachmer med dette Mærke ere stort udslaæde og af fladt Præg ligesom de af Lysimachus's og Alexanders Tetradrachmer, der i samme Periode bleve prægede i Lilleasien.

¹⁹⁾ Jvfr Marquardt Cyzicus und sein Gebiet S. 119-128. Autonome Mynter med Fakkelen som Hovedtyp ere anførte Miönn. n° 121-122 og 124-126, S. n° 171. Mynterne fra Keisertiden have ofte een eller to Fakler, alene eller ved Siden af en Helligdom, saavelsoin Fremstillingen af Demeter, der med een eller to Fakler i Hænderne söger sin bortrövede Datter. Der haves ogsaa en Vægt fra Cyzikus med en Fakkell, see Revue num. fr. 1856, p. 7, pl. I, 1. Henförelsen til Lilleasien bekræftes derved, at Monogrammet paa Nr 386, som er ualmindeligt, oftere træffes paa Antiochus Is Tetradrachmer; see Miönn. n° 70, 72, 84, S. n° 44. En lignende Fakkell forekommer ofte paa Cistophörer og lader sig ogsaa paa disse opfatte om Cyzikus. Den findes i Almindelighed sammen med ΕΦΕ og endnu en accessorisk Typ, der snart er eet af Ephesus's Symboler, snart Mærke for en anden forbunden Stad; som bekiendt sloge mange mange Stæder i det vestlige Lilleasien Mynt i Forening, og navnlig træffes hyppigt

anders Tetradrachmer²⁰⁾, Axet paa Nr 381 a Kalcedon²¹⁾. Cyzikus var en betydelig Stad, der i Aaret 319 havde forsvaret sin Uafhængighed mod den macedoniske Statholder Arrhidæus's Angreb²²⁾; men det er ikke usandsynligt, at den siden har maattet underkaste sig Lysimachus, da hele det omliggende Land var i dennes Besiddelse.²³⁾ Nr 381 og 381 a, som have Faklen opreist foran Figuren, ere af et skiönt Præg (see Tavle II, 1) og høre formodentlig til Lysimachus's Regering; Nr 382-386, som have Fakkelen liggende under Figuren, ere for største Delen af fladt og maadeligt Arbeide og synes snarere at tilhøre den senere Periode.

Ephesus's og Cyzikus's Navne sammen paa Mynter fra de romerske Keiseres Periode, paa hvilke Cyzikus oftere er repræsenteret ved Demeter med Faklen (f. Ex. Mionn. S. V, p. 324 n° 267 og p. 329 n° 302). M. Pinder i sin fortræffelige Afhandling *Ueber die Cistophoren* (i Abh. der Acad. der Wiss. zu Berlin 1855) S. 542 og 544 antager denne Fakkelfor Ephesus's Tegn; de Symboler, der paa Ephesus's Cistophorer med Faklen findes i Midten over Koggeret, henfører han til Magistratspersoner, fordi paa de andre Stæders Cistophorer Magistratsnavne sædvanligt ere anbragte der, og er overhovedet ikke tilbøielig til at indrømme, at Cistophorerne indeholde Mærker for flere forbundne Stæder. Herimod er Følgende at bemærke. Nogle af disse paa Midten anbragte Symboler ere betegnende for Ephesus og forekomme ligeledes paa de af Ephesus's Cistophorer, der ikke indeholde Faklen, upaatvileligt som Mærke for denne Stad, saaledes Bien, Hiorten, Koggeret; alle de øvrige findes som Hovedtyper, meer eller mindre fremherskende, paa autonome Mynter fra Stæder i det vestlige Lilleasien, med hvilke Ephesus maa have staaet i Forbindelse; det ligger altsaa nær at antage, at de første ere slagne af Ephesus i Forbindelse med den ved Faklen betegnede By, de sidstnævnte i Forbindelse med endnu en tredie By. Endeel af disse Tegn gientage sig paa Cistophorerne med andre forkortede Stadnavne. Imod den Analogi, der hentes fra de øvrige Stæders Cistophorer, som paa denne Plads indeholde Magistratsnavne, maa anføres: at der overhovedet ikke finder nogen Regelmæssighed Sted med Hensyn til Mærkernes Anbringelse paa Cistophorerne, ligesaa lidt som paa Alexander den Stores og de autonome i Lilleasien prægede Mynter, at navnlig paa Cistophorerne med *ΕΡΕ* Pladsen for Mærkerne varierer, og at, da Ephesus's reent græske Cistophorer aldeles ikke indeholde Magistratsnavne, dette lader slutte, at det der ikke var Skik, at Magistratspersoner bleve betegnede paa Cistophorerne. Hvad det Spørgsmaal overhovedet angaaer, om Cistophorerne indeholde Mærker for flere forbundne Stæder, da ledes man til at antage dette ved en Sammenligning med de autonome Mynter og de græske Keisermynter, der vise, at en Deel Stæder i det vestlige Lilleasien i den foregaaende og paafølgende Periode sloge Mynt i Forbindelse, og naar de paa Cistophorerne forbundne Mærker nøiere undersøges, vil man finde, at de samme to Stæder, hvis Navne træffes ved Siden af hinanden paa de græske Keisermynter, ofte ere betegnedé, den ene ved det forkortede Stadnavn, den anden ved den tilføiede lille Stadtyp, saaledes Ephesus tilligemed Pergamum, Laodicea, Tralles eller Hierapolis, Pergamum med Sardes, Tralles med Laodicea, saa at *Numi concordie* fra Keiseritiden kunne betragtes som en Fortsættelse af de af forbundne Stæder prægede Cistophorer. Jvfr nedenfor Anm. 28 og 63-64.

²⁰⁾ Num. d'Alex. p. 237.

²¹⁾ Axet har mere Liighed med det paa Kalcedons Mynter (et Hvedeax) end med det paa Kallatias (et Bygax); jvfr Nr 240 f. og Nr 376 f. Mionn. n° 47 er endnu en Tetradrachme anført med en Fakkelfor Ax og et Monogram.

²²⁾ Marquardt a. St. S. 69-71.

²³⁾ At Antiochus I, der ved Lysimachus's Død fik Herredømmet over denne Deel af Lilleasien, har havt Cyzikus inde, kan sluttet af de anførte Tetradrachmer fra denne Konge med Cyzikus's Mærke.

Lampsakus. Nr 387-388.²⁴⁾

Dette af Λ AM sammensatte Monogram findes paa Drachmer fra Alexander den Store²⁵⁾, der foran Figuren have Lampsakus's bekiendte Symbol, Fordelen af Pegasus, anbragt i Zeus's Stol ligesom her paa Athenas Sæde, paa hvilken Plads ofte Stadmærket paa Lysimachus's Mynter forefindes. Monogrammet foran Figuren paa Nr 388 findes paa det foregaaende Nr 385 fra Cyzikus, og Maanen i Exergen er Tegnet for Sigeum (see Nr 392 f.); disse Byer laae paa den samme Kyststrækning som Lampsakus. Det lader sig slutte af de historiske Begivenheder, at denne By ligesom den følgende, Abydus, under Lysimachus ikke har bevaret sin Autonomi.²⁶⁾

Abydus. Nr 389-390.²⁷⁾

Med Hensyn til disse Statere, der have et Anker til Mærke, har Rathgeber henledet Opmærksomheden paa Abydus og paa Ancyra i Phrygien.²⁸⁾ Abydus bør foretrækkes, fordi Ankeret er een af Hovedtyperne paa denne Stads autonome Mynter, hvorimod det ikke findes paa autonome Mynter fra Ancyra, og fordi det forekommer som Mærke paa Drachmen Nr 28, der synes at være præget i Lysimachia eller idetmindste ikke kan henføres til Ancyra i Phrygien (see Side 373). Abydus drev Guldminer i de nærliggende Bierge²⁹⁾, af hvis Udbytte disse Statere kunne være prægede.

Sigeum. Nr 391-402.³⁰⁾

Monogrammet paa Nr 391 findes paa Tetradrachmer fra Alexander, som ifølge Fabriken høre til det vestlige Lilleasien, ved Siden af Maanen, Sigeums Symbol³¹⁾, og kan altsaa ansees for denne Byes Monogram, sammensat af Σ II; at det ogsaa paa den foreliggende Tetradrachme betegner Sigeum, bekræftes derved, at denne i Henseende til Kunststilen og Charakteren i Alexanders Hoved stemmer overeens med endeel af de følgende, der have Maanen til Mærke. Maanen var vel ogsaa Emblem for en Stad i Macedonien, da den findes paa de fleste macedoniske Kongers Mynter; men saavel den anførte

²⁴⁾ Nr 387. Paris. 388. Haverkamp Allg. Hist. II tab. XXXVII, 3.

²⁵⁾ Num. d'Alex. n° 912-913.

²⁶⁾ See § 4, Anm. 36. At Lampsakus efter Lysimachus's Død ikke var nogen autonom By, kan udlede af den ovennævnte Tetradrachme fra Antiochus I med Lampsakus's Symbol.

²⁷⁾ Nr 389. Paris. 390. Brit. Mus., Cat. du 'cab. d'Ennery n° 47.

²⁸⁾ I Leitzmanns Num. Zeit. VI S. 49.

²⁹⁾ Ved Kremaste (Xenophon Hell. IV, 8, 37) og ved Astyra (Strabo XIII p. 591 og XIV p. 680).

³⁰⁾ Nr 391. Haag, München. 392. Wien. 393. Paris. 394. Sestini Mus. Hederv. n° 23. 395. Brit. Mus., Haag, Petersborg. 396. Brit. Mus., Wien. 397. Wien, Rollin. 398. Brit. Mus. 400 og 402. Paris.

³¹⁾ Num. d'Alex. p. 235 n° 918-920; paa n° 921 findes Monogrammet uden Maanetegnet ligesom her.

Overensstemmelse med Nr 391 som de Forbindelser, i hvilke Maanetegnet og de til samme föiede Monogrammer forekomme paa Lysimachus's Mynter, lede til her at antage Sigeum og ikke en macedonisk By. Maanen findes nemlig sammen med sydthraciske Stadmærker paa Nr 19-20, 22, 289-294 og med Lampsakus's Mærke paa Nr 388, og Monogrammerne paa Nr 392 og 395-400 træffes paa Mynterne fra Lysimachia Nr 9, 30, 44-45, 64 og 71, fra Sestus Nr 87-91, fra Ænus Nr 106 og fra Maronea Nr 125; Byerne paa den thraciske Sydkyst og den hellespontiske maae, især under Lysimachus's Herredømme, have staaet i Forbindelse indbyrdes. Lysimachus indtog Sigeum, da han i 302 gik over Hellespont for at begynde Krigen med Antigonus, og lagde Besætning i Staden.³²⁾

Mytilene. Nr 403.³³⁾

En Lyre af samme Form og i Forbindelse med samme Monogram som her forekommer paa Tetradrachmer fra Alexander, som paa Grund af Fabriken maae henføres til det vestlige Lilleasien.³⁴⁾ Lyren var, som bekiendt, Hovedtypen paa Mytilenes autonome Mynter, og Monogrammet lader sig opløse i MYT eller MYTI, hvortil Stadens Navn paa samme findes forkortet. Da paa andre af Lysimachus's Mynter (fra Heraklea og Ephesus) ligesom paa mange af Alexanders Mynter fra det vestlige Lilleasien Staden er betegnet ved et til dens Symbol föiet Monogram, er der Grund til at henføre denne Mynt til Mytilene.

Atarneus. Nr 404.³⁵⁾

Dette Monogram indeholder aabenbart Bogstaverne ATPN og paatvinger os, saa at sige, Navnet Atarneus; A er at læse to Gange, som ofte Vokalerne i de græske Monogrammer³⁶⁾. Paa een af Atarneus's autonome Mynter³⁷⁾ og paa tvende Cistophorer³⁸⁾ findes denne Stads Navn udtrykt ved forskielligt sammensatte Monogrammer.

³²⁾ Diodor XX, 107.

³³⁾ Nr 403. Brit. Mus.

³⁴⁾ Num. d'Alex. n° 968-969, p. 241.

³⁵⁾ Nr 404. Wien, eng. Bank.

³⁶⁾ F. Ex. H i den macedoniske Konge Demetrius's Monogram.

³⁷⁾ Mionn. S. V, p. 298 n° 101.

³⁸⁾ Mionn. S. V, p. 297, Dumersan i Num. Chron. IX, p. 7. Pinder i sin nyligt udgivne Afhandling *Ueber die Cistophoren* (S. 541 og 571) henfører ikke disse Cistophorer til Atarneus, men antager, at det Monogram, der er sammensat af Bogstaverne i denne Stads Navn, betegner en Magistratsperson, fordi det er anbragt paa Midten af Mynten, hvor oftest Övrighedspersoners Navne eller Monogrammer forefindes, medens de Monogrammer, der angive Myntstaden, ere til venstre. Men der tör ikke lægges saamegen Vægt paa Pladsen, hvor Mærkerne paa Cistophorerne ere anbragte, da der i denne Henseende ikke findes nogen Regel giennemfört. Dersom Monogrammet ikke betegnede Atarneus, vilde disse to være de eneste af alle de græske Cistophorer, der ikke indeholdt et Stadnavn. Paa den ene findes endnu en Fakkell, paa den anden et af en Slange omvundet Scepter; disse Mærker maae her,

Naar Monogrammer eller forkortede Navne paa denne og andre af Lysimachus's Mynter i det Foregaaende og Efterfølgende ere opfattede om Stæder i Lilleasien, ogsaa hvor de ikke ere ledsagede af Stadtypen³⁹⁾, bliver denne Forklaringsmaade understøttet derved, at paa Alexanders Tetradrachmer fra det vestlige Lilleasien⁴⁰⁾ og paa Cistophorerne⁴¹⁾, som fulgte paa Lysimachus's Sølvmynter i denne Deel af Asien, Myntstaden ofte sees at være bleven betegnet ikkun ved dens Monogram eller Begyndelsesbogstaverne af dens Navn. Det tilføiede Monogram \overline{AP} betegner muligt Arsinoë (Ephesus), saa at Mynten er præget af Atarneus og denne Stad i Forbindelse; jvfr Nr 429 f.

Pergamum. Nr 405-407.⁴²⁾

Dette Monogram frembyder de samme Bogstaver, $\overline{ΠΕΡ}$ eller $\overline{ΠΕΡΓ}$, som paa Cistophorerer paa forskiellig Maade ere sammensatte i Monogram til at betegne Pergamum.⁴³⁾ Det er sandsynligt, at Lysimachus har ladet slaae Mynt i Pergamum, da den var een af hans vigtigste Stæder i Lilleasien, hvor han havde et Skatkammer under Philetærus's Bevogtning. Nr 407 er ogsaa af Prokesch v. Osten tillagt denne Stad.⁴⁴⁾ Jvfr Bemærkningen ved foreg. Nr.

Smyrna. Nr 408.⁴⁵⁾

Et qvindeligt Hoved med Taarnkrone findes som Tegn paa Tetradrachmer fra Alexander, hvis Fabrik viser hen til det vestlige Lilleasien og den senere Periode⁴⁶⁾, og paa en Cistophor med \overline{ZMYP} tilføiet⁴⁷⁾; det kan da ikke omtvivles, at det er Sipylenes Hoved, som er Typen paa Adv. af Smyrnas Tetradrachmer fra samme Periode, og at det

ligesom paa mange andre Cistophorer, ansees som Typer for forbundne Stæder, nemlig for Cyzikus og Pergamum; paa flere af Atarneus's autonome Mynter (Mionn. n° 67, S. n° 99 og 101) findes den asklepiske Slange tilføiet, rimeligt ligeledes for at betegne Forbindelse med Pergamum. Jvfr overhovedet hvad der ovenfor Anm. 19 er fremsat om Mærkerne paa Cistophorerne.

39) Saaledes paa Nr 387 om Lampsakus, paa Nr 391 om Sigeum, paa Nr 405-7 om Pergamum, paa Nr 434-436 om Arsinoë (Ephesus), paa Nr 437 om Heraklea, paa Nr 453-454 om Silandus.

40) See Num. d'Alex.: Sigeum n° 921, Phocæa n° 988-90, Milet n° 1055-57, Philomelium n° 1178-95, Aspendus n° 1196-1221, Sillyum n° 1222-24.

41) Paa Cistophorerne fra Adramytium, Ephesus, Parium, Pergamum, Sardes og Tralles er Myntstaden ofte kun angivet ved Begyndelsen af dens Navn eller dens Monogram, idet de tilføiede Symboler for en stor Deel ikke lade sig opfatte som Typer for samme, men maae betegne forbundne Stæder; jvfr Anm. 19 og 38.

42) Nr 405. Brit. Mus., Rollin. 405a og 406. Paris. 407. Paris, Prokesch.

43) Der findes 4 forskiellige Monogrammer paa Pergamums Cistophorer til at udtrykke Stadens Navn; see Pinder Die Cistophoren S. 562 Nr 76, 77 og 78 f. og S. 572 Nr 192, Taf. I, 25 (*P* horizontalt anbragt).

44) Denkschr. der Wiener Academie V, S. 237, Taf. I, 14.

45) Nr 408. Paris, brit. Mus., Sestini Mus. Hederv. n° 20.

46) Num. d'Alex. p. 243-244.

47) Udg. af Borrell Num. Chron. VII p. 70.

ligeledes paa Lysimachus's Tetrdrachmer betegner Smyrna. Denne Stad h rte formodentlig til dem, der bleve umiddelbart styrede af Lysimachus, da dens Opkomst for en stor Deel skyldtes ham.⁴⁸⁾

Erythræ. Nr 409-419.⁴⁹⁾

En K lle og et Buekogger ved Siden af hinanden, den sædvanlige Typ paa Erythr s Mynter, er paa Alexanders Tetrdrachmer anbragt til at betegne denne Stad, hvilket sees deraf, at EPY undertiden er tilf iet.⁵⁰⁾ De foreliggende Tetrdrachmer b r da ogsaa tillægges Erythræ. Koggeret med Bue og Pile er vel her anbragt paa en anden Plads end K llen; men det er ganske af samme Form som paa de nævnte Mynter. Nogle af disse Tetrdrachmer, der have et temmeligt fladt og skiødesløst Præg, h re muligt til Perioden efter Lysimachus's D d. Cavedoni og Rathgeber have som Prægested antaget Kallatia⁵¹⁾, paa hvis autonome Mynter ogsaa disse Herakles's Vaaben forekomme; men Kallatia er paa Lysimachus's Mynter betegnet ved et Ax, see Nr 240 f.

Ephesus. (Arsinoe.) Nr 420-436.⁵²⁾

Bien mellem E Φ ⁵³⁾, det almindelige Præg paa Adv. af Ephesus's S lvmynter, viser, at Nr 420-423 ere prægede i denne Stad, og der er ikke Grund til at tvivle om, at dette ogsaa er Tilf eldet med de f lgende, Nr 424-433, der have Bien uden Begyndelsen af Ephesus's Navn. Disse Mynter have ogsaa af Numismatikerne været henf rte hertil.⁵⁴⁾

Ephesus, der var een af Antigonus's vigtigste Stæder, blev i Aaret 302 indtaget af de Hiælpetropper, hvilke Kassander under Anførsel af Prepelaus havde sendt Lysima-

⁴⁸⁾ Smyrna havde, efter at være bleven  delagt af Lyderne, i flere Aarhundreder kun været beboet *χωμηθ ν*, da Alexander den Store gav Befaling til igjen at opbygge Staden; det var dog især Antigonus og efter ham Lysimachus, som igjen hævede den (*ἀνίγειν αὐτήν*). Strabo XIV, 1, 37 (p. 646).

⁴⁹⁾ Nr 409. Leiden. 410-411. Haag, Leiden. 412. Haag. 413. Brit. Mus., Haag. 414. Paris. 415. Brit. Mus., Haag. 416. Leiden. 417. München. 418. Paris, Haag. 419. Haag.

⁵⁰⁾ Num. d'Alex. p. 245 n  999 f.

⁵¹⁾ Cavedoni Spicil. p. 46. Rathgeber i Leitzmanns Num. Zeit. VI (1839) S. 42 n  7.

⁵²⁾ Nr 420. Brit. Mus. 422. Eng. Bank. 423. Cadalvene Recueil. p. 31 n  2 (rimeligt den samme som Nr 422, idet Monogrammet paa Sædet ikkun er vendt anderledes). 424. Mus. Lavy n  1094. 426. Gotha. 427. Wien. 428. Ki benhavn, Waddington. 429-431. Brit. Mus. 433. Paris. 434-435. Haag. 436. Brit. Mus., Berlin. — Ang. den Stater, som af Meynaerts er tillagt Ephesus, see § 10, Nr 100.

⁵³⁾ E Φ er oftest skrevet perpendikulært i Retning med Lysimachus's Navn. Bien er undertiden kaldt en Flue, f. Ex. af Mionn. n  110, og af Birch a. St. n  10.

⁵⁴⁾ Cadalvene Recueil p. 32. Rathgeber i Leitzmanns Num. Zeit. VI S. 41 Nr 14-15. Birch Num. Chron. II p. 165 n  10. Lenormant Num. des rois gr. p. 7 ad pl. V, 3.

chus, men erholdt sin Frihed af denne.⁵⁵⁾ Den blev imidlertid endnu samme Aar taget tilbage af Demetrius⁵⁶⁾; men da denne efter Slaget ved Ipsus 301 med Levningen af Antigonus's Hær forlod Ephesus for at drage til Grækenland⁵⁷⁾, maatte den igjen underkaste sig Lysimachus. Senere, da Demetrius i 287 med en Krigsmagt landede i Lilleasien, blev Ephesus paany indtaget af dennes Feltherre Ainetos ved Hiælp af Pirater⁵⁸⁾; men Lysimachus's Strateg Lykos bemægtigede sig den kort efter igjen⁵⁹⁾, hvorpaa Lysimachus tvang Befolkningen til at forlade den lavere Deel af Byen og bygge længere fra Havet paa et høiere Sted, der bedre lod sig befæste, idet han tillige gav Staden Navnet Arsinoe efter sin Gemalinde, et Navn, som dog igjen ophørte ved Lysimachus's Død.⁶⁰⁾ Denne Forandring af Ephesus's Navn bekræftes ved de autonome Drachmer og Kobbermynter, der paa R. have samme Typ som de ephesiske med Indskriften ΑΡΣΙ istedetfor ΕΦ og paa Adv. et besløret qvindeligt Hoved, som formodentlig er Arsinoes.⁶¹⁾ Det er da sandsynligt, at ΑΡ, som paa Nr 429-433 findes ved Siden af Bien istedetfor ΕΦ, udtrykker det nye Navn Arsinoe.⁶²⁾ Lynilden paa Nr 433 betegner formodentlig Tralles; saaledes træffer man paa Cistophorerne Lynilden föiet til Ephesus's Navn og Bien til Tralles's Navn⁶³⁾, og paa de græske Keisermynter findes ofte begge Stæders Navne forbundne⁶⁴⁾.

⁵⁵⁾ Diodor XX, 107.

⁵⁶⁾ Diodor XX, 111.

⁵⁷⁾ Plutarch, Demetrius cap. XXX.

⁵⁸⁾ Polyæn Strateg. IV, 7, 4.

⁵⁹⁾ Polyæn Strateg. V, 19. Frontin Strateg. III, 3, 7.

⁶⁰⁾ Aarsagen til Stadens Forlæggelse angives forskielligt; see Strabo XIV, 14 (p. 640) og Steph. Byz. Det sees ikke af de gamle Forfatteres Beretninger, om disse Forandringer gik for sig efter Stadens Indtagelse i 287, eller om de allerede vare udførte i 301. Af Lysimachus's Mynter kan den Slutning uddrages, at Stadens Navn først er blevet forandret i 287. Endeel af dem indeholde nemlig Begyndelsesbogstaverne af Navnet Ephesus, og da disse neppe kunne være prægede i 302, fordi Staden siges dengang at have erholdt Autonomi, maae de høre til Tidsrummet 301-287. Om den af Strabo a. St. omtalte communale Bestyrelse i Ephesus, bestaaende af et Raad i Forbindelse med Epikleter, er bleven indrettet af Lysimachus, er usikkert.

⁶¹⁾ Borrell Num. Chron. II, p. 171 pl. Droysen Gesch. des Hellenismus II S. 728, Anm. 25. Duchalais Revue num. fr. 1848 p. 245 f.

⁶²⁾ Birch Num. Chr. II p. 165 Nr 11 vakler med Hensyn til Bestemmelsen af disse Mynter mellem Ephesus (Arsinoe) og Aradus i Phoenicien, skiøndt Valget ikke synes at kunne være tvivlsomt. Angaaende den her omtalte Tetradrachme med: *a lamp and a fly in the field*, see nedenfor Nr 445 a.

⁶³⁾ See Pinder Die Cistophoren S. 558 Ephesus Nr 35 og S. 566 Tralles Nr 171. Pinder antager, at Lynilden paa Nr 35 saavel som de øvrige Tegn, der paa denne Række af de ephesiske Cistophorer ere anbragte paa Midten, ere Mærker for Övrighedspersoner; Grundene for at betragte dem som Stadmærker ere anførte ovenfor Anm. 19.

⁶⁴⁾ Mionn. III p. 103 n° 317, p. 104 n° 325; IV p. 188 n° 1091; S. VI p. 153 n° 484.

\overline{AP} paa Nr 434-436 er formodentlig ogsaa at opfatte som Arsinoes Monogram, fordi den første i Exergem indeholder ME i Monogram, som findes i Exergem paa dem, der have \overline{AP} föiet til Bien, og de to sidste i Henseende til Fabriken stemme overeens med endeel af de övrige.

Heraklea ved Lathmus. Nr 437.⁶⁵⁾

Dette af HPAKAE sammensatte Monogram findes tilligemed en Kölle paa en Alexanders-Tetradrachme, som ifölge Fabriken er fra det vestlige Lilleasien og derfor med Grund kan tillægges den joniske Stad Heraklea.⁶⁶⁾ Den foreliggende Tetradrachme synes i Overeensstemmelse hermed hellere at maatte henføres til denne end til nogen af de andre Stæder af Navnet Heraklea (Nr 347 f. og Nr 365 f.); jvfr Bemærkningen S. 405 ved Nr 404.

Magnesia. Nr 438-439.⁶⁷⁾

Mæanderen viser, at disse Mynter ere prægede i een af Stæderne ved Mæanderfloden. Det ligger nærmest at antage Magnesia, fordi Alexanders Mynter med en Mæander til Mærke, som det sees af MA og de smaa Typer, der ere tilföiede, maae henføres til denne Stad.⁶⁸⁾

Chrysaoris. (Hekatesia.) Nr 440-445 a.⁶⁹⁾

Mæanderen, der er anbragt i Exergem paa Nr 444 og 445, leder til at antage, at Veddelöbsfaklen paa disse betegner en Stad i den Deel af Lilleasien, igiennem hvilken denne Flod havde sit Löb. Naar de autonome Mynter undersøges, findes en saadan Fakkelpaa Mynter fra Stratonicea⁷⁰⁾; disse ere vel først prægede efter Lysimachus's Död, da Staden havde dette Navn efter Antiochus I's Gemalinde Stratonice, medens de

⁶⁵⁾ Nr 437. Fox.

⁶⁶⁾ Num. d'Alex. n° 1060, p. 251 not. 40.

⁶⁷⁾ Nr 438. Brit. Mus. 439. Kiöbenhavn, Haag, München.

⁶⁸⁾ Num. d'Alex. n° 1068-1072, p. 251.

⁶⁹⁾ Nr 440. Paris, brit. Mus. 441. München. 442. Paris, brit. Mus. 443. Kiöbenhavn. 443 a. Brit. Mus., Haag, Petersborg. 444. Huxtable. 445. Paris, Wien. 445 a. Kiöbenhavn. — Et Exemplar af Nr 443 i det britiske Museum har en Zirat paa Athenas Sæde, hvilken af Payne Knight (Mus. p. 87, B n° 27) er tagen for et Monogram, af Birch (Num. Chr. II p. 165 n° 13) for Bogstavet Φ . I Leakes Num. Hell p. 64 n° 1 er en Stater anført med en Veddelöbsfakkelpaa et Monogram foran Figuren, som rimeligt hörer herhen.

⁷⁰⁾ Paa en Sölvmynt foran Zeus's Örn og paa en Kobbermynt som Hovedtyp paa Φ . (begge i det britiske Museum, jvfr Waddington Voy. en Asie-Mineure p. 55 n° 4). Paa andre af Stratoniceas Mynter har Faklen ikke en Skaal paa Midten, men en skaalformet Udböining foroven (Mionn. n° 428-29, S. n° 479-80).

foreliggende Tetradrachmer ifølge Fabriken synes at være fra Lysimachus's egen Regeringstid; men det er sandsynligt, at Faklen allerede tidligere har været denne Stads Emblem. Stratonicea var nemlig en gammel By, hvis Navn Antiochus I forandrede; den havde tidligere haft Navnene Chrysaoris, Hekatesia og Idrias, af hvilke det første var det almindelige og vedligeholdte sig ved Siden af det nyere Stratonicea.⁷¹⁾ Navnet Hekatesia havde den af det berømte Hekate-Tempel i den nærliggende Flekke Lagina, hvor der aarligt feiredes en stor Folkefest, og det er til Hekate og hendes Dyrkelse, den Fakkelsigter, der er anbragt paa Mynterne med Navnet Stratonicea.⁷²⁾ Fra Stadens Distrikt løb Floden Marsyas ud i Mæanderen⁷³⁾; den kom derved med Lethed i Forbindelse med Magnesia og Stæderne ved denne store Flod, hvoraf Mæanderens Anbringelse i Exergenen paa Nr 444 og 445 lader sig forklare. At Nr 440-443a og 445a, der ikke have Mæanderen tilføjet, høre til samme By, kan sluttes deraf, at Alexanders Hoved paa disse er af en lignende Charakter, og at Monogrammet paa Nr 443a synes at være det samme som det paa Nr 444 med Mæanderen.⁷⁴⁾ Nr 445a er præget i Forbindelse med Ephesus. De, der have Mæanderen tilføjet, have af Cavedoni og Lenormant været tillagte Magnesia⁷⁵⁾; men de maae snarere antages at være prægede i den ved Faklen betegnede By, fordi de i Henseende til Udtrykket i Alexanders Hoved og den kunstneriske Udførelse adskille sig fra de foregaaende i Magnesia prægede Mynter Nr 438-439, men slutte sig til de øvrige, der have Faklen alene. Hvad de Mynter angaaer, der ikke indeholde Mæanderen i Exergenen, have Rathgeber og Birch for Nr 443a bragt Lampsakus, Amphipolis og Hephæstia paa Lemnos i Forslag.⁷⁶⁾ Lampsakus kan ikke komme i Betragtning, da en Fakkelsigter ikke forefindes paa dens Mynter, men vel de to andre Stæder; Veddeløbsfaklen

⁷¹⁾ Af Navnet Chrysaoris havde saavel den kariske Zeus, der her havde et stort Tempel, sit Navn, som den Folkefest, der fra gammel Tid havde været høitideligholdt ved samme. Angaaende denne Stad og dens forskellige Navne, der ere tilstrækkeligt begrundede i de gamle Forfatteres Beretninger og i Marmor-Indskrifter, er der omstændeligere handlet paa følgende Steder: Eckhel N. vet. anecd. p. 210-11; Boeckh Corp. Inscr. II, p. 473; Hoffmann Griech. und die Gr. im Alterth. II, S. 1731-32; Droysen Gesch. des Hellen. II, S. 677-78; Forbiger Handb. der alt. Geogr. II, S. 230.

⁷²⁾ Hekate er paa een af disse Mynter afbildet med en Fakkelsigter i Haanden (Cavedoni Spicil. p. 191) og kaldes i een af de i Stratonicea fundne Indskrifter ΣΑΛΙΟΦΟΡΟΣ (Boeckh C. I. 2720). Fakkelsigter, λαμπροθυρία, hørte til de med hendes Dyrkelse forbundne Festligheder (Eckhel a. St. p. 212).

⁷³⁾ Herodot V, 118. Forbiger Handb. d. alt. Geogr. II, S. 210-211.

⁷⁴⁾ Paa Alexander den Stores i Karien prægede Mynter er der Grund til at antage, at Monogrammerne betegne Stæder, ikke Personer. Ogsaa Monogrammerne paa disse Mynter passe til Stadnavne i denne Deel af Karien; saaledes kan det paa Nr 441-442 betegne Apollonia Salbace sydøstligt (jvfr Waddington Voy. en Asie-Min. p. 132 f.) eller Passala ved den iassiske Bugt (see Cramers og Kiepert's Kort over Lilleasien), det paa Nr 443, 443a og 444 Pyrrhus paa Sydysten i Nærheden af Kaunus eller Pyrrha ved Mæanderens Udløb. (Monogrammet paa Nr 443 har formodentlig samme Betydning som det paa det følg. Nr, see S. 347.)

⁷⁵⁾ Spicil. p. 46. Num. des rois gr. p. 7 ad pl. V, 2.

⁷⁶⁾ Leitzm. Num. Zeit. VI S. 42-43. Num. Chron. II p. 165 n° 13.

er paa de macedoniske Kongers Mynter Mærket for Amphipolis⁷⁷⁾, og paa de autonome Mynter fra Hephæstia findes oftere en Veddelöbsfakkel prydet med et Baand som her paa Nr 443-444. Dersom Amphipolis antages for Prægestedet, maae, som det synes, ogsaa de Mynter, der have Mæanderen tilföiet, henføres til samme, fordi de slutte sig til de övrige ved deres Udförelse og ved Monogrammet, og ansees for prægede i Forening med Magnesia; men en Forbindelse mellem Amphipolis og Magnesia er mindre sandsynlig. Den ombundne Fakkel kan ikke antages at betegne en anden Stad end Faklen uden Bind, da baade hiin og denne findes sammen med Mæanderen.

Karien. Nr 446-449.⁷⁸⁾

En Dobbeltöxe findes paa de macedoniske Kongers Mynter som Mærke for en Stad i Macedonien; men paa endeel af Alexander den Stores senere Mynter maa den opfattes som Kariens nationale Emblem, den labrandiske Zeus's Attribut, hvilket sees saavel af disse Mynters Fabrik som af de Mærker, der paa samme ere forbundne med Dobbeltöxen.⁷⁹⁾ De foreliggende Tetradrachmer höre alle til de stort udslaaede af fladt Præg, hvilke ifölge det § 5 og 6 anførte ikke kunne henføres til Macedonien eller til Lysimachus's Regeringstid; de maae altsaa antages at være prægede i Karien i Perioden efter Lysimachus's Död ligesom de tilsvarende Alexanders-Mynter. Nike-Figuren i Exergen paa Nr 448 kan betegne Tabæ, paa hvis autonome Sölvmynter den oftere forekommer⁸⁰⁾; men denne Typ findes ogsaa paa Sölvmynter fra Stratonicea⁸¹⁾ med Allusion til Navnet, og det er vel muligt, at denne Stad har anbragt Seirsgudinden som Mærke paa de Lysimachus-Mynter, hvilke den i en senere Periode prægede, uagtet den under Lysimachus's Regering, da den havde Navnet Chrysaoris eller Hekatesia, er bleven betegnet ved Veddelöbsfaklen (see de foreg. Nr). Balaustiumblomsten paa Nr 449 kan ifölge Myntens Fabrik og Forbindelsen med det kariske Emblem ikkun betegne Rhodus. Denne Tetradrachme kan antages at være slaet paa det rhodiske Fastland, da Rhodierne besad en Deel af det sydlige Karien⁸²⁾, en Besiddelse, som i Midten af det 3die Aarhundrede, til hvilken Tid disse Mynter synes at henhöre, omfattede Kysten fra Kaunus til den ceramiske

⁷⁷⁾ Jvfr Num. d'Alex. p. 127 og Lysimachus's Mynter Nr 18 og 84.

⁷⁸⁾ Nr 446. Mechitaristernes Kloster i Wien. 447. Thorvaldsens Museum. 448. Petersborg. 449. Paris (Mionn. n° 46, hvor Monogrammet ikke er rigtigt giengivet).

⁷⁹⁾ See Num. d'Alex. p. 254-256, hvor Grundene ere anførte for, at Dobbeltöxen paa disse Mynter er Kariens, ikke Tenedos's Symbol, som almindeligt har været antaget.

⁸⁰⁾ Mionn. n° 458, S. n° 507. Num. Chron. IX p. 160.

⁸¹⁾ Mionn. n° 426-427, S. n° 478.

⁸²⁾ Kysten fra Lyciens Grændse til Fæstningen Phoenix kaldtes *ἡ περαιὰ τῶν Ῥοδίων*, og Halvöen overfor Rhodus havde Navn af den rhodiske Chersonnes.

Havbugt og strakte sig op i Landet til Staden Stratonicea⁸³⁾, som Seleuciderne havde aftraadt til dem.⁸⁴⁾

Rhodus. Nr 450-451.⁸⁵⁾

Ogsaa paa disse to Statere maa Balaustiumblomsten ansees for det rhodiske Symbol. Nr 450 stemmer i Henseende til Kunststilen og det flade Præg overeens med den foregaaende Mynt og med Alexanders paa Rhodus prægede Tetradrachmer, der have Balaustiumblomsten med tilføiet PO. Nr 451 er vel ikke fladt behandlet; men Hovedet paa Adv. er lidet karakteristisk og Figuren paa R. af plumpe og uproportionerede Former, og herved slutter ogsaa denne Stater sig til endeel af de rhodiske Alexanders-Tetradrachmer. At den er præget af Rhodierne, bekræftes ved Navnet *Aristobulos*; det samme træffes ikke alene oftere paa Rhodus's autonome Mynter⁸⁶⁾, men ogsaa paa een af Alexanders Tetradrachmer, der ifølge Fabriken er fra samme Tid.⁸⁷⁾ Denne er den eneste af alle Lysimachus's Statere, som mangler Kongetitlen og i dennes Sted har et heelt skrevet Navn; dette er i Overeensstemmelse med de rhodiske Alexanders-Tetradrachmer, paa hvilke ΒΑΣΙΛΕΩΣ stedse er udeladt og fuldstændige Magistratsnavne hyppigt ere anbragte; et saadant findes ogsaa paa den af Rhodus prægede Philips-Stater.⁸⁸⁾ Det er allerede S. 363 fremsat, at disse Statere maae være prægede efter Lysimachus's Død, fordi Rhodus paa hans Tid var en uafhængig Stat, og at det er en sildigere Periode, vi henviser til ved Fabriken og det øvrige Særegne, som de have tilfælles med de omtalte Alexanders-Tetradrachmer. Det kan i og for sig ikke være paafaldende, at Rhodus

⁸³⁾ Polyb, XXXI, 7. Jvfr Droysen Gesch. des Hellenismus II S. 368.

⁸⁴⁾ Der er Grund til at antage, at paa Alexanders Mynter Dobbeltøxen er Landet Kariens Symbol, saa at de tilføiede smaa Typer og Monogrammer betegne Byer; see Num. d'Alex. p. 254-56. Dersom Lysimachus's Mynter forklæres i Analogi hermed, er altsaa Nr 448 præget i Tabæ eller Stratonicea, ligesom Nr 449 i en Stad paa det rhodiske Fastland, og da maa ogsaa Bogstavet A paa Nr 446 og Monogrammet paa Nr 447 opfattes om Stadnavne; hiint kan betegne Dædala, dette Tripolis. Dersom man foretrækker at ansee Dobbeltøxen som Tegn for en bestemt By, ligger det nærmest at antage, at denne har været Mylasa, Kariens Hovedstad, ved hvilken den labrandiske Zeus's Helligdom fandtes; i dette Tilfælde ere A og Monogrammet paa Nr 447 snarere Personmærker, og Nr 448 og 449 blive at ansee for prægede af Mylasa i Forbindelse med Tabæ (eller Stratonicea) og med Rhodus. Det maa dog bemærkes, at Mylasa paa Alexanders Mynter (Nr 1141-43) er betegnet ved et af en Dobbeltøxe og en Trefork sammensat Symbol, som det sees af det tilføiede Monogram MY.

⁸⁵⁾ Nr 450. Brit. Mus. 451. Luynes.

⁸⁶⁾ Mionn. n° 112, S. n° 201 og 233.

⁸⁷⁾ Num. d'Alex. n° 1161.

⁸⁸⁾ See Num. d'Alex.: Alexander Nr 1160-67, Philip II Nr 308. Disse fremtrædende Navne, der paa Alexanders Mynter optage den Plads, hvor tidligere ofte Kongetitlen fandtes, betegne formodentlig den ene af de 2 aarligt vexlende Prytaner, som styrede den rhodiske Stat. Jvfr Paulsen Rhodi Descr. macedonica ætate p. 54-55.

prægede Lysimachus's Statere, da den ogsaa udmyntede Philip IIs Statere (*Philipper*); det Mærke, som er tilføiet i Exergen, Byzants's Symbol Treforken, giver nærmere Oplysning om Grunden hertil. Rhodus maatte nemlig ved sin udbredte Skibsfart paa det sorte Hav staae i en nøie Forbindelse med Byzants, der var Centralpunktet for Handelen mellem dette Hav og Middelhavet, og den Sundtold, som igiennem den midterste Deel af det 3die Aarhundrede maatte betales i Byzants, kan have givet Rhodus, ligesom de pontiske Stæder, en særlig Anledning til at præge Lysimachus-Statere med Byzants's Tegn (jvfr S. 389).

Den mærkelige Stater Nr 451 er udgivet i Mionnets Værk⁸⁹⁾, hvor der ikke findes noget Mærke foran Figuren omtalt, i Hertugen af Luynes's Samling af Afbildninger af græske Mynter⁹⁰⁾, der ikke ere ledsagede af nogen Text, og af Lenormant i Numism. des rois grecs⁹¹⁾. Den sidstnævnte Lærde har taget den rhodiske Blomst for 3 puniske Bogstaver, nemlig צור, der skulde betegne Tyrus, og meent, at Mynten var præget i Tyrus til Ære for Lysimachus paa den Tid, da denne var Ptolemæus's Forbundne imod Antigonos og Tyrus befandt sig under den ægyptiske Konges Supremati; med Hensyn til Navnet *Aristobulos* har han tilføiet den Conjectur, at det betegnede Historieskriveren fra Kassandra, een af Alexanders Ledsagere, der senere skrev hans Historie, som Arrian har benyttet. Blomsten er paa denne Mynt flygtigt angivet, kun ved de ydre Omrids, hvorved Lenormant er bleven bragt til at see et phoenicisk Navn i den; den svarer til Athenas Figur og Aristobulos's Navn, som ogsaa ere plumpt og skiødesløst behandlede.⁹²⁾ Tyrus's Navn skrives paa Mynter stedse צר; Lenormant antager, at det her er fuldstændigere skrevet med ו i Midten; men af Afbildningen paa Tavlen vil det sees, at de buede Linier, der danne Blomstens Ydersider, ere meget forskellige fra de puniske Bogstaver *Resch* og *Zade* ligesom den korte Streg i Midten fra Bogstavet *Vav*.⁹³⁾ Senere

⁸⁹⁾ Suppl. II p. 550 n° 5.

⁹⁰⁾ Choix de méd. grecques, pl. XIV, 5.

⁹¹⁾ Pag. 48, pl. XXIII, 11.

⁹²⁾ Figuren er kort og sammentrykt, Armene tykke og den fremrakte Haand forsvindende; i Aristobulos's Navn findes *A* istedetfor *A* og et uformeligt *B* (see Tavlen). I det i Hertugen af Luynes's Værk givne Stik ere Hovedet og Figuren forskiønnede af Tegneren og de Streger, der danne Blomsten, unøiagtigt giengivne; dette vil sees af en Sammenligning med Afbildningen i Num. des rois gr. pl. XXIII, 11, som er en med Maskine gjort Copi, men rigtignok giver en lidet tydelig Fremstilling. Jeg har undersøgt Mynten selv i Hertugen af Luynes's Samling; de Linier, der danne Blomsten, ere paa Mynten fuldstændigt udprægede, og de ere her paa Tavle VIII Nr 451 med Nøiagtighed copierede efter et skarpt Aftryk, som Eieren har havt den Velvillie at meddele mig. Iøvrigt har Blomsten i Henseende til Behandlingen nogen Liighed med den, der er anbragt paa den rhodiske *Philip*, at dømmes efter den Afbildning, som er givet af Millingen i Ancient coins pl. III, 9 og efter denne af Lenormant a. St. pl. XII, 5.

⁹³⁾ Uden at have nogen anden Mynt til Veiledning kan man vel være i Uvished om, hvorledes dette Mærke skal opfattes; men jeg troer, at ikke Nogen, efter at være bleven gjort opmærksom paa den anden Stater, der har den rhodiske Blomst foran Figuren og ligeledes Treforken i Exergen, kan tvivle om,

har Fr. Lenormant henviist til sin Faders Forklaring, idet han har udgivet en anden Mynt fra Lysimachus, der skulde være præget i en phoenicisk Stad, nemlig en Drachme i Baron Behrs Samling, paa hvilken han har læst Ace's Navn med puniske Bogstaver.⁹⁴⁾ Dersom der gaves en Lysimachus-Mynt, præget af Ace, vilde derved den Antagelse, at den omhandlede Stater indeholdt Tyrus's Navn, finde Understøttelse. Men heller ikke paa denne Drachme er Mærket rigtigt opfattet; dette er en Bi mellem E Φ, og Mynten er altsaa den samme som den almindelige Drachme fra Ephesus Nr 421.⁹⁵⁾

Lydien. Nr 452.⁹⁶⁾

Det Hoved, der er anbragt som Mærke paa denne Tetradrachme, er saa omhyggeligt udført og saa skarpt udpræget, at det uagtet dets Lidenhed tydeligt sees at være Herakles's Hoved, skiægget og uden Lövehud. Dette Hoved henviser til Lydien, da det udgjör Typen paa Adv. af autonome Mynter fra mange lydiske Stæder⁹⁷⁾, men sieldent forekommer paa andre græske Stadmynter, der i Almindelighed vise Herakles's Hoved uskiægget og bedækket med Lövehuden. Herakles indtog, som bekiendt, en vigtig Plads i Lydernes Sagnhistorie; den Kongeslægt, der herskede för Mermnaderne, kaldtes den heraklidiske og udledte sin Oprindelse fra ham.⁹⁸⁾ Det ligger nærmest at antage denne Mynt for præget i Hovedstaden Sardes, de gamle Kongers Sæde, hvor Lysimachus tilbragte Vinteren 302-1, og paa hvis Borg han havde Besætning og et Skatkammer.⁹⁹⁾

at det er den samme Blomst, som her er fremstillet. Naar Lenormant antager, at denne Mynt er præget af Tyrus til Ære for Lysimachus, medens han levede, og sætter den i Klasse med de *pieces honorifiques et commemoratives*, hvilke han anseer for slagne til Ære for Alexander af de frie Stæder i Lilleasien, maa herimod bemærkes, hvad jeg i Num. d'Alex. p. 60 og 85 f. udførligere har udviklet, at man overhovedet ikke tör give den Anskuelse Medhold, at græske Stæder have slaaget en regerende Konges Mynt uden at være ham underkastede, og at det ikke kan antages, at det har været til Ære for eller til Minde om Alexander, at hans Mynter ere blevne prægede af de frie Stæder i Asien, men alene af Handels-Hensyn, efterat de havde ophört at være den bestaaende Regerings Mynt.

⁹⁴⁾ Descr. des méd. du cabinet de M. le baron Behr (Paris 1857) n° 79, pl. I, 1.

⁹⁵⁾ Jeg har selv undersøgt et mig tilstillet Aftryk af denne Mynt. E Φ med Bien i Midten er anbragt perpendikulært, men vendt imod Lysimachus's Navn, saa at Φ befinder sig lige under Figurens Haand. I det i Lenormants Beskrivelse pl. I, 1 givne Stik er Biens venstre Vinge gjort til et punisk *Ain* og den høire til et punisk *Caph*; E til venstre er udeladt, Φ til høire udtrykt ved en Streg.

⁹⁶⁾ Nr 452. München.

⁹⁷⁾ Nemlig paa autonome Mynter fra Akrasus, Apollonidea, Attalia, Blaundus, Hypæpa, Mæonia, Magnesia, Mastaura, Nakrasa, Saeteni, Sardes, Thyatira, Tomarena og Tralles; af disse Mynter ere vel endeel senere end Lysimachus's Periode, men endeel kunne ogsaa henføres til denne.

⁹⁸⁾ Herodot, I, 7. Apollodor II, 6, 3. Nogle af de anførte Stæders Mynter, f. Ex. de fra Sardes og Mæonia, have paa B. Omphale, de heraklidiske Kongers Stammoder, der bærer Herakles's Vaaben og er iført den Lövehud, som Herakles's Hoved paa Adv. er blottet for.

⁹⁹⁾ See § 4, Anm. 27.

Silandus. Nr 453-454.¹⁰⁰⁾

Disse Mynter slutte sig til en Alexanders-Tetradrachme med Mærket CI, der ifølge Fabriken og Cursivbogstavet C hører til dem, der prægedes i en sildigere Periode i Lilleasien¹⁰¹⁾, og saaledes kan tillægges Silandus. Stæderne i Lilleasien synes paa Lysimachus's Mynter oftere at være blevne betegnede ved Begyndelsesbogstaverne af Stadnavnet (see ovenfor under Nr 404), og dette findes hyppigt anbragt paa Athenas Sæde, som ΣI her paa Nr 454.

Phrygien.

Der er adskillige af Lysimachus's Mynter, som ogsaa lade sig henføre til Stæder i denne Provinds. Saaledes kunne Nr 456 og 457 med en Ugle, ligesom en Alexanders-Tetradrachme, der har samme Mærke¹⁰²⁾, tillægges Synnada, en By af attisk-jonisk Oprindelse, som fortrinsviis dyrkede Athene og havde hendes Billede eller Symbol paa sine Mynter; den faldt i 302 med de Skatte og Vaabenforraad, Antigonus der havde opdyndet, i Lysimachus's Hænder¹⁰³⁾. Nr 519-520 med Mærket ΣA kunne være fra Byen Sala. Man kunde tillægge Philomelium Nr 521 med ΦI eller Nr 516-517 med Φ; der er en Række af Alexanders Tetradrachmer med Φ og Aarstal, som formodentlig ere prægede i denne Stad¹⁰⁴⁾. Da imidlertid disse Mynter med ligesaa megen Grund kunne bestemmes anderledes, have de faaet deres Plads nedenfor iblandt de uvisse.

§ 13.

Mynter af ubestemt Prægested.

Nr 456-464. Med smaa Typer.

Nr 456-457¹⁾. En Ugle er en saa almindelig Mynttyp, at Bestemmelsen af Prægestedet her er vanskeligt. Den findes som Mærke paa de macedoniske Kongers Mynter, og synes ogsaa paa nogle af Alexanders Mynter at betegne en By i Macedonien²⁾; man kunde da tænke paa Pydna, paa hvis Mynter en Ugle forekommer³⁾. Det paa Nr 457

¹⁰⁰⁾ Nr 453. München. 454. Brit. Mus., Wien.

¹⁰¹⁾ Num. d'Alex. n° 1258 p. 272.

¹⁰²⁾ Num. d'Alex. p. 262 n° 1174.

¹⁰³⁾ See § 4, Anm. 29.

¹⁰⁴⁾ Num. d'Alex. p. 266 n° 1178-1195.

¹⁾ Nr 456. Van Dammes Samling Nr 9. 457. Oxford.

²⁾ Num. d'Alex. p. 200 n° 651-653.

³⁾ Mionn. I p. 487 n° 285.

tilföiede Monogram træffes paa Nr 71, 88 og 106 fra Lysimachia, Sestus og Ænus; dette kunde lede til at henføre disse Mynter til een af Stæderne paa den thraciske Chersonnes, Eleus⁴⁾ eller Agathopolis⁵⁾, som havde en Ugle til Mynttyp. Det samme Monogram findes paa Nr 396-97 fra Sigeum, og Uglen kunde ogsaa ansees som et Tegn for denne By.⁶⁾ Endelig kunne ogsaa Byerne Myrina og Hephæstia paa Æen Lemnos⁷⁾, Æen Imbros⁸⁾ og Synnada i Phrygien (see foreg. Side) komme i Betragtning.

Nr 458-459.⁹⁾ Et Skiold og et Sværd i Skede (*παράζώνιον*). Rathgeber antager, at Monogrammet paa Nr 459 er sammensat af META eller ΜΕΣΑ og betegner Mesembria¹⁰⁾; men det er snarere et Personmærke, da Nr 458 indeholder et andet Monogram paa det samme Sted, og et Sværd findes ikke paa Mesembrias Mynter. Man kunde snarere tænke paa een af Stæderne i det pontiske Herakleas Distrikt, da et Sværd i Skede er den fremherskende Typ paa de pontiske Stadmynter¹¹⁾.

Nr 460.¹²⁾ Et Kogger med Bue (*τοξοθήκη*) træffes som Typ paa Mynter fra Byen Amastris.¹³⁾ At dette og det foregaaende Mærke ikke forekomme paa Alexander den Stores Mynter, taler for, at de betegne asiatisk-pontiske Stæder, da Alexanders Mynter ikke bleve prægede af disse.

Nr 461-462¹⁴⁾. En tragisk Maske¹⁵⁾, der er anbragt som Mærke paa disse Tetradrachmer, er, saavidt vides, endnu ikke forefundet som Typ paa Mynter fra græske Stæder.

Nr 463-464¹⁶⁾. En Krands¹⁷⁾ findes ofte som Mærke paa de macedoniske Kongers Mynter, uden at Prægestedet lader sig bestemme.¹⁸⁾

4) Mionn. S. II p. 533 n° 61-62.

5) Mulig kaldt efter Lysimachus's Søn Agathokles; see Borrell i Num. Chron. IV p. 1.

6) Jvfr Num. d'Alex. p. 400 n° 927 a.

7) Denne Æ vides at have været i Lysimachus's Besiddelse; see § 4, Anm. 6.

8) See Gerhards Archæol. Zeit. 1848 S. 274 Nr 2 og 1850 S. 197.

9) Nr 458. Wien. 459. Berlin, Gotha. — Mionn. n° 69 er en Tetradrachme anført med et Parazonium til Mærke, som muligt hører herhen.

10) Leitzmanns Num. Zeit. VI, S. 35-36 Nr 8.

11) Et Sværd med Skede og Rem, sædvanlig kaldt et Kogger (af Eckhel: *pharetra*, af Mionnet: *carquois*) forefindes som Typ paa autonome Mynter fra de pontiske Byer: Amastris, Sinope, Amasia, Amisus, Chabacta, Pimolius, Gaziura og Laodicea.

12) Nr 460. Brit. Mus.

13) Mionn. n° 8. Samme Typ forekommer paa en Mynt fra Dronning Amastris, der kan være præget i samme By (see Koehnes Zeitschr. IV Forts. 1850 S. 350); den findes oftere i Forbindelse med en Kølle paa Mynter fra det nærliggende Heraklea. Dog er Koggeret paa disse Mynter af en anden Form.

14) Nr 461. Brit. Mus., Wien. 462. Brit. Mus.

15) I Mus. Payne Knight p. 87 B n° 33 urigtigt kaldt *tropæum*.

16) Nr 463. Kiöbenhavn. 464. Paris, Fox.

17) Den forøven aabne Krands paa Nr 464 er af Mionnet n° 4 kaldt Hiortehorn: *le bois d'un cerf*.

18) Num. d'Alex. p. 191, 325 og 382.

Nr 465-565. Med Monogrammer og Bogstaver.

Af disse Mærker betegne nogle muligt Stæder; men de fleste ere formodentlig at opfatte om Personer. De Mynter, der ikkun indeholde Person-Mærker, maae vel snarest antages at være prægede i Leirene til Sold for Tropperne, eller leilighedsviis i Byer, hvor der ikke fandtes et fast Mynt-Officin.

Nr 465-477¹⁹⁾. Det er uvist, om alle disse Mynter, der have K tilfælles, høre sammen. Dette Bogstav træffes ogsaa paa Alexanders Mynter, deels som eneste Mærke, deels med andre Bogstaver eller Monogrammer, deels indesluttet i en Kreds som her paa Nr 475-477²⁰⁾. Nr 470-472 med \overline{AP} høre muligt til Nr 434-436. Birch har meent, at Tetradrachmen Nr 474 kunde høre til Kalcedon, fordi han fandt, at den i Henseende til Charakteren nærmede sig til de övrige, han tillagde denne Stad²¹⁾; men den afviger ved sin Fabrik meget fra Nr 376 fölg., der alene med Sikkerhed ere at henføre til Kalcedon. Med Hensyn til det forkortede Magistratsnavn $\overline{\Sigma\Omega\PY}$ har Rathgeber henledet Opmærksomheden paa den Zopyrion, der under Alexanders Fraværelse i Orienten var Statholder i Thracien og foretog det ulykkelige Felttog mod Geterne²²⁾; men han synes selv at være omkommen paa Toget²³⁾, og der ligger et temmelig langt Tidsrum imellem denne Begivenhed og Aaret 306, för hvilket Lysimachus's Mynter ikke kunne være prægede.

Nr 478-494²⁴⁾ Monogrammerne, sammensatte af KE, ME, ΠA og ΠAP, som gaae igiennem disse Numere, forekomme hist og her paa Lysimachus's övrige Mynter som Person-Mærker. $\overline{\Pi A}$ findes paa Alexanders og Philip III's Mynter, baade alene, og sammen med vexlende Monogrammer og Bogstaver²⁵⁾; paa Cistophorer betegner det Apamea eller Parium. Baade dette Monogram og $\overline{\Pi AP}$ ere muligt paa nogle af Alexanders og Lysimachus's Mynter at forklare om Parium²⁶⁾. Men disse 4 Monogrammer ere overhovedet saa almindelige, at det er misligt efter dem at bestemme Prægestederne.

¹⁹⁾ Nr 465. Paris, brit. Mus. 466-467. Gotha. 468. Paris, Gotha. 469. Mionn. n° 6. 470. Paris. 471. Huxtable. 472. G. van Bockhel. 473. Wien, brit. Mus. 474. Brit. Mus., Kiöbenhavn. 475. Mionn. n° 77. 476. Paris, Haag. 477. Paris.

²⁰⁾ Num. d'Alex. n° 1611-1616.

²¹⁾ Num. Chron. II p. 163.

²²⁾ Leitzmanns Num. Zeit. VI S. 34; Annali dell' inst. arch. X p. 294 not. 1

²³⁾ Jvfr Droysen Nachfolger Alex. S. 273.

²⁴⁾ Nr 478. Wien. 479. Rollin, Sestini Mus. Hederv. n° 24. 480. Paris. 481. Gotha. 482. Haag. 483. Petersborg. 484. Leiden. 485. Mionn. n° 66. 486. Paris, Haag. 487. München. 488. Wien. 489. Kiöbenhavn, eng. Bank. 490. Cappe. 491. Brit. Mus., Rollin. 492. Paris, brit. Mus., Thomsen. 493-494. Wien.

²⁵⁾ Num. d'Alex., Alexander n° 1628-1632, Philip III n° 135-137.

²⁶⁾ Jvfr Num. d'Alex. tab. XXXVI.

Nr 495-565²⁷⁾. Monogrammet $\overline{\Pi Y P}$ paa Nr 506 og $\overline{A \Gamma}$ paa Nr 522-523 forekomme paa de i Erythræ prægede Mynter Nr 413-419. Bogstavet Φ paa Nr 510 og 516-517 betegner paa Alexanders Mynter baade en Stad i Nordgrækenland, som det synes, og i Lilleasien²⁸⁾; det gientager sig paa de fleste af de macedoniske Kongers Mynter, enten anbragt alene, eller sammen med vexlende Monogrammer; det træffes oftere paa Lysimachus's Mynter fra Stæder i Thracien og Macedonien, ikke fra Lilleasien. Angaaende ΣA paa Nr 519-520 og ΦI paa Nr 521, see Side 414 under Phrygien.

²⁷⁾ Nr 495. Eng. Bank. 496. De Witte Descr. du cab. de l'abbé G(reppo) n° 402. 497. Brit. Mus. 498. Haag. 499. Prokesch. 500. Paris, Haag. 501. Gotha, Prokesch. 502. Rollin. 503. Paris. 504. Huxtable. 505. Paris. 506-7. Brit. Mus. 508. Mionn. n° 5 (muligt den samme som den følg.). 509. Paris. 510. München. 511. Rollin. 512. Brit. Mus. 513. Fox. 514. Mionn. n° 67. 515. Welzls Saml. Nr 1695. 516. Paris, eng. Bank. 517. Gotha, Oxford. 518. Wien. 519. Leiden. 520. Mionn. S. n° 11. 521. Paris, Prokesch. 522. Brit. Mus., Haag. 523. Brit. Mus. 524. Wien. 525. Haag. 526. Paris. 527. Haag. 528. Paris, Haag. 529. Wien. 530. Paris. 531. Leiden. 532. Wien. 533. Paris. 534. Haag. 535. München. 536. Gotha. 537. Stokholm. 538. Paris. 539. Brit. Mus. 540. Prokesch. 542. Brit. Mus., Rollin. 543. Paris. 544-45. Wien, Leake, Mionn. S. n° 21. 546. Prokesch. 547. Haag. 548. Wien, brit. Mus., Leake. 549-50. Paris. 551. Eng. Bank. 553. Prokesch. 554-55. Paris. 556. Dresden. 557. Mionn. n° 25. 558. Borrell. 559. Petersborg. 560. Haag. 561. Wien. 562. Haag. 563. Wien. 564. Brit. Mus., Cab. d'Ennery n° 126. 565. Paris, brit. Mus.

²⁸⁾ Num. d'Alex. p. 213 og 266.

Bemærkninger til Tavlerne.

Tavlerne I-II

vise Lysimachus's Mynter efter deres forskellige Sorter, Typer og Fabrik, til Oplysning af § 1-3. Samlingerne, i hvilke de afbildede Mynter forefindes, og Numerne paa Tavle III-IX, til hvilke de svare, ere følgende.

Tavle I. Fig. 1. Det britiske Museum. 2. Prokesch v. Ostens Samling. 3. Thorvaldsens Museum. 4, 5 og 6. Det britiske Museum, Nr 1, 2 og 35. 7. Det kgl. danske Myntkabinet, Nr 98. 8. Det britiske Museum, Nr 333. 9 og 10. Det kgl. danske Myntkabinet, Nr 463 og 153. 11 og 12. Det britiske Museum, Nr 450 og 237. 13, 14 og 15. Det kgl. danske Myntkabinet, Nr 266, 277 og 285. 16. Det britiske Museum, Nr 51. 17. Det kgl. danske Myntkabinet, Nr 287.

Tavle II. Fig. 1. Thorvaldsens Museum, Nr 381. 2 og 3. Det britiske Museum, Nr 430 og 379. 4. Thorvaldsens Museum, Nr 417. 5. Det kgl. danske Myntkabinet, Nr 147. 6, 7 og 8. Det britiske Museum, Nr 164, 95 og 372. 9. Det kgl. danske Myntkabinet, Nr 439. 10. Thorvaldsens Museum, Nr 84. 11, 12, 13 og 14. Det kgl. danske Myntkabinet, Nr 83 og § 1, Nr 12, 13 og 15.

Tavlerne III-IX

indeholde Mærkerne paa Lysimachus's Mynter med Angivelse af de forskellige Sorter, paa hvilke, og de Typer, ved hvilke de forekomme, samt af de Lande og Stæder, hvor Mynterne ere prægede.

Den første Rubrik angiver Numeret, under hvilket Mynten er omhandlet i Texten, den anden Myntsorten. *St.* betegner Guldmynten, *Stater*, *4 Dr.* Tetradrachme, *Dr.* Drachme. Kobbermynterne ere betegnede ved *Æ.*; de i Parenthes til *Æ.* föiede Tal angive Typerne efter deres Numere i § 1. Överst i de fölgende Rubriker er der anført, paa hvilket Sted paa Guld- og Sölv-Mynterne Mærket er anbragt, nemlig: foran Figuren, imellem Benene af Zeus's Thronstol eller paa Athenas Sæde, i Exergen, bag Figuren, eller paa Adversen. Naar Mærket findes paa Adversen, er det indesluttet i { }.

Den lille Streg — betyder en Gientagelse af den foregaaende Myntsort eller af det foregaaende Mærke.

Variationer af Stadmærket ere anbragte i [].

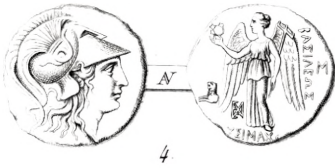
Indhold.

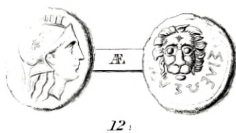
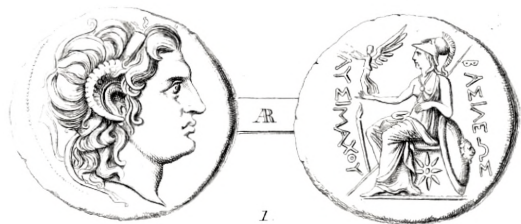
I. Om Lysimachus's Mynter i Almindelighed.

	Side
§ 1. Lysimachus's Mynter efter Typer og Sorter	333.
§ 2. Typerne	339.
§ 3. Mærkerne, Fabriken, Vægten	345.
§ 4. Igiennem hvilket Tidsrum og i hvilke Lande eller Stæder har Lysimachus ladet slaae Mynt?	350.
§ 5. Lysimachus's Mynter prægede efter hans Tid	357.
§ 6. Angaaende Classificationen og Myntstedernes Bestemmelse	365.

II. Classification af Lysimachus's Mynter.

§ 7. Mynter prægede för Kongeværdighedens Antagelse	368.
§ 8. Mynter med Alexander den Stores Typer	370.
§ 9. Mynter med Lysimachus's egne Typer	375.
§ 10. — — Prægede i Thracien	376.
§ 11. — — — i Macedonien	393.
§ 12. — — — i Lilleasien	397.
§ 13. — — Af ubestemt Prægested	414.

SIGNA IN NUMIS LYSIMACHI CUM TYPIS ALEXANDRI MAGNI .

Numi.	Ante figuram .	Intra sellam	Pone figuram.		Numi.	Ante figuram .	Intra sellam.			Numi.	Ante figuram .	Intra sellam.	Pone figuram.	
1	St.			M	13	Dr.		A	E	25	Dr.			
2	4Dr.	—		M	14	—	—		—	26	—	—		
3	—	—		—	15	—	—		E	27	—	—		
4	—	—			16	—	—			28	—	—		
5	—	—			17	—	—			29	St.			
6	—	—			18	4Dr.	—			30	Dr.	—		
7	Dr.	—	—	A	19	—	—		—	31	Dr.			
8	—	—			20	Dr.	—	—	—	32	—	—		
9	—	—			21	—	—		—	33	Dr.		—	
10	—	—	M		22	—	—			34	—	—		
11	—	—			23	—	—		—	35	—	—		
12	—	—		—	24	—	—	—		36	—	—		

SIGNA IN NUMIS LYSIMACHI CUM TYPIS PROPRIIS .

Numi.	Ante figuram	In sedili	In imo		Numi.	Ante figuram.	In sedili	In imo		Numi.	Ante figuram	In sedili
				THRACIA .	46	4Dr.			M	59	Dr.	
				Lysimachia .	47	—	—			60	—	—
37	4Dr.		—	—	48	St.	—	—		61	A. 10/	
38	St.		—	—	49	4Dr.	—	—	—	62	A. 11/	—
39	4Dr.	—	—	—	50	St.	—	—		63	A. 10	—
40	St.	—	—	—	51	4Dr.	—	—	—	64	—	
41	4Dr.	—	—	—	52	—			—	65	—	
42	—	—	—	—	53	—				66	—	
43	—	—	—	—	54	—	—			67	—	
44	—	—	—	—	55	—	—			68	—	
45	—	—	—	—	56	St.			—	69	—	—
				—	57	4Dr.	—		—	70	—	—
				—	58	—	—	—				

Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.	In adversa.	Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.	Pone figuram.	Numi.	Ante figuram.	In sedih.	In imo.
71	<i>Æ</i> (10)		K										
72	—	—	Y										
73	—	—	W		101	<i>St.</i>				128	<i>4 Dr.</i>		9Ξ M
74	—	—	M		102	<i>4 Dr.</i>	—			129	—	⌘	Ξ
75	<i>Æ</i> (11)	—	⊞		103	—	—						
76	<i>Æ</i> (10)	—			104	—	—						
77	—	—	A		105	—	—			130	<i>4 Dr.</i>		
78	<i>Æ</i> (11)	—	—		106	—	—			131	—	—	A
79	<i>Æ</i> (10)	—	Λ°		107	—	—			132	—	—	A
80	—	—	⌘		108	—	—			133	—	—	9A
81	—	—	⊞		109	<i>St.</i>				134	—	—	⌘
82	—	—	M		110	<i>4 Dr.</i>	—		⊞⊞	135	—	—	⌘
83	<i>Æ</i> (11)	—	⊞		111	—	—			136	—	—	A
84	<i>Æ</i> (10)	—	ME Δ		112	—	—			137	—	—	Ξ ?
				⟨ΥΠ⟩	113	<i>Æ</i> (11)	A			138	—	—	⌘
					114	<i>4 Dr.</i>							
85	<i>4 Dr.</i>				115	—							
86	—	—	⊞		116	—	—			139	<i>St.</i>	⌘	
87	—	—	⌘		117	—	—			140	—	⌘	
88	—	—	K		118	—				141	<i>4 Dr.</i>	ME	
89	—	—	⊞		119	—			⊞	142	—	C⊞	BY
90	—	—	⊞		120	—				143	—	P	—
91	—	—	全		121	—	—			144	—	R	—
92	—	—	M		122	—				145	—	K	—
93	—	—		N 	123	—				146	—	NK	—
94	—	—	A							147	—	—	
95	—			ΣΚΟΣΤΟΚΟΥ						148	<i>St.</i>	K	—
										149	—	NK	—
										150	—	⌘	—
										151	—	Π	—
										152	—	⊞	—
96	<i>St.</i>		⊞		124	<i>4 Dr.</i>		Δ		153	—	⌘	—
97	—	—		⊞	125	—	全						
98	—	—		⊞									
99	—	—	Γ		126	<i>4 Dr.</i>			⊞				
100	—	—	π		127	—	—		⊞				

Amus.

Samothrace.

Sestus.

Byzantium.

Maronea.

Coela.

Abdera.

	Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.		Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.		Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.
154	St.	☉	BY		187	4 Dr.	☉	BY		218	4 Dr.	☉	BY	
155	4 Dr.	—	—	—	188	—	☉	—	—	219	—	☉	—	—
156	St.	☉	—	—	189	—	☉	—	—	220	—	☉	—	—
157	4 Dr.	—	—	—	190	—	☉	—	—	221	—	☉	—	—
158	St.	☉	—	—	191	—	☉	—	—	222	—	☉	—	—
159	4 Dr.	—	—	—	192	—	☉	—	—	223	—	☉	—	—
160	—	☉	—	—	193	—	☉	—	—	224	—	☉	—	—
161	—	☉	—	—	194	—	☉	—	—	225	—	☉	—	—
162	St.	☉	—	—	195	—	☉	—	—	226	—	☉	—	—
163	—	☉	—	—	196	—	☉	—	—	227	—	☉	—	—
164	4 Dr.	—	—	—	197	—	☉	—	—	228	—	☉	—	—
165	St.	☉	—	—	198	—	☉	—	—	229	—	☉	—	—
166	4 Dr.	—	—	—	199	—	☉	—	—	230	—	☉	—	—
167	St.	☉	—	—	200	—	☉	—	—	231	—	☉	—	—
168	4 Dr.	☉	—	—	201	—	☉	—	—	232	—	☉	—	—
169	St.	☉	—	—	202	—	☉	—	—	233	—	☉	—	—
171	—	☉	—	—	203	—	☉	—	—	234	—	☉	—	—
172	—	☉	—	—	204	—	☉	—	—	235	—	☉	—	—
173	—	☉	—	—	205	—	☉	—	—					
174	—	☉	—	—	206	—	☉	—	—	236	St.	☉	—	☉
175	—	☉	—	—	207	—	☉	—	—					
176	—	☉	—	—	208	—	☉	—	—					
177	—	☉	—	—	209	—	☉	—	—	237	St.	☉	—	KOI
178	—	☉	—	—	210	—	☉	—	—	238	—	☉	—	—
179	—	☉	—	—	211	—	☉	—	—	239	—	☉	—	KLEAN
180	—	☉	—	—	212	—	☉	—	—					
181	—	☉	—	—	213	—	☉	—	—					
182	4 Dr.	☉	—	—	214	—	☉	—	—	240	St.	☉	—	☉
183	—	☉	—	—	215	—	☉	—	—	241	4 Dr.	—	—	☉
184	—	☉	—	—	216	—	☉	—	—	242	—	—	☉	—
185	—	☉	—	—	217	—	☉	—	—	243	—	—	☉	—
186	—	☉	—	—						244	—	☉	—	—

Mesembria.

Odessus.

Callatia.

Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.	Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.	In adversa.	Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.
245	4Dr.	Io		275	St.	Δ	TO		301	4Dr.		
246	—	Δ	—	276	—	Δ	—	—	302	—	—	Σ
247	—	Φ	—	277	—	Δ ^o	—	—	303	—		—
248	—	Α	—	278	—	NI	—	—	304	—		Α
249	—	Α	—	279	—	ΘEO	—	—	305	—		—
250	—	Θ	—	280	—	Π	—	—	306	—	—	—
251	—	Π	—	281	—	ΦA	—	—	307	4Dr.	—	Ⓜ Δ
252	—	Β	—	282	—	HPA	—	—	308	—	Α	Δ
253	—	M	—						309	—	—	—
254	—	Λ	K						310	St.		HP
255	—	E	—						311	4Dr.	—	—
256	—	Ε	—						312	St.	Σ	Θ
257	—		—	283	St.	ΙΣ	—	Ε	313	4Dr.	Θ	M
258	St.	Δ	KAA	284	—	Δ	ΙΣ		314	—	—	ME
259	—	Π	—	285	—	Δ	—	—	315	—	Θ	Ⓜ
260	—	Α	—						316	—	Α ^o	Θ
261	—	Α	—						317	—	—	—
262	—	ΑΥ	—						318	St.	Α	—
263	—	CW	—	286	4Dr.		—	—	319	Æ/u)	—	—
264	—	Π	—	287	—	—		E < K >	320	4Dr.	Α	—
265	—	HPO	—	288	—	—	—	—	321	—	—	—
266	—	HP	—	289	—	—	—	—	322	—	—	Φ
267	—	HPA	—	290	—	—	N	—	323	St.	Io	—
268	—	ΘΕ	—	291	—	—	Γ	—	324	Æ/β)	Π	—
				292	—	—	Φ	—	325	—	AI	—
				293	—	—	—	—	326	—	κ	—
				294	—	—	—	—				
				295	4Dr.		—	—				
269	St.	Δ	TO	296	Dr.	—	—	—				
270	—	AI	—	297	—	—	—	—				
271	—	ΠΥ	—	298	—	—	A	—				
272	—	HPo	—	299	4Dr.		—	—				
273	—	ΘEM	—	300	—	—	—	—				
274	—	AY	—									

Istria.

Incerti Thraciæ.

Tomi.

	Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.	Pone figuram.		Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.	Pone figuram.		Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.	
		MACEDONIA.						Heracleum.					372	4Dr.		HP	MH ME
		Pella.											373	—	—	HP	Φ EY
327	St.					347	St.	HP					374	—	—	—	AP IΠ
328	4Dr.					348	4Dr.	—					375	—	—	—	Æ —
		(Amphipolis)													Calcedon.		
329	4Dr.		HP			351	4Dr.	—	Ξ				376	4Dr.	HP		 KAAXA
330	Dr.	—	—			352	—	—	Ξ				377	—	ΛY	—	—
		Trælium.						Incertæ urbes Macedoniae.					378	—	KΛEΘ	—	—
331	4Dr.					354	St.		A				379	—	MHNI	—	—
332	A/Δ3	—	M?			355	Dr.	—	—				380	—	EKATAIΘY	—	—
		Philippi.													Cyzicus.		
333	St.					356	4Dr.		HP				381	4Dr.			
334	4Dr.	—	Φ			357	—	—	Φ				381a	—	—		
335	Dr.	—				358	St.	Φ					382	—	Λ		
336	—					359	—	Ε	—				383	—	Δ	—	...?
		Uranopolis.											384	—	HP	—	—
337	St.					360	4Dr.						385	—	HP	—	—
338	—	Ε				361	Dr.	—					386	—	HP	—	—
339	4Dr.	—	HP			362	4Dr.	—	Φ						Lampsacus.		
340	—	—	HP			363	—	Ξ					387	4Dr.	—	AA	
		Aphytis.						ASIA MINOR.					388	—	HP	—	Δ
								Heraclea ad Pontum.							Abydus.		
341	St.					364	—	—				—	389	St.	—		
342	4Dr.	—				365	4Dr.	—	HP				390	—	□?	—	—
		Dium.													Sigeum.		
343	St.	ΔI				366	—	—	—				391	4Dr.	Ξ	—	—
344	Dr.	—				367	—	ME	—				392	—	Δ	HP	—
345	St.	—			Φ	368	—	Φ	HP	—			393	—	—	HP	—
346	4Dr.	—			κ	369	—	—	HP	—			394	—	—	Δ	Δ
													395	—	—	HP	—
													396	—	—	K	—

	Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.		Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.		Numi.	Ante figuram.	In sedili.	In imo.
397	4Dr.	K		☽										
Ephesus (Arsinoe).														
398	—	⋈		—	420	St.	Ε Φ Ϝ				446	4Dr.	Δ	⚡
399	—	Ω		—	421	Dr.	—							
400	—	Ϟ		—	422	—	—	Ϟ			447	—		HP —
401	—	HP		—	423	—	—	Ϟ			448	—	Ϟ?	⚡ ⚡
402	—	—	☽	—	424	4Dr.	⋈				449	—		⚡ — Ϟ
Mytilene.														
403	4Dr.	⚡		Α	425	Dr.	—							
Atarneus.														
404	4Dr.	⚡		Α	426	4Dr.	—		Ϟ					
Pergamum.														
405	4Dr.	PE	Ⓜ	—	427	—	—		Ϟ					
405 a	—	—		Γ	428	—	—		Ϟ		450	St.	⚡	⚡
406	—	—		Δ	429	St.	—	Α	Ϟ		451	—	⚡ ΑΡΙΣΤΟΒΥΛΟΣ	⚡
407	—	Ⓜ		Δ	430	4Dr.	—	—	—					
Smyrna.														
408	4Dr.	⚡	⋈	—	431	Dr.	—	—	—					
Erythræ.														
409	4Dr.	⚡	Ϟ	⚡	432	4Dr.	—	—	ME		452	4Dr.	⚡	Α?
410	—	—	—	Ϟ	433	—	—	—	⚡					
411	—	—	—	KT	434	—	—	—	ME					
412	—	Ϟ	—	—	435	—	—	—	Ϟ					
413	—	Ϟ	—	Α	436	—	—	—	Ϟ		453	4Dr.	ΣΙ	
Magnesia.														
414	—	Ϟ	—	—	Heraclea ad Lathmum.					454		—	EK	ΣΙ
415	—	Ϟ	—	—	437	4Dr.	⚡ Ϟ							
416	—	Ϟ	—	—	INCERTI.									
417	—	Ϟ	—	—	438	4Dr.	⚡ Ϟ			456	St.	⚡		
418	—	Ϟ	—	Α	439	Dr.	—	—		457	4Dr.			κ ⚡
419	—	—	—	Υ	Chrysaoris.									
					440	4Dr.	⚡			458	4Dr.	⚡		⚡
					441	St.	—		Ϟ	459	—	⚡		Ϟ
					442	4Dr.	—		Ⓜ	460	4Dr.	⚡		
					443	—	⚡		Ⓜ	461	4Dr.	⚡	ΣϞ	Ϟ
					443 a	—	—		Ϟ	462	—	—	—	Ϟ
					444	—	—	—	⚡	463	St.	⚡		
					445	—	⚡		⚡	464	—	⚡		
					445 a	—	⚡		⚡					

